

Насоки на ОИСР за корпоративно управление на държавните предприятия



Насоки на ОИСР за корпоративно управление на държавните предприятия 2024

Насоките на ОИСР за корпоративното управление на държавните предприятия са изложени в Допълнението към Препоръките на ОИСР към Насоките за корпоративното управление на държавните предприятия [[OECD/LEGAL/0414](https://doi.org/10.1787/eba3cf5f-bg)], приети от Съвета на ОИСР на 8 юли 2015 г. и преразгледани на 3 май 2024 г. За достъп до официалния текст на Препоръките, както и друга свързана информация, моля, консултирайте се със Сборника с правни инструменти на ОИСР на <https://legalinstruments.oecd.org>.

Настоящият документ, както и всички включени в него данни и карти, не накърняват статута или суверенитета на която и да е територия, нито пределянето на международните граници или наименованието на дадена територия, град или област.

Моля, цитирайте тази публикация като:

OECD (2025), *Насоки на ОИСР за корпоративно управление на държавните предприятия 2024*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/eba3cf5f-bg>.

ISBN 978-92-64-41040-4 (Печатен материал)

ISBN 978-92-64-82761-5 (PDF)

ISBN 978-92-64-67505-6 (HTML)

Оригинално заглавие: OECD (2024), *OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises 2024*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/18a24f43-en>.

Фотография: Корица © Together Creative.

Поправките на публикациите на ОИСР могат да бъдат намерени онлайн на адрес: <https://www.oecd.org/en/publications/support/corrigenda.html>.

© ОИСР 2025



Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Това произведение се предоставя съгласно международен лиценз на Creative Commons Attribution 4.0. С използването на това произведение, Вие се съгласявате да бъдете обвързани с условията на този лиценз (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Посочване на автора – необходимо е да посочите произведението.

Преводи – Трябва да цитирате оригиналното произведение, да идентифицирате промените в оригинала и да добавите следния текст: *В случай на несъответствие между оригиналната творба и превода, само текстът на оригиналната творба се счита за валиден.*

Адаптации – Трябва да цитирате оригиналното произведение и да добавите следния текст: *Това е адаптация на оригиналното произведение на ОИСР. Изразените становища и използваните аргументи в тази адаптация не трябва да се считат за официални възгледи на ОИСР или на нейните страни членки.*

Материали на трети страни – лицензът не се прилага за материали на трети страни в произведението. Ако използвате такива материали, Вие носите отговорност за получаване на разрешение от тази трета страна, както и за всякакви претенции, свързани с нарушения.

Задължавате се да не използвате логото на ОИСР, визуалната идентичност или изображението на корицата без изрично разрешение, както и да предполагате, че ОИСР одобрява Вашето използване на произведението.

Всеки спор, възникнал във връзка с този лиценз, ще бъде разрешаван с помощта на арбитраж в съответствие с Арбитражните правила на Постоянния арбитражен съд (РСА), 2012 г. Мястото на арбитража е Париж (Франция). Броят на арбитражите е един.

Предговор

Насоките на ОИСР за корпоративното управление на държавните предприятия (Насоките) са водещият международен стандарт за създателите на политики с цел проектиране на ефективни рамки за собственост и корпоративно управление на ДП. В допълнение към *Принципите на Г-20/ОИСР за корпоративно управление*, тяхната цел е справянето с уникалните предизвикателства и възможности, пред които е изправена държавната собственост, с цел насърчаване на прозрачността, отчетността, почтеността и ефективността в сектора на държавната собственост. Тези Насоки са основен елемент за държавите при реформирането на техните институционални, правни и регулаторни рамки с цел засилване на конкуренцията, въвеждането на професионализъм в практиките за собственост и подобряване на резултатите на ДП.

Версията на *Насоките* от 2024 г. се основава на близо двадесет години опит в прилагането им. Тя повишава амбицията и значимостта на *Насоките*, като отразява най-новите стандарти и най-добрите практики на ОИСР. С нарастващата роля на ДП на пазара, преразгледаните *Насоки* целят да гарантират по-нататъшно осигуряване на конкуренция на равнопоставена основа между държавните и частните предприятия. За да се осигури добро управление на ДП, преразгледаните *Насоки* подчертават необходимостта държавата да действа като активен, информиран и професионален собственик. Това включва ясно определяне на основанията и очакванията за ДП, особено по отношение на техните цели в областта на обществената политика. В преразгледаните *Насоки* също така се изисква от съветите да притежават необходимите компетенции, почтеност и обективност, за да изпълняват своите функции; и за да се спазват високи стандарти за прозрачност, разкриване на информация и отчетност към акционерите и заинтересованите страни.

Ревизията признава ролята, която ДП и техните собственици могат да играят, като дават пример за устойчивост. Това включва, за собствениците на ДП, включването на съображения за устойчивост в политиките за собственост, а за ДП – поставянето на амбициозни и конкретни цели за устойчивост, като същевременно се прилагат управление на риска и отговорно бизнес поведение за осигуряване на устойчивост и дългосрочно създаване на стойност.

Насоките остават ценен инструмент за правителствата за насърчаване на прозрачни, отговорни и устойчиви практики на управление в сектора с държавна собственост. ОИСР ще продължи да работи с всички държави и партньори за насърчаване на прилагането на *Насоките* на глобално равнище.



Mathias Cormann,

Генерален секретар на ОИСР

Въведение

Насоките на ОИСР за корпоративното управление на държавните предприятия (Насоките) са водещият международен стандарт за корпоративно управление на държавни предприятия (ДП). Те предоставят насоки, които помагат на политиците да оценяват и подобряват правните, регулаторните и институционалните рамки за собствеността и управлението на ДП. Те идентифицират основните градивни елементи, които гарантират професионалното управление и собственост и предлагат практически насоки за прилагане на национално ниво.

Първоначално приети през 2005 г. и преразгледани през 2015 г., Насоките са отново преразгледани през 2024 г. с оглед на последните промени в корпоративното управление и отразяват най-новите стандарти и добри практики на ОИСР. Преразгледаните *Насоки* бяха приети от Съвета на ОИСР на ниво министри през май 2024 г. (Насоките са включени в Насоките на ОИСР за корпоративно управление на държавни предприятия [[OECD/LEGAL/0414](#)]). Те допълват *Принципите на Г-20/ОИСР за корпоративно управление* и *Насоките на ОИСР за борба с корупцията и почтеност в държавните предприятия*.

Преразгледаните *Насоки* имат за цел да гарантират, че ДП допринасят за устойчивото развитие, икономическата сигурност и устойчивостта, като поддържат глобално равнопоставени условия и високи стандарти на почтеност и бизнес поведение. Те включват нова глава относно „Държавни предприятия и устойчивост“, която предоставя насоки за това как ДП и техните собственици могат да дават пример, като вземат предвид климатичните и други възможности и рискове, свързани с устойчивостта. Тази нова Глава също така включва Глава V относно „Взаимоотношения със заинтересованите страни и отговорен бизнес“ от предишната версия на *Насоките*. Значителен брой нови насоки също са интегрирани в съществуващите глави на *Насоките*, чиято структура остава непроменена. Освен това, разделът „Приложимост и определения“ допълнително изяснява ключови концепции и определения, които са от значение за прилагането на *Насоките*.

Преразглеждането на Насоките за 2024 г. беше осъществено от Работната група за държавната собственост и приватизационните практики на ОИСР, ръководена от г-н Чарлс Доналд. Страните членки и страните партньори на ОИСР активно допринесоха за приобщаващ и прозрачен процес на преразглеждане. Важен принос беше получен от регионалните кръгли маси на ОИСР за ДП в Азия и Латинска Америка, както и от Консултативния комитет за бизнеса и индустрията (BIAC) и Консултативния комитет на профсъюзите (TUAC). Принос в преразглеждането също имаше широк кръг заинтересовани страни и политически общности. Проведени бяха онлайн обществена консултация и хибридна консултация със заинтересовани страни, а в прегледа участваха експерти от съответните международни организации, по-специално Международния валутен фонд, Групата на Световната банка и Европейската банка за възстановяване и развитие.

ОИСР и съответните заинтересовани страни ще се стремят да насърчават и наблюдават ефективното прилагане на преразгледаните *Насоки* в световен мащаб. Това включва насърчаване на политически диалог относно тяхното прилагане, провеждане на прегледи на страните и партньорски прегледи, както и редовно публикуване на доклада „*Собственост и управление на държавни предприятия*“, който оценява прилагането на *Насоките* в голям брой държави.

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор	3
Въведение	4
Относно Насоките	6
Приложимост и определения	9
I. Обосновка за държавната собственост	13
II. Ролята на държавата като собственик	14
III. Държавни предприятия на пазара	16
IV. Равно третиране на акционерите и другите инвеститори	18
V. Оповестяване, прозрачност и отчетност	19
VI. Състав и отговорности на съветите на държавни предприятия	21
VII. Държавните предприятия и устойчивост	23
Анотации към глава I: Обосновка за държавната собственост	25
Анотации към глава II: Ролята на държавата като собственик	29
Анотации към раздел III: Държавни предприятия на пазара	42
Анотации към глава IV: Равно третиране на акционерите и другите инвеститори	50
Анотации към глава V: Оповестяване, прозрачност и отчетност	55
Анотации към глава VI: Състав и отговорности на съветите на държавни предприятия	67
Анотации към глава VII: Държавните предприятия и устойчивостта	77

Относно Насоките

Повечето индустриализирани икономики се характеризират с отворени и конкурентни пазари, които са здраво вкоренени в принципите на правовата държава, като частните предприятия са преобладаващите икономически субекти. Въпреки това, в някои страни, включително много от развиващите се икономики, държавните предприятия (ДП) представляват значителен дял от brutния вътрешен продукт (БВП), заетостта и пазарната капитализация. Дори в страни, където ДП играят само незначителна роля в икономиката, те често са разпространени в комуналните и инфраструктурните отрасли, като енергетика, транспорт, телекомуникации и в някои случаи също въгледороди, други добивни индустрии, технологии и финанси. Представянето на ДП е от голямо значение за широки сегменти от населението и за други части на бизнес сектора. Поради това, доброто управление на ДП е от съществено значение, за да се гарантира техният положителен принос към обществените политически цели, устойчивото развитие, включително прехода към нисковъглеродна икономика, икономическата ефективност и конкурентоспособността. Опитът показва, че развитието, водено от пазара, е най-ефективният модел за ефективно разпределение на ресурсите. Редица държави са в процес на извършване на реформа на начина, по който организират и упражняват собствеността върху своите ДП. В много случаи са приели международни добри практики, например настоящите *Насоки*, като отправни точки или дори еталони. *Насоките* целят: (i) въвеждането на професионализъм в практиките за собственост на държавата; (ii) осигуряване на дейността на ДП при ефективност, прозрачност, почтеност и отчетност сходна с тези заложи в добрите практики на частните предприятия; (iii) гарантиране, че конкуренцията между държавните и частните предприятия се провежда на равнопоставена основа; и (iv) допринасяне за устойчивостта, устойчивостта и дългосрочното създаване на стойност на ДП.

Насоките не обсъждат дали е по-добре определени дейности да бъдат публична или частна собственост, тъй като това зависи от множество фактори, свързани с националната икономика и вътрешните политически решения. Въпреки това, ако правителството реши да приватизира ДП, тогава доброто корпоративно управление, подкрепено от високи нива на прозрачност и почтеност, е важна предпоставка за икономически ефективна приватизация, като повишават оценката на ДП и по този начин повишават фискалните приходи от процеса на приватизация.

Обосновката за държавната собственост на предприятията варира в различните държави и отрасли. Тя обикновено включва смесица от социални, икономически и стратегически интереси. Примерите включват цели на обществената политика, регионално и устойчиво развитие, предлагане на обществени блага и услуги, както и наличието на така наречените „естествени“ монополи, при които конкуренцията не се счита за осъществима. През последните няколко десетилетия глобализацията на пазарите, технологичните промени и дерегулацията на досега монополизираните пазари в много страни води до преустройство и реструктуриране на сектора на държавната собственост. Освен това значително се повишава участието на държавните предприятия в международната търговия и инвестициите. Макар че в миналото държавните предприятия основно са ангажирани с предоставяне на основна инфраструктура или други обществени услуги в рамките на своите вътрешни пазари, относителната важност на държавната собственост се повишава. Държавните предприятия стават все по-важни участници на глобалния

пазар, включително в стратегически сектори на икономиката и във връзка с прехода към нисковъглеродна икономика. В съчетание с тази тенденция е разпространението на държавни инвестиционни инструменти и холдингови предприятия, което усложнява отношенията между правителствата и предприятията, които те притежават. Тези тенденции се разглеждат в редица доклади на ОИСР, които са използвани при изготвянето на настоящите *Насоки*.

Пред управлението на държавните предприятия има някои отчетливи предизвикателства. От една страна, ДП могат да страдат от неправомерни практически и политически мотивирани намеси в собствеността, което води до неясни линии на отговорност, липса на отчетност и загуби на ефективност в корпоративната дейност. От друга страна, липсата на какъвто и да е надзор поради пасивно или дистанцирано отношение към собствеността на държавата може да намали мотивацията на държавните предприятия и техния персонал да функционират ефикасно и отговорно в интерес на широката общественост, която е крайният акционер. Тя повишава вероятността от самоцелно поведение, като например злоупотреби с ресурси, корупция и неефективно управление от страна на корпоративните служители. Ръководството на държавните предприятия може също да бъде предпазено от два фактора за дисциплина, считани за съществени при контрола над ръководството в предприятията в частния сектор, т.е. възможността за поглъщане и възможността от фалит. На държавно равнище прилагането на търговските закони и наредби срещу държавните предприятия може да създаде уникални предизвикателства поради вътрешноправителствени търкания, произтичащи от регулаторите, които въвеждат действия за принудително изпълнение спрямо субекти, контролирани от правителството. Допълнителни въпроси, свързани с управлението, възникват, когато държавните предприятия изпълняват роля в обществената политика заедно с други дейности; или когато концентрацията им в определени сектори прави държавните предприятия по-податливи на определени рискове и възможности да оперират в съответствие с отговорно бизнес поведение и високи стандарти на почтеност, както е разгледано в съответните стандарти на ОИСР.

На по-фундаментално ниво трудностите в корпоративното управление произтичат от факта, че отчетността за функционирането на ДП включва сложна верига от агенти, без ясно и лесно разпознаваеми или с дистанцирани субекти (ръководство, съвет, принципали на собствеността, министерства, правителство и законодателна власт); страните имат вътрешен конфликт на интереси, който би могъл да мотивира решения, основани на критерии, различни от най-добрите интереси на предприятието и на широката общественост, която съставлява акционерите на държавното предприятие. За да се адресира тази сложна мрежа от отговорности и да се осигурят ефективни решения и добро корпоративно управление на ДП, е необходимо задълбочено внимание към същите три принципа, които са от първостепенно значение за привлекателна инвестиционна среда и за конкурентна неутралност: прозрачност, оценка и съгласуваност на политиките.

Насоките за корпоративно управление на държавни предприятия (Насоките), които имат за цел справяне с тези предизвикателства, бяха разработени първоначално през 2005 г. и бяха преразгледани през 2015 г. През 2022 г. Комитетът за корпоративно управление на ОИСР поиска от Работната група за държавната собственост и приватизационните практики да направи преглед и актуализация на този инструмент с оглед на променящия се характер на корпоративното управление, както и с натрупания почти две десетилетия опит от неговото прилагане, така че да се гарантира, че е подходящ за целта и допълва други стандарти на ОИСР. В множество доклади, издадени в периода от 2005 г. до днес, беше направен преглед на промените в споразуменията за корпоративно управление и държавна собственост в страните от ОИСР и партньорските държави на ОИСР. Реформите, наред с други неща, водят до въвеждането на по-висока степен на професионализъм в управлението на държавната собственост и активно участие, тъй като задължават държавните предприятия да спазват същите стандарти за прозрачност и отчетност, както и публичните дружества. Тези реформи осигуряват на съветите на директорите подходящи нива на автономност и независимост, за да гарантират добавената стойност от тяхната работа.

Въпреки добрите практики, степента на прилагане на Насоките все още варира значително в различните юрисдикции. Въз основа на това, Работната група заключи, че Насоките трябва да продължат да определят високи стандарти за представяне на правителствата и да останат водещ международен стандарт, който подпомага създателите на политики в реформата на ДП.

Насоките имат за цел да предоставят стабилна, амбициозна и гъвкава референция за създателите на политики при разработването на рамките им за собственост, управление и роля на ДП на пазара. *Насоките* не са обвързващи и не целят да предоставят подробни предписания за националното законодателство. *Насоките* не заместват вътрешното законодателство и регулации, нито трябва да се считат за по-важни от тях. Тяхната цел е да идентифицират най-добрите практики и да предложат различни начини за постигане на желаните резултати, които обикновено включват елементи на създаване на политики, законодателство, регулации, правила, саморегулаторни споразумения и доброволни ангажименти. Прилагането на *Насоките* в дадена юрисдикция зависи от политическата, правната и регулаторна среда, от размера, обстоятелствата и търговската ориентация на ДП, както и от други свързани фактори, които могат да бъдат от значение за прилагането на *Насоките*.

При изпълнение на своите свързани със собствеността задължения, правителствата могат също да се възползват от следните насоки, особено от преработените *Принципи на Г-20/ОИСР за корпоративно управление (Принципите)* [[OECD/LEGAL/0413](#)] и *Насоките на ОИСР за борба с корупцията и почтеност в държавните предприятия (Насоките за БКПДП)* [[OECD/LEGAL/0451](#)]. Насоките имат за цел да допълнят *Принципите* и *Насоките за БКПДП*, с които са напълно съвместими. Други релевантни правни инструменти на ОИСР включват *Декларацията на ОИСР за международните инвестиции и многонационалните предприятия на ОИСР* [[OECD/LEGAL/0144](#)], от които *Насоките на ОИСР за мултинационалните предприятия за отговорно бизнес поведение* са неразделна част; както и *Насоките на ОИСР за конкурентна неутралност* [[OECD/LEGAL/0462](#)]. Спомагателни насоки могат също да бъдат потърсени от други източници, като *Политическата рамка на ОИСР за инвестициите* и *Инструментариума на ОИСР за оценка на конкуренцията*. Насоките предоставят съвети как правителствата могат да гарантират, че държавните предприятия се отчитат пред обществото поне в степента, в която котирано на борсата дружество се отчита пред своите акционери.

Останалата част от документа е разделена на две основни части. *Насоките*, представени в първата част, обхващат следните глави: I) Обосновка за Държавната собственост; II) Ролята на държавата като собственик; III) Държавни предприятия на пазара; IV) Равно третиране на акционерите и другите инвеститори; V) Оповестяване, прозрачност и отчетност; VI) Състав и отговорности на съветите на държавни предприятия; и VII) Държавните предприятия и устойчивост. Всеки от разделите е посветен на отделна насока, която се появява в удебелен курсив и е последвана от редица подкрепящи под-насоки. Във втората част *Насоките* са допълнени с анотации, които съдържат коментари към тях и имат за цел да помогнат на читателите да разберат обосновката им. Анотациите могат също да съдържат описания на основни тенденции и да предлагат набор от методи за прилагане и примери, които могат да бъдат полезни при въвеждането на *Насоките* в действие. *Насоките* се допълват допълнително от по-подробни насоки за прилагане, които се съдържат в доклади и публикации на ОИСР.

Приложимост и определения

Насоките са адресирани към правителствата и онези държавни служители, на които са възложени отговорностите, свързани с държавната собственост. Те също така могат да предоставят полезни насоки за съветите и ръководството на ДП, както и за съответните заинтересовани страни. Те предоставят насоки относно управлението на отделни държавни предприятия, както и относно практиките на държавната собственост и регулаторната и правна среда, в която функционират държавните предприятия.

Насоките са общоприложими за държавните предприятия, независимо дали те работят на национално или международно ниво. *Насоките* признават, че не съществува универсално решение и различните правни и административни традиции могат да изискват различни договорености. Съответно *Насоките* са ориентирани към резултати, което означава, че ролята на правителствата е да решат как да постигнат резултатите, които те препоръчват. Този раздел разглежда някои от въпросите и проблемите, които държавните органи с отговорности за държавната собственост трябва да разгледат, за да вземат решение относно релевантността и приложимостта на *Насоките*.

Дадените по-долу определения са предоставени единствено за целите на *Насоките*.

Определения

Определение за държавно предприятие. Всяко предприятие, признато от националното право за предприятие и в което държавата упражнява собственост или контрол, следва да се счита за държавно предприятие. Това включва акционерни дружества, дружества с ограничена отговорност и командитни дружества. Освен това създадени със закон предприятия с тяхната юридическа правосубектност, установени чрез специфично законодателство, следва да се разглеждат като държавни предприятия, ако тяхното предназначение и дейности или големи части от тяхната дейност са предимно икономически.

Собственост или контрол. *Насоките* се отнасят за ДП, които са собственост и/или са под контрола на държавата. Собствеността включва пряка мажоритарна собственост и, ако съществува контрол, обхваща и други форми на пряка и непряка собственост. Контрол може да се упражнява, ако принципал на собствеността (или няколко принципали на собствеността, действащи съвместно):

- е(са) краен действителен собственик на по-голямата част от акциите с право на глас; или
- по друг начин упражнява(т) еквивалентна степен на контрол.

Еквивалентна степен на контрол може да произтича от различни правни или фактически договорености, които предоставят решаващо влияние. Това включва правни разпоредби, учредителни договори на дружествата или договорености съгласно частното или публичното право, които осигуряват продължителен държавен контрол върху предприятие, включително права на вето по въпроси, които предоставят решаващо влияние, упражнявано от държавата. Това може да се случи, когато държавата има правомощия да назначава мнозинството от членовете на съвета

на директорите или еквивалентен управителен орган, или има правомощия да назначава изпълнителния директор, или е в състояние да контролира процеса на предприятието за вземане на съществени решения по друг начин. Контрол може също да бъде упражняван чрез преференциално и дългосрочно използване на собствеността или правото на ползване на всички или съществени части от активите му, а в изключителни случаи, чрез права или договори, предоставящи решаващо влияние върху търговски или други решения на предприятието.

Дали държавата упражнява такова решаващо влияние, може да се наложи да бъде разгледано на индивидуална основа, като се вземат предвид всички обстоятелства на конкретния казус. Например, дали специални права, акции или правните разпоредби (в някои юрисдикции наричани „златна акция“) представляват контрол, зависи от обхвата на правомощията, които те предоставят на държавата. Също така, може да се счита, че собствеността върху миноритарен дял от страна на държавата попада в обхвата на *Насоките*, ако допълнителни фактори показват, че предприятието е контролирано от държавата, като например ако корпоративните или акционерни структури предоставят ефективно контролиращо влияние на държавата (например чрез акционерни споразумения), или в случаи, в които преки и непреки акционерни участия се комбинират с цел упражняване на контрол. Монополни права, предоставени от държавата на предприятие, в някои случаи могат да доведат до фактически контрол от страна на държавата. В противен случай влиянието на държавата върху корпоративните решения, упражнявано чрез добросъвестно регулиране, обичайно не се счита за контрол.

Субекти, които не са обхванати от горепосочените критерии и в които правителството възлага права на глас, държани косвено чрез мениджъри на активи или институционални инвеститори като пенсионни фондове, също няма да се считат за ДП. За целите на тези *Насоки*, субектите, които са собственост или се контролират от правителство за ограничен и ясно определен период от време, произтичащ от несъстоятелност, ликвидация, специален надзор или назначаване на синдик, обикновено не се считат за ДП. Различните начини за упражняване на държавен контрол също ще доведат до различни въпроси за управлението. В *Насоките* понятието „държавна собственост“ се разбира като държавна собственост или контрол, а понятието ДП се разбира като държавно предприятие или контролирано от държавата предприятие, освен ако не е посочено друго.

Структури на корпоративни групи. ДП може също да бъде собственост или да се намира под контрола на държавата чрез Структури на корпоративни групи, като например ДП-майка или подобно юридическо лице или холдингова компания, която е държавна собственост. Определянето на контрола в структура на корпоративна група трябва да бъде идентифицирано на всяко ниво и може да изисква детайлна оценка. В Структури на корпоративни групи правата на ДП-майка са подобни на правата на всяко дружество-майка (частно или публично) спрямо своите дъщерни дружества. В такива случаи някои разпоредби в *Насоките*, отнасящи се до „принципали на собствеността“, ще се прилагат към ДП-майка, а не директно към държавата. *Това е посочено в анотациите във всеки отделен случай.*

Икономически дейности. Икономическа дейност е тази, която включва предлагане на стоки или услуги на даден пазар и която може поне по същество да се извършва от частен оператор, за да се реализират печалби. Пазарната структура (напр. независимо дали се характеризира с конкуренция, олигопол или монопол) не е решаваща, за да се определи дали дадена дейност е икономическа. Задължителните потребителски такси, налагани от правителството, обикновено не следва да се разглеждат като продажба на стоки и услуги на пазара. Икономическите дейности се осъществяват най-вече на пазари, където вече се осъществява конкуренция с други предприятия или където може да възникне конкуренция при съществуващите закони и разпоредби.

Търговски съображения. Търговските съображения означават съображения относно цена, качество, наличност, пазарна реализация, транспорт и други условия и изисквания за покупка или

продажба, или други фактори, които обикновено се вземат предвид в търговските решения на частно или друго предприятие, което оперира при пазарно ориентирани условия в съответния бизнес или индустрия.

Цели на обществената политика. Цели на обществената политика са тези, които облагодетелстват обществения интерес в рамките на съответната юрисдикция. Те могат да включват изпълнението на обществени задължения, както и други специални задължения, поети в обществен интерес, които могат да бъдат определени в допълнение към финансовите цели за ефективност. В много случаи, цели на обществената политика биха могли да бъдат постигнати чрез правителствени агенции, но са възложени на държавно предприятие от съображения за ефективност или по други причини.

Задължения за обществени услуги (ЗОУ). ЗОУ са задължения, наложени на доставчиците на обществени услуги, за да се осигури подходящ достъп на предвидените потребители до основни икономически или социални услуги, които не биха били предоставени от пазара, или по начин, достатъчен да изпълни ЗОУ, при търговски съображения.

Докато дизайнът и механизмите за прилагане на ЗОУ могат значително да се различават между различните юрисдикции, ЗОУ може например да включва изисквания за универсална услуга и/или достъпност, наложени на доставчиците на обществени услуги.

Управителни органи на държавните предприятия. Структурите и процедурите на съветите варират както в рамките на, така и между различните юрисдикции. Някои юрисдикции имат двустепенни съвети, които разделят надзорната (неизпълнителна) и управленската функция в различни органи. Такива системи обикновено имат „надзорен съвет“, съставен от неизпълнителни членове, често включващи представители на служителите, и „управителен съвет“, съставен изцяло от изпълнителни директори. Други юрисдикции имат „едностепенни“ съвети, които обединяват изпълнителни и неизпълнителни директори. *Насоките* не подкрепят конкретна структура на съвета, признавайки, че и двете системи могат да улеснят изпълнението на насоките, ориентирани към резултати, съдържащи се тук.

Насоките са предназначени за прилагане към всяка структура на съвета, която е натоварена с функциите на управление на предприятието и наблюдение на ръководството. В типичната двустепенна система, срещана в някои юрисдикции, „съвет“ в контекста на *Насоките* се отнася до „надзорния съвет“, докато „ключови ръководители“ се отнася до „управителния съвет“.

Много съвети включват „независими“ членове, но обхватът и определението за независимост варират значително в зависимост от националния правен контекст и кодексите за корпоративно управление. Независимите членове на съвета са лица, които нямат каквито и да е материални интереси (включително възнаграждение, пряко или непряко, от предприятието или неговата група, различно от възнаграждението за заемането на длъжността „директор“); или които нямат каквито и да е връзки с предприятието (неизпълнителни членове на съвета), държавата (нито държавни служители, публични длъжностни лица, нито избрани длъжностни лица), неговото ръководство и други големи акционери, както и с институции и групи по интерес, които са пряко заинтересовани от дейността на ДП, създаващо конфликт на интереси, който би могъл да застраши способността на тези лица да правят обективна преценка. Независимите членове на съвета трябва да се избират според техните качества, да имат независим начин на мислене и да са компетентни да изпълняват задълженията си в съвета.

Терминът „председател“ в *Насоките* се отнася до председателя на съвета на директорите в едностепенна система и до председателя на надзорния съвет в двустепенна система. Обикновено Главният изпълнителен директор (ГИД) е най-високопоставеният изпълнителен директор на предприятието (например ръководител на управителния съвет в двустепенна система), който отговаря за управлението на дейността на предприятието и прилагането на корпоративната

стратегия. Главният изпълнителен директор трябва да се отчита пред съвета на директорите в едностепенната система и пред надзорния съвет в двустепенна система.

Котирувани на борсата ДП. Някои раздели от *Насоките* са специално насочени към „котирувани на борсата ДП“. „Котирувани на борсата ДП“ се отнася до ДП, чиито акции се котира на борсата. В някои юрисдикции за котирувани на борсата може също да се считат ДП, които издават привилегирани акции, котирувани на борсата дългови ценни книжа и/или други подобни финансови инструменти. *Приложението на Насоките към котирувани на борсата ДП трябва също така да осигури съвместимост с Принципите на корпоративно управление на Г-20/ОИСР и приложимите рамки за корпоративно управление на котирувани на борсата дружества.*

Принципал на собствеността. Принципалът на собствеността е онази част от държавата, която отговаря за функцията на собственост, за упражняването на правата на собственост върху или за контрола над държавните предприятия. Под „принципал на собствеността“ може да се разбира агенция за държавна собственост, координираща агенция, министерство, което е част от правителството, или друга публична институция, отговаряща за управлението на държавната собственост. Държавите могат също така да упражняват своите права на собственост или контрол чрез корпоративни структури, като държавни холдингови компании (ДХК).

В *Насоките* и анотациите терминът „принципал на собствеността“ се използва, без да се засяга избраният модел на упражняване на собствеността. Когато държавите, прилагащи *Насоките*, не са определили правителствена институция или държавна холдингова компания (ДХК), която да има водеща роля по отношение на собствеността, това не следва да се отразява на изпълнението на останалата част от *насоките*, освен ако не е указано друго.

Заинтересовани страни. Терминът „заинтересовани страни“ обикновено се отнася до лица или групи, които не са акционери, и включва, но не се ограничава до, служители, кредитори, клиенти, доставчици и засегнати общности.

Приложимост

Насоките са приложими за всички ДП, които упражняват икономическа дейност, включително държавни банки и други финансови институции. Дейностите, извършвани в обществен интерес без цел за печалба или само за покриване на разходите, обикновено не се считат за икономически дейности. Прилагането им трябва да се основава на концепцията за гъвкавост и пропорционалност, като се вземат предвид размерът, обстоятелствата и степента на търговска ориентация на ДП. *Насоките* по принцип не се прилагат за субекти, чиято цел е да изпълняват функция, обикновено приписвана на правителството (например централни банки, регулаторни агенции), дори ако съответните субекти имат корпоративна правна форма. ДП, които изпълняват само задължения за обществена услуга, трябва да прилагат съответните разпоредби на *Насоките*, особено в областите на управление, устойчивост, интегритет и прозрачност. Като основен принцип, субектите, отговорни за управлението на предприятия на поднационално ниво, трябва да се стремят да прилагат колкото се може повече от посочените в *Насоките* препоръки, когато е приложимо, включително по отношение на честната конкуренция на пазара.

I. Обосновка за държавната собственост

Държавата упражнява правото на собственост върху държавните предприятия в интерес на обществото. Тя трябва внимателно да оцени и оповести целите, които оправдават държавната собственост и да ги подлага на периодичен преглед.

I.A. Крайната цел на държавната собственост на предприятията трябва да бъде максимизиране на дългосрочната стойност за обществото по ефективен и устойчив начин.

I.B. Правителството трябва да разработи политика на собственост. Политиката трябва, наред с всичко останало, да дефинира общите основания и цели за държавната собственост, ролята на държавата и другите акционери в управлението на държавните предприятия, как държавата ще изпълнява своята политика на собственост, както и съответните роли и отговорности на държавните институции, участващи в нейното изпълнение.

I.B. Политиката на собственост трябва да бъде предмет на целесъобразни процедури за отчетност пред съответните представителни органи и да бъде оповестена пред широката общественост. Правителството следва редовно да преглежда на политиката си на собственост и да оценява нейното прилагане.

I.G. Държавата трябва да определи обосновката за собствеността върху отделни държавни предприятия и да извършва периодичен преглед на тази обосновка. Обосновката за собствеността и всички цели на обществената политика, които се изискват от отделните държавни предприятия или групи от държавни предприятия, трябва да бъдат ясно свързани с основната им дейност, определени от съответните органи и публично оповестени.

II. Ролята на държавата като собственик

Държавата трябва да действа като информиран и активен собственик, като гарантира, че управлението на ДП се извършва по прозрачен и отчетен начин, с висока степен на професионализъм и ефективност.

II.A. Правителствата следва да опростят и стандартизират правните форми, съгласно които извършват дейност ДП. Техните оперативни практики трябва да следват общоприетите корпоративни норми.

II.B. Държавата следва ясно да определи очакванията на собствениците и да позволи на държавните предприятия пълна оперативна автономност за постигане на определените цели и да се въздържа от намеса в управлението на ДП. Държавата като акционер трябва да предефинира очакванията към ДП по прозрачен начин и само в случаи, когато има фундаментална промяна в мисията им.

II.B. Държавата следва да позволи на съветите на държавните предприятия да изпълняват своите отговорности и трябва да зачита тяхната независимост. Принципалът на собствеността следва да установи и поддържа подходящи рамки за комуникация с най-висшия управителен орган на ДП, обикновено чрез председателя.

II.G. Упражняването на правата на собственост трябва да бъде ясно идентифицирано в държавната администрация и да бъде централизирано в един принципал на собствеността. Ако това не е възможно, съответните функции по собствеността трябва да бъдат координирани от определен орган с ясен мандат да действа на правителствено ниво.

II.D. Принципалът на собствеността трябва да има капацитета и компетенциите да изпълнява ефективно своите задължения и да се отчита пред съответните представителни органи. Той трябва да има ясно определени и прозрачни отношения със съответните публични органи.

II.E. Държавата трябва да действа като информиран и активен собственик и да упражнява правата си на собственост според правната структура на всяко предприятие и в зависимост от съответната степен на собственост или контрол. Основните отговорности на принципала на собствеността включват:

II.E.1. да бъде представлявана на общите събрания на акционерите и ефективно да упражнява правото на глас;

II.E.2. Да създаде добре структурирани, основани на заслуги и прозрачни процеси за номинация на съвети, като активно участва в процеса на номинация на всички съвети на държавните предприятия и допринася за разнообразната структура на съвета и ръководството по отношение на половото многообразие и другите аспекти на многообразието.

II.E.3. Да определя и наблюдава изпълнението на широките мандати и очаквания за държавните предприятия, включително финансови цели, цели за капиталовата структура,

нива на толериране на риска и устойчивост, съответстващи на обосновката на държавата за собственост.

II.E.4. Да създаде системи за отчитане, които позволяват на принципала на собствеността редовно да наблюдава и оценява резултатите на държавните предприятия, както и да наблюдава и контролира тяхното съответствие с приложимите стандарти за корпоративно управление, включително чрез използване на цифрови технологии.

II.E.5. Да разработи политика за оповестяване на информация за държавните предприятия, която определя каква информация трябва да бъде публично оповестена, подходящите канали за оповестяване и механизми за гарантиране на качеството на информацията.

II.E.6. Когато е уместно и позволено от правната система и нивото на държавна собственост, да поддържа непрекъснат диалог с външни одитори и определени държавни контролни органи.

II.E.7. Да осигури координирано упражняване на правата на собственост, когато те са разпределени между няколко принципали на собствеността, действащи съвместно.

II.E.8. Да създаде ясна и прозрачна обща политика за възнагражденията на съветите на държавните предприятия, която е благоприятна за дългосрочния и средносрочния интерес на предприятието и може да привлече и мотивира квалифицирани професионалисти.

III. Държавни предприятия на пазара

В съответствие с обосновката за държавната собственост, правната, регулаторна и политическа рамка за държавните предприятия трябва да осигури равни условия и лоялна конкуренция на пазара, когато държавните предприятия извършват икономически дейности.

III.А. Трябва да има ясно разграничение между функцията на държавата като собственик и други държавни функции, които могат да повлияят на пазарните условия за държавни предприятия, особено по отношение на регулирането на пазара и изработването на политики.

III.Б. Заинтересованите страни и другите заинтересовани субекти, включително конкуренти, следва да имат достъп до ефективна защита чрез непредубедени правни процеси и процеси на медиация или арбитраж, когато считат, че техните права са били нарушени. Правната форма на ДП следва да позволява на ДП да започне процедури по несъстоятелност и на кредиторите да отправят своите претенции.

III.В. Когато държавните предприятия изпълняват задължения за обществени услуги, те трябва да бъдат прозрачно и конкретно идентифицирани, което да позволява точно приписване на разходите и приходите. По-конкретно:

III.В.1. Трябва да поддържат високи стандарти на прозрачност и разкриване на информацията относно техните разходи и приходи.

III.В.2. Разходите, свързани с изпълнението на задължения за обществени услуги, следва да се финансират отделно, да бъдат пропорционални и да се оповестяват, като се гарантира, че компенсацията не се използва за кръстосано субсидиране.

III.Г. Като ръководен принцип, държавните предприятия не трябва да се използват за субсидиране или предоставяне на предимства на други търговски предприятия. Ако държавните предприятия се използват за разпределяне на мерки за подкрепа в съответствие с техните цели на обществената политика, трябва да се внимава да се гарантира, че: (i) мерките за подкрепа са съобразени с приложимите правила за конкуренция и търговия; (ii) мерките за подкрепа и тяхното финансиране са ясно определени и публично оповестени; и (iii) мерките за подкрепа не водят до възникването на несправедливи неблагоприятни условия за други търговски предприятия.

III.Д. При извършване от страна на ДП на икономически дейности, държавата не трябва да освобождава ДП от прилагането и изпълнението на закони, наредби и базирани на пазара механизми, като се задължава да осигури данъчна, дългова и регулаторна неутралност, за да предотврати неправомерна дискриминация между ДП и техните конкуренти.

III.Е. Икономическите дейности на ДП следва да бъдат извършвани при условия, съобразени с пазарните, включително по отношение на дългово и акционерно финансиране. По-конкретно:

III.Е.1. Всички бизнес отношения на ДП, включително с финансови институции, трябва да се основават на чисто търговски принципи.

III.Е.2. Икономическите дейности на ДП не трябва да се възползват от или да предоставят каквато и да е пряка или непряка финансова подкрепа, която дава предимство пред

частните конкуренти, като например преференциално дългово или акционерно финансиране, гаранции, облекчено данъчно третиране или преференциални търговски кредити.

III.E.3. Икономическите дейности на ДП не трябва да получават или предоставят непарични вноски като стоки, енергия, вода, недвижими имоти, достъп до данни, земя или труд или договорености (като сервитути или концесии) на цени или при условия, които са по-благоприятни от тези за частните конкуренти.

III.E.4. Икономическите дейности на ДП следва да постигат устойчиви нива на възвръщаемост, които са съпоставими с тези, получавани от конкуриращи се частни предприятия, работещи при сходни условия, с изключение на случаите, свързани с изпълнението на задължения за обществени услуги.

III.Ж. Когато държавните предприятия участват в обществени поръчки, независимо дали са участници в търга или възложители, процедурите следва да бъдат открити, конкурентни, основани на справедливи и обективни критерии за подбор, да насърчават разнообразие на доставчиците и да бъдат защитени с подходящи стандарти за интегритет и прозрачност, като се гарантира, че държавните предприятия и техните потенциални доставчици или конкуренти не са подложени на неоправдани предимства или недостатъци.

III.З. Когато икономическите дейности на ДП влияят върху търговията, инвестициите или конкуренцията, те трябва да извършват всички дейности, различни от изпълнението на задължения за обществени услуги, в съответствие с търговски съображения. Те трябва да извършват всички дейности в съответствие със стандартите за отговорно бизнес поведение и високи стандарти на почтеност.

IV. Равно третиране на акционерите и другите инвеститори

Когато държавните предприятия са котираны на борсата или по друг начин включват недържавни инвеститори сред своите собственици, държавата и предприятията трябва да признават правата на всички акционери, включително миноритарните и чуждестранните, както и да осигурят равнопоставено третиране на акционерите и равен достъп до корпоративна информация.

IV.A. Държавата следва да се стреми към пълно прилагане на *Принципите на Г-20/ОИСР за корпоративно управление*, когато тя не е едноличен собственик на ДП и на всички съответни раздели, когато е едноличен собственик на ДП. По отношение на защитата на акционерите това включва:

IV.A.1. Държавата и ДП трябва да гарантират, че всички акционери са третирани равнопоставено.

IV.A.2. ДП трябва да спазват висока степен на прозрачност, включително равнопоставено и едновременно оповестяване на информация към всички акционери.

IV.A.3. ДП трябва да водят активна политика на комуникация и консултации с всички акционери.

IV.A.4. Участието и упражняването на правото на глас в събранията на акционерите и другите права на всички акционери, включително на миноритарните акционери, трябва да бъдат улеснени, така че те да могат да участват във важни корпоративни решения, като избора на съвет. Общите събрания на акционерите, които позволяват дистанционно участие, трябва да бъдат разрешени от юрисдикциите като средство за улесняване и намаляване на разходите за участие и ангажираност на акционерите. Такива събрания трябва да се провеждат по такъв начин, че да осигуряват равен достъп до информация и възможности за участие на всички акционери.

IV.A.5. Транзакциите между държавата и ДП, както и между самите ДП, следва да се осъществяват в съответствие с пазарните условия.

IV.B. Националните кодекси за корпоративно управление трябва да бъдат спазвани от всички котирана на борсата и, когато е възможно, от некотираните на борсата ДП.

IV.B. Когато от ДП се изисква да преследват цели на обществената политика, които могат да имат съществено въздействие върху представянето, резултатите и жизнеспособността на предприятието, адекватна информация за тях трябва да бъде на разположение на обществеността и акционерите, различни от държавата, по всяко време.

IV.G. Когато ДП участват в проекти за сътрудничество, като съвместни предприятия и публично-частни партньорства, договарящите страни трябва да гарантират, че се спазват договорните права и задължения и че споровете се разглеждат своевременно и обективно.

V. Оповестяване, прозрачност и отчетност

Държавните предприятия следва да спазват високи стандарти на прозрачност, отчетност и почтеност и да бъдат подложени на същите висококачествени стандарти за счетоводство, оповестяване, съответствие и одит, както котираните на борсата предприятия.

V.A. ДП следва да докладват и оповестяват всички съществени въпроси, свързани с предприятието, в съответствие с висококачествени, международно признати счетоводни стандарти и стандарти за оповестяване, които могат да включват области от значителен интерес за държавата като собственик и за широката общественост. Каналите за разпространение на информация трябва да осигуряват безплатен и навременен обществен достъп. Съобразно капацитета и размера на предприятието, примери за такава информация включват:

V.A.1. Ясно изявление пред обществеността относно целите на предприятието и тяхното изпълнение, включително всеки мандат, очакван от принципала на държавната собственост.

V.A.2. Финансови и оперативни резултати на предприятието, включително, където е уместно, разходите и договореностите за финансиране, свързани със задължения за обществени услуги.

V.A.3. Управление, собственост, правна структура и структура на правата на глас на предприятието или групата, както и на всякакви съществени дъщерни дружества, включително съдържанието на всеки кодекс или политика за корпоративно управление и процесите на тяхното прилагане.

V.A.4. Възнаграждението на членовете на съвета и ключовите членове на ръководството.

V.A.5. Състав на съвета и неговите членове, включително квалификации на членовете на съвета, процес на подбор, политики за многообразие на съвета, роли в други съвети на предприятието или в държавата; класификация като независими членове, ако е приложимо.

V.A.6. Всички предвидими рискови фактори и мерки, предприети за управление на тези рискове.

V.A.7. Всякаква пряка или непряка финансова помощ, включително гаранции, получени от държавата и поети ангажименти от името на ДП, включително договорни ангажименти и задължения, произтичащи от публично-частни партньорства или участие в съвместни предприятия.

V.A.8. Всякакви съществени сделки с държавата и други свързани лица.

V.A.9. Информация за материални задължения, като например дългови споразумения, включително риска от несъответствие с клаузите.

V.A.10. Информация, свързана с устойчивостта.

V.Б. ДП следва да разполагат със системи за управление на риска, които да идентифицират, управляват, контролират и докладват за рисковете. Системите за управление на риска следва да се разглеждат като необходима за постигането на целите част, следователно трябва да включват съгласуван и всеобхватен набор от вътрешни средства за контрол, както и програми или мерки за етични принципи и нормативно съответствие.

V.В. ДП следва да създаде вътрешна одитна функция, която да притежава необходимия капацитет, автономност и професионализъм, за да изпълнява надлежно своите задължения. Тази функция се намира под надзора и е пряко подчинена на съвета и на одитния комитет или еквивалентен корпоративен орган, ако такъв съществува.

V.Г. Ежегоден външен одит трябва да бъде проведен от независим, компетентен и квалифициран одитор в съответствие с международно признати стандарти за одит, етика и независимост, за да се осигури разумна увереност на съвета и акционерите, че финансовите отчети на ДП са изготвени в съответствие с приложимата рамка за финансова отчетност във всички съществени аспекти. Специфичните държавни и одитни контролни процедури не заместват независимия външен одит.

V.Д. Принципалът на собствеността трябва да създаде последователно отчитане на ДП и ежегодно да публикува обобщен доклад на ДП по съществени въпроси, включително информация, свързана с устойчивостта, аспектите на управлението, както и за постигането на целите на обществената политика. Информацията трябва да предоставя пълна, ясна и надеждна картина на портфолиото на ДП и да бъде с високо качество, сравнима, кратка и публично достъпна, включително чрез дигитални комуникационни канали.

VI. Състав и отговорности на съветите на държавни предприятия

Държавата следва да се увери, че съветите на ДП имат необходимите правомощия, компетенции и обективност, за да изпълняват своите функции по стратегическо ръководство, надзор на управлението на риска и мониторинг на управлението. Те следва да действат с и да насърчават почтеност и да носят отговорност за своите действия.

VI.A. Съветите на ДП следва да получат ясен мандат и крайна отговорност за резултатите на предприятието. Ролята и задълженията на съветите на ДП трябва да бъдат ясно определени в законодателството, за предпочитане в търговското законодателство. Членовете на съвета трябва да действат на принципа на пълната информираност, с дължимата грижа и внимание и в най-добрия интерес на предприятието и акционерите, като вземат предвид интересите на заинтересованите страни.

VI.B. Съветите на ДП следва ефективно да изпълняват своите функции по преглед и насочване на корпоративната стратегия и надзор на управлението въз основа на широки мандати и очаквания, определени от акционерите. Те трябва да имат правомощия да назначават и освобождават ГИД, както и да съгласуват нивата на възнаграждение на членовете на висшето ръководство с дългосрочните интереси на предприятието и неговите акционери.

VI.B. Съставът на съвета на ДП трябва да дава възможност за обективна и независима преценка. Всички членове на съвета, включително държавните служители, трябва да бъдат номинирани или назначени въз основа на квалификации, които са подходящи за сектора на дейност и бизнес профила на предприятието и да имат еквивалентни правни отговорности.

VI.G. В съвета и в специализираните комитети в съвета трябва да бъдат включени подходящ брой независими членове.

VI.D. Необходимо е да се въведат механизми за избягване на конфликти на интереси, които биха могли да попречат на членовете на съвета да изпълняват обективно своите задължения, както и за ограничаване на политическата намеса в процесите на съвета. Политици, които са в позиция да оказват съществено влияние върху условията на работа на ДП, не трябва да участват в съветите на тези ДП. Бивши такива лица подлежат на предварително определени периоди на изчакване. Държавни служители и други публични длъжностни лица могат да служат в такива съвети ако са номинирани въз основа на заслуги и спрямо тях се прилагат изискванията за конфликт на интереси.

VI.E. Добрата практика изисква председателят да бъде независим и да е с роля, отделна от тази на ГИД. Председателят поема отговорност за ефективността на съвета. Когато е необходимо, в координация с други членове на съвета, председателят действа като лице отговарящо за комуникацията с принципала на държавната собственост.

VI.Ж. Ако представителството на служителите в съвета е задължителна или обичайна практика, трябва да бъдат създадени механизми, чрез които да се гарантира, че това представителство се упражнява ефективно и допринася за подобряване на уменията, информираността и независимостта на съвета.

VI.З. Съветите на ДП следва да обмислят създаването на специализирани комитети, съставени от независими и квалифицирани членове, които да подпомагат пълния съвет в изпълнението на неговите функции, по-специално одитния комитет или еквивалентен орган за извършване на надзор на оповестяването, вътрешния контрол и въпросите, свързани с одита. Други комитети, като тези за възнаграждения, номинации, управление на риска или устойчивост, могат да предоставят подкрепа на съвета в зависимост от размера, структурата, сложността и рисковия профил на ДП. Техният мандат, състав и работни процедури следва да бъдат ясно определени и оповестени от съвета, който запазва пълната отговорност за взетите решения. Създаването на специализирани комитети следва да подобри ефективността на съвета и не трябва да намалява отговорността на пълния съвет.

VI.И. Съветите на ДП, под ръководството на председателя, следва редовно да извършват добре структурирана оценка, за да преценят своето представяне и ефективност, както и да оценят дали колективно притежават правилната комбинация от опит и компетенции, включително по отношение на пола и други форми на разнообразие.

VI.Й. Съветите на ДП следва активно да наблюдават системите за управление на риска. Съветите трябва да гарантират, че тези системи се преоценяват и адаптират към обстоятелствата на ДП с оглед установяване и поддържане на значимостта и ефективността на вътрешния контрол, политики и процедури.

VII. Държавните предприятия и устойчивост

Рамката за корпоративно управление трябва да осигурява стимули за принципалите на собственост, както и за ДП, за да вземат решения и управляват рисковете по начин, който допринася за устойчивостта на ДП и дългосрочното създаване на стойност. Когато държавата има свързани с устойчивостта цели, тя, в качеството на собственик, трябва да постави конкретни и амбициозни очаквания, свързани с устойчивостта на ДП, включително ролята на съвета, оповестяването и прозрачността, както и отговорното бизнес поведение. Политиката за собственост трябва напълно да признава отговорностите на ДП към заинтересованите страни.

VII.A. Когато държавата е определила цели за устойчивост, те трябва да бъдат неразделна част от политиката и практиките на държавната собственост. Това включва:

VII.A.1. Поставяне на конкретни и амбициозни очаквания, свързани с устойчивостта, за ДП, които са в съответствие с политиката и практиките на собственост. При това държавата трябва да уважава правата и справедливото третиране на всички акционери.

VII.A.2. Комуникиране и изясняване на очакванията на държавата относно устойчивостта чрез редовен диалог със съветите.

VII.A.3. Оценяване, наблюдение и докладване относно съответствието на ДП с очакванията и резултатите, свързани с устойчивостта, на регулярна база.

VII.B. Държавата следва да очаква, че съветите на ДП ще вземат под внимание рисковете и възможностите, свързани с устойчивостта, при изпълнение на основните си функции. Следните предпоставки са от съществено значение за осигуряване на ефективно управление на устойчивостта на ниво предприятие:

VII.B.1. Съветите на ДП следва да преглеждат и насочват разработването, прилагането и оповестяването на съществени цели и задачи, свързани с устойчивостта, като част от корпоративната стратегия.

VII.B.2. ДП следва да интегрират съображения за устойчивост в своите системи за управление на риска и вътрешен контрол, включително чрез провеждане на надлежна проверка, основана на риска.

VII.B.3. Съветите на ДП следва да вземат предвид въпросите на устойчивостта при оценяване и наблюдение на изпълнението на управлението.

VII.B. Държавата следва да очаква ДП да бъде подложено на приложимите изисквания за докладване и оповестяване на устойчивост, основани на последователна, сравнима и надеждна информация.

VII.B.1. Докладването за устойчивост и оповестяването следва да бъдат съобразени с висококачествени международно признати стандарти, които улесняват съгласуваността и

съпоставимостта на свързаното с устойчивостта оповестяване между пазари, юрисдикции и предприятия.

VII.B.2. Трябва да се обмисли поетапното въвеждане на изисквания за годишни удостоверителни атестации от независим, компетентен и квалифициран доставчик на удостоверителни услуги, в съответствие с висококачествени международно признати стандарти за удостоверяване.

VII.G. Държавата като собственик следва да постави високи очаквания за спазването от страна на ДП на стандартите за отговорно бизнес поведение, заедно с ефективни механизми за тяхното прилагане, следва напълно да признае отговорностите на ДП към заинтересованите страни и да изисква от ДП да докладва за своите отношения със заинтересованите страни. Тези очаквания на собственика следва да бъдат публично оповестени по ясен и прозрачен начин. По-специално:

VII.G.1. Правителствата, принципалите на собственост и ДП следва да признават и уважават правата на заинтересованите страни, установени от закона или чрез взаимни споразумения. Когато интересите на заинтересованите страни са защитени от закона, служителите и другите заинтересовани страни трябва да имат възможност да получат ефективно обезщетение за нарушаване на техните права на разумна цена и без прекомерно забавяне.

VII.G.2. ДП следва да развива и насърчава значимо ангажиране на заинтересованите страни в напредъка на устойчивостта и осигуряването на справедлив преход, особено от лица или групи, които могат да имат интерес или да бъдат засегнати от дейностите на предприятието.

VII.G.3. Механизмите за участие на служителите трябва да се развиват. Когато служителите и другите заинтересовани страни участват в процеса на корпоративно управление, те трябва да имат своевременно и редовен достъп до подходяща, достатъчна и надеждна информация.

VII.G.4. Принципалите на собственост и ДП трябва да предприемат мерки за осигуряване на високи стандарти на почтеност в сектора с държавна собственост и да избягват използването на ДП като канали за политическо финансиране, патронаж или лично или свързано с трети лица обогатяване.

Анотации към глава I: Обосновка за държавната собственост

Държавата упражнява правото на собственост върху държавните предприятия в интерес на обществото. Тя трябва внимателно да оцени и оповести целите, които оправдават държавната собственост, и да ги подлага на периодичен преглед.

Членовете на обществеността, чието правителство упражнява правата на собственост, трябва да бъдат крайните собственици на ДП. Това означава, че лицата, които упражняват права на собственост на ДП, имат задължения към обществеността, които са сходни с доверителните задължения на съвета към акционерите и трябва да действат като пазители на обществения интерес. Необходими са високи стандарти на прозрачност и отчетност, които да уверят обществеността, че държавата използва своите правомощия в защита на най-добрия интерес на гражданите.

В страните от ОИСР обосновката за създаване или поддържане на държавна собственост върху предприятия обикновено включва едно или повече от следните съображения: (1) предоставяне на обществени стоки или услуги, когато държавната собственост се счита за по-ефикасна или по-надеждна от предоставянето им от държавни агенции или възлагането на договори на частни оператори; (2) функционирането на естествените монополи, когато пазарното регулиране се счита за невъзможно или неефективно; и (3) подкрепа за ограничени икономически и стратегически цели в национален интерес, като например поддържането на определени индустрии или сектори под национална собственост или укрепване на фалиращи предприятия от системно значение. Подобни основания следва да бъдат ясно дефинирани, подложени на периодичен преглед и съобразени с разумни срокове. Прегледите трябва да отговарят на високи стандарти за отчетност пред съответните представителни органи, а резултатите да бъдат направени прозрачни за обществеността. Държавните предприятия не трябва да бъдат натоварвани с обществени цели, които не са свързани с тяхната дейност и с основанията за собственост. Целите трябва да бъдат възлагани по прозрачен начин и да подлежат на високи нива на отчетност.

I.A. Крайната цел на държавната собственост на предприятията трябва да бъде максимизиране на дългосрочната стойност за обществото по ефективен и устойчив начин.

Ролите, които се възлагат на държавните предприятия, както и обосновките, на които се основава собствеността на държавните предприятия, се различават коренно в различните юрисдикции. Съгласно добрите практики, обаче, правителствата трябва да обмислят и формулират как дадено предприятие добавя дългосрочна стойност за своите акционери и за членовете на обществеността, които са негови крайни собственици, по ефективен и устойчив начин. За да се вземе решение за учредяване или поддържане на предприятие, което е държавна собственост, правителствата трябва да обмислят дали може да бъде постигнато по-ефективно разпределение на ресурсите в полза на обществеността чрез алтернативна структура на собственост или чрез мерки като регулиране, субсидии, данъци, обществени поръчки, концесии или създаване на държавни агенции.

Когато се очаква държавните предприятия да постигнат цели на обществената политика, включително чрез изпълнение на задължения за обществени услуги, се налагат редица съображения за ефективност. Най-добре за обществеността е, ако услугите се предоставят по

ефективен, прозрачен и устойчив начин и когато друго алтернативно използване на същите фискални ресурси не може да доведе до по-добри услуги. Такива съображения следва да са водещи, когато лицата, определящи политиката, изберат да разчитат на държавните предприятия като средства за изпълнение на цели на обществената политика, включително задължения за обществени услуги. Когато държавните предприятия участват в икономически дейности, те служат най-добре на обществото, като увеличават максимално дългосрочната стойност по устойчив начин и генерират адекватен поток от приходи за държавната хазна.

I.Б. Правителството трябва да разработи политика на собственост. Политиката, наред с другото, дефинира общите основания и цели за държавната собственост, ролята на държавата и другите акционери в управлението на държавните предприятия, как държавата ще прилага своята политика на собственост, както и съответните роли и отговорности на държавните институции, участващи в нейното изпълнение.

За да се позиционира държавата ясно като собственик, тя трябва да изясни и приоритизира своята обосновка за държавната собственост, като разработи последователна и ясна политика за собственост. Политиката за собственост в идеалния случай се оформя като кратък политически документ на високо ниво, който определя основните принципи и цели за държавната собственост на предприятията и за отделните ДП (включително и за ДП-майка). Той описва ролята на държавата и другите акционери в управлението на ДП, начина, по който държавата ще прилага своята политика за собственост, както и съответните роли и отговорности на държавните органи, участващи в нейното изпълнение. В някои юрисдикции може да се наложи обосновката за собственост и политиката за собственост да бъдат включени в правна рамка, която също така обхваща и други аспекти, свързани с ролята на държавата като собственик.

Политиката за собственост трябва да бъде съобщена на обществеността и на всички правителствени звена, които упражняват права на собственост или участват в изпълнението на държавната политика за собственост. Това ще осигури на държавните предприятия, на пазара и на широката общественост предвидимост и ясно разбиране на общите цели на държавата в качеството на собственик и нейната роля като акционер. Политиката за собственост трябва да бъде налична в леснодостъпен цифров формат.

Политиката за собственост следва, наред с всичко друго, да определя портфолиото на ДП, да включва целите на държавата като собственик, като например създаване на дългосрочна стойност, постигане на цели на обществената политика или стратегически цели, като например запазване на държавната собственост за определени индустрии или икономически, екологични и социални цели. Ролята на държавата е да определи обосновките за държавната собственост, като във всеки случай тези обосновки трябва да бъдат ясно дефинирани за всяко ДП. Когато целите на държавата за нейното портфолио от ДП могат да се сблъскат с принципа на пазарната равнопоставеност, държавата трябва да ограничи всяко едно изкривяване чрез смекчаващи мерки и да оповести изцяло причините, обосновките и обхвата на възможните изкривявания на пазарната равнопоставеност, особено ако те могат да повлияят негативно на чуждестранните конкуренти. Високото ниво на прозрачност е важно за идентифициране и предотвратяване на преференциално третиране.

Освен това политиката за собственост трябва да включва по-подробна информация за това как се упражняват правата на собственост в държавната администрация, включително мандата и основните функции на принципала на собствеността, както и ролята и отговорностите на всички държавни органи, които упражняват държавната собственост. Трябва също така да посочва и синтезира основните елементи на всички политики, закони и наредби, приложими за държавните предприятия, както и всякакви допълнителни насоки, които са използвани при упражняването на правата на собственост от държавата. Когато е приложимо, държавата трябва да включва и информация за своите приоритети за реформи и/или политика и планове по отношение на

приватизацията на държавни предприятия, като в идеалния случай трябва да идентифицира списък на държавните предприятия, за които политиката се прилага.

Множество и противоречиви или неясни обосновки или цели за държавната собственост могат да доведат до много пасивно изпълнение на функциите на собствеността, или, обратното, могат да доведат до прекомерна намеса на държавата в въпроси или решения, които трябва да бъдат оставени на ДП.

I.B. Политиката на собствеността трябва да бъде предмет на целесъобразни процедури за отчетност пред съответните представителни органи и да бъде оповестена пред широката общественост. Правителството трябва редовно да прави преглед на политиката си на собственост и да оценява нейното прилагане.

Политиката за собственост следва да бъде разработена на правителствено ниво от съответния принципал на собствеността. При разработването и актуализирането на държавната политика за собственост, правителствата трябва да използват подходящо публични консултации, които да включват уведомяване и събиране на мнения от широката общественост или техни представители. Те трябва, наред с другото, да провеждат обширни консултации с представители на частния сектор, включително с инвеститори и доставчици на пазарни услуги, както и с представители на синдикатите. Ефективното и ранно използване на публични консултации може да бъде от съществено значение за улесняване на приемането на политиката за собственост от участниците на пазара и ключовите заинтересовани страни и за повишаване на прозрачността. Разработването на политиката за собственост може също така да включва консултации с всички заинтересовани правителствени органи, например съответните законодателни или парламентарни комисии, държавната одитна институция, както и съответните министерства и регулатори.

Политиката за собствеността трябва да бъде достъпна за широката общественост и широко разпространена сред ресорните министерства, агенции, съветите на ДП, управителни органи и законодателната власт. За засилване на политическия ангажимент може допълнително да се разчита на подходящи механизми за надзор и отчетност към съответните представителни органи, като например регулярни законодателни одобрения и осигуряване на периодически разглеждане.

Държавата трябва да се стреми да бъде последователна в своята политика за собственост и да избягва прекалено чести промени на общата обосновка за държавната собственост. Въпреки това, логиката и целите могат да се променят с течение на времето, като в този случай политиката за собственост трябва да бъде актуализирана по съответния начин. В зависимост от националния контекст, най-добрият подход може да включва преглед или преоценка на собствеността върху държавните предприятия като част от процедурите по държавния бюджет, средносрочните фискални планове или в съответствие с изборния цикъл. Такива прегледи могат да се основават на оценка на прилагането на политиката за собственост и могат да включват извършване на сравнения и бенчмаркинг на ДП, използване на външна оценка и гарантиране на изграждане на самата политика върху прозрачни цели. Оценката следва също да разгледа дали държавната собственост все още е най-добрият инструмент за защита на общественения интерес.

Всяка промяна в политиката за собственост, дори и временна, трябва да бъде напълно и прозрачно оповестена в момента на възникването ѝ, като се посочват и причините за необходимостта от актуализация.

Всякаква извънредна намеса обикновено трябва да се избягва, но може да бъде необходима, като например в случай на спешна държавна помощ. В такъв случай трябва да се обърне внимание спешните мерки да не се превърнат в дългосрочна структурна подкрепа без дългосрочни основания в политиките за собственост, както и да се гарантира, че краткосрочните кризисни реакции няма да доведат до непредвидени и неоправдани негативни последици за конкуренцията и търговията в средносрочен и дългосрочен план. Правителствата трябва да се възползват от добрите

международни практики и да действат в съответствие с международните споразумения за държавна помощ. Кризисните мерки трябва да спазват принципите на почтеност и прозрачност и да предвиждат план за изход, след като спешната ситуация отmine, като още от началото на мярката се предвиди преглед на намесата.

I.G. Държавата трябва да определи обосновката за собствеността върху отделни държавни предприятия и да ги подлага на периодичен преглед. Обосновката за собствеността и всякакви цели на обществената политика, които се изискват от отделните държавни предприятия или групи от държавни предприятия, трябва да бъдат ясно свързани с основната им дейност, определени от съответните органи и публично оповестени.

Причините за притежаване на отделни предприятия или на класове предприятия могат да бъдат различни, според конкретните случаи. Понякога определени групи предприятия са държавна собственост, тъй като изпълняват важни задължения за обществени услуги, докато други остават държавна собственост по стратегически причини или защото извършват дейност в сектори с характеристики на естествен монопол. За да се изяснят съответните обосновки, които подкрепят поддържането на държавната собственост за тези предприятия, понякога може да бъде полезно тези държавни предприятия да се класифицират в обособени категории и съответно да се направят обосновки за тези категории. Тези обосновки се подлагат на периодичен преглед и се оповестяват публично. Когато тези обосновки се съдържат в учредителните документи и правните инструменти за управление на ДП, държавата като собственик трябва да се увери, че тези документи са адекватно оповестени.

Понякога от държавните предприятия се очаква да изпълняват цели на обществената политика. Тези цели трябва да бъдат ясно определени и съобразени с националните закони и разпоредби, както и ясно свързани с основната им дейност. Освен това, обществените интереси, които целите на обществената политика са предназначени да обслужват, трябва да бъдат ясни и прозрачни. Целите на обществената политика могат също да бъдат включени в корпоративните устава и впоследствие да бъдат транспонирани от държавните предприятия в тяхната корпоративна стратегия. Пазарът, акционерите, които не са държавни, както и широката общественост, трябва да бъдат ясно информирани за естеството и обхвата на тези задължения, както и за цялостното им въздействие върху ресурсите и икономическите резултати на държавните предприятия, и където е възможно, за тяхното въздействие върху пазара.

В различните държави съществуват различия по отношение на органите, които имат мандат да комуникират специфични цели на обществената политика на държавните предприятия. В някои случаи с такова правомощие разполага само принципалът на собствеността. В други случаи законодателят може да установи такива задължения чрез законодателния процес. В последния случай е важно да се установят подходящи механизми за консултации и отчетност между законодателната власт и държавните органи, отговорни за собствеността на държавните предприятия, така че да се осигури адекватна координация и да се избегне подкопаване на автономността на принципала на собствеността.

Анотации към глава II: Ролята на държавата като собственик

Държавата трябва да действа като информиран и активен собственик, като гарантира, че управлението на ДП се извършва по прозрачен и отчетен начин, с висока степен на професионализъм и ефективност.

За да изпълнява функциите си по отношение на собствеността, правителството трябва да се позовава на стандартите за управление в частния и публичния сектор, особено на *Принципите на Г-20/ОИСР за корпоративно управление*, които са приложими и за държавните предприятия, когато държавата не е едноличен собственик на държавното предприятие, както и на всички съответни раздели, когато е едноличен собственик на държавното предприятие. В допълнение съществуват специфични аспекти на управлението на държавните предприятия, които или заслужават специално внимание, или трябва да бъдат документирани по-подробно, за да насочват членовете на съвета, ръководството и принципала на държавната собственост за ефективно изпълнение на съответните им роли.

II.A. Правителствата трябва да опростят и стандартизират правните форми, при които функционират ДП. Техните оперативни практики трябва да следват общоприетите корпоративни норми.

Държавните предприятия могат да имат различни правни форми в сравнение с другите предприятия. Това може да отразява специфични цели или социални съображения, както и специална защита, предоставена на определени заинтересовани страни, като например служители, чието възнаграждение може да бъде определено от регулаторни актове или органи и които се ползват от специфични пенсионни права и защита срещу съкращения, еквивалентни на тези, предоставени на държавните служители.

Държавата гарантира, че колкото се може повече елементи от Насоките се прилагат последователно, въпреки различните правни или корпоративни форми на ДП в целия ѝ портфейл.

Когато това се случи, редица други елементи от Насоките често не се прилагат правилно. Например, държавните предприятия могат да се различават от частните дружества с ограничена отговорност с оглед на: (i) съответните власт и правомощия на съвета, ръководството и министерствата; (ii) състава и структурата на тези съвети; (iii) степента, до която те предоставят консултации или права за вземане на решения на някои заинтересовани страни, по-специално на служителите; (iv) изисквания за оповестяване; и (v) степента, до която те са подложени на процедури по несъстоятелност и фалит. Правната форма на държавните предприятия също често включва строго дефиниране на дейността на съответните държавни предприятия, което им пречи да диверсифицират или разширят дейността си в нови сектори и/или в чужбина. Тези ограничения имат за цел да предотвратят злоупотреба с публични средства, да спрат прекалено амбициозните стратегии за растеж или да попречат на държавните предприятия да изнасят чувствителни технологии. Трябва да се гарантира, че тези правни ограничения не пречат на необходимата автономност на съвета при изпълнение на неговите задължения.

При стандартизиране на правната форма на ДП, правителствата трябва да се основават в колкото е възможно по-голяма степен на корпоративното право, което в еднаква степен е приложимо за частните предприятия, както и да избягват създаването на специфична правна форма или предоставянето на привилегирован статут или специална защита на ДП, когато това не е абсолютно необходимо за постигане на целите на обществената политика, наложени на предприятието. Стандартизацията на правната форма на ДП повишава прозрачността, отчетността и улеснява надзора чрез сравнителен анализ. Стандартизацията трябва да бъде насочена основно към ДП, ангажирани с икономически дейности, като държавата като собственик използва същите средства и инструменти, които обикновено са на разположение на частните собственици. Стандартизацията следва да засяга преди всичко ролята и правомощията на управителните органи на предприятието, както и задълженията за прозрачност и оповестяване.

II.Б. Държавата трябва ясно да определи очакванията на собствениците, да предостави на ДП пълна оперативна автономност за тяхното постигане и да се въздържа от намеса в управлението на ДП. Държавата като акционер трябва да предефинира очакванията към ДП по прозрачен начин и само в случаи, когато има фундаментална промяна в мисията им.

Основните средства за активно и информирано упражняване на правата на собственост от страна на държавата са ясна и последователна политика за собственост, разработване на широки мандати и очаквания за ДП, структуриран процес на назначаване на съвета и ефективно упражняване на установените права на собственост. Широките мандати и очаквания на държавата за ДП трябва да бъдат преразглеждани само в случаите, когато е настъпила фундаментална промяна на мисията. Въпреки че понякога може да е необходимо да се преразгледат и впоследствие променят целите на ДП поради променящи се обстоятелства, държавата трябва да се въздържа да ги променя твърде често и също гарантира, че тези процедури са прозрачни и са в интерес на обществото.

Някои държавни акционери могат да формализират своя широк мандат и очаквания към ДП чрез изпращане на писма с условия, договори за изпълнение или с други средства на съвета, като същевременно водят регулярен диалог с управителните органи на държавните предприятия. Формализирането в ясен набор от очаквания помага за защита на автономията на съвета и предотвратяване на случайни намеси от страна на правителството. Формализирането също може да служи като средство за гарантиране на отчетността на ДП

II.В. Държавата трябва да позволи на съветите на държавните предприятия да изпълняват своите отговорности и трябва да зачита тяхната независимост. Принципалът на собствеността следва да установи и поддържа подходящи рамки за комуникация с най-висшия управителен орган на ДП – обикновено чрез председателя.

При назначаването и избирането на членовете на съвета, принципалът на собствеността трябва да се съсредоточи върху необходимостта съветите на ДП да упражняват своите отговорности по професионален и независим начин. Важно е, при изпълнение на техните задължения, отделните членове на съвета да не действат като представители на различни субекти.

Независимостта изисква всички членове на съвета да изпълняват своите задължения по справедлив и отговорен начин спрямо всички държавни и недържавни акционери.

Принципалът на собствеността следва да избягва избирането на прекомерен брой членове на съвета от държавната администрация. Освен това, членовете на съвета трябва да бъдат отстранявани само по основателна причина, а тяхното назначаване и отстраняване трябва да бъдат независими от изборните периоди или политическите цикли на държавата. Това е особено важно за ДП, ангажирани в икономически дейности, където ограничаването на членството в съвета от представители на принципала на собствеността или от други държавни служители може да

повиши професионализма и да помогне за предотвратяване на конфликт на интереси и държавна намеса в управлението на ДП.

Служители на принципала на собствеността или професионалисти от други части на администрацията могат да бъдат избирани в съветите на ДП само ако отговарят на изискваното ниво на компетентност за всички членове на съвета и ако не служат като канал за политическо влияние, което надхвърля ролята на собствеността. Те трябва да имат същите задължения и отговорности като останалите членове на съвета. Условието за дисквалификация и ситуацията на конфликт на интереси трябва да бъдат внимателно оценени и да се предоставят насоки за тяхното управление и разрешаване. Засегнатите професионалисти не трябва да имат нито прекомерни вътрешни, нито възприемани конфликти на интереси. Това означава, че те не трябва да участват в регулаторни решения, касаещи същото ДП, нито да имат специфични задължения или ограничения, които биха им попречили да действат в интерес на предприятието. В обобщение, всички потенциални случаи на конфликт на интереси, свързани с който и да е член на съвета, трябва да бъдат докладвани на съвета, който впоследствие ги оповестява, заедно с информацията относно начина за справяне с тези конфликти.

Важно е да се изясни съответната лична и държавна отговорност, когато държавните представители са част от съветите на ДП. На засегнатите държавни служители може да се наложи да оповестят цялата своя лична собственост в държавните предприятия и да спазват съответните правила за вътрешна търговия. Насоките или етичните кодекси за членовете на принципала на собствеността и други държавни служители, които служат като членове на съвета на държавно предприятие, могат да бъдат създадени от принципала на собствеността. Такива насоки или етични кодекси трябва да посочват как трябва да се обработва информацията, предавана на държавата от тези членове на съвета. Насоките по отношение на по-широките политически цели трябва да бъдат изготвени чрез принципала на собствеността и формулирани като цели на предприятието, а не наложени директно чрез участие в съвета. Като ръководен принцип, държавните служители, участващи в изпълнението на своите задължения, носят отговорност за потенциални административни, граждански или наказателни отговорности, произтичащи от корпоративни нарушения. Принципалите на собствеността следва да уважават конфиденциалността на дискусиите в съвета. Освен това трябва да бъдат въведени строги ограничения за оповестяването на тази информация. Държавата като акционер не трябва да има по-голям достъп до информацията от този, който ѝ се полага според акционерното ѝ участие.

Принципалът на държавната собственост следва да установи и поддържа подходящи рамки за комуникация с най-висшия управителен орган на ДП, обикновено чрез председателя. Целите на обществената политика, включително задълженията за обществени услуги, ако не са установени чрез регулация или законодателство, следва да бъдат комуникирани в политиката за собственост на правителството или чрез очакванията на собствениците, споделени с целия съвет, както и да бъдат публично оповестени с дължимото внимание към корпоративната конфиденциалност. Ако има акционери, които не са държавни, целите на обществената политика на ДП, включително задълженията за обществени услуги, следва да бъдат одобрени от годишното общо събрание на акционерите, ако вече не са публични. Трябва да се поддържат точни записи на комуникацията между принципала на собствеността и ДП. Държавата не трябва да се намесва в оперативното вземане на решения, като например насочване на решенията за наемане на ДП. Държавата следва публично да разкрие и уточни в кои области и видове решения принципалът на собствеността е компетентен да дава инструкции.

Когато представители на правителството, включително тези на принципала на собствеността, превишават своята роля и/или действат по начин, който изглежда нередовен, ДП трябва да има възможност да потърси съвет или да го докладва чрез установените канали за докладване.

II.Г. Упражняването на правата на собственост трябва да бъде ясно идентифицирано в държавната администрация и да бъде централизирано в един принципал на собствеността. Ако това не е възможно, съответните функции по собствеността трябва да бъдат координирани от определен орган с ясен мандат да действа на правителствено ниво.

От решаващо значение е функцията на собствеността в държавната администрация да бъде ясно определена, независимо дали тя се намира в централно министерство като министерствата на финансите или икономиката, в отделна административна или корпоративна структура, или в рамките на конкретно ресорно министерство. Функцията на собственост на държавните предприятия се изпълнява от орган, който упражнява правомощията, отговорността или способността за ръководство при назначаването на съвети на директорите; определянето и наблюдението на целите; и/или гласуването на акциите на предприятието от името на правителството.

Централизацията може да бъде ефективен начин за ясно разграничаване на упражняването на функцията на собствеността от други потенциално конфликтни дейности, извършвани от държавата, особено регулиране на пазара и изготвяне на политики, както е посочено в Насока III.A по-долу, при условие че функцията на собствеността разполага с достатъчно ресурси и нейната дейност е защитена от неправомерни практики. В юрисдикции със слабо върховенство на закона, лошо управление или високи нива на възприемане за корупция, концентрирането на големи количества корпоративни правомощия в централизирания принципал на собствеността може да бъде съпроводено с рискове, които трябва да се вземат предвид при вземането на решение за подходяща рамка за държавна собственост.

Централизираният модел на собственост се отличава с един централен орган, вземащ решение, който изпълнява функцията на акционер в повечето или в определени категории ДП, които са контролирани или притежавани, пряко или непряко, от държавата. Ролята на този орган включва определяне на държавната обосновка и цел като собственик за всяко ДП, номиниране на директори, оценка на дейността на ДП и гласуване на общото събрание. Принципалът на собствеността също така носи отговорност за определяне и наблюдение на широки мандати и очаквания за ДП въз основа на неговата политика за собственост, координиране (когато е приложимо) на решенията с други правителствени органи, които са заинтересовани страни, както и определяне на приложими рамки и важни въпроси, свързани с управлението на ДП.

Централизираният принципал на собствеността трябва да бъде независим или под ръководството на един министър. Този подход спомага за изясняване на политиката за собственост и нейната ориентация, както и за по-последователното ѝ прилагане. Централизацията на функцията по собствеността също така позволява укрепване и обединяване на съответните компетенции чрез организиране на „пулове“ от експерти по ключови въпроси, като например финансова отчетност или номиниране на съвети. По този начин централизацията може да бъде основна сила в упражняването на държавната собственост по професионален и последователен начин, като същевременно улеснява развитието на обобщено отчитане на държавната собственост.

Ако функцията на собственост не е централизирана, правителствата трябва да създадат силна координационна структура. Координационната структура трябва да има мандат за действие на принципа на цялостно правителствено сътрудничество. Това звено следва да бъде специализирана правителствена единица или корпоративна структура, която функционира в консултативна роля към другите министерства-акционери относно най-добрите практики в корпоративното управление, техническите и оперативните въпроси. Това помага да се гарантира, че всяко ДП има ясно определен мандат и получава последователно послание по отношение на очакванията за собственост или изискванията за отчетност. Координиращата структура хармонизира и координира действията и политиките, предприемани от различните отдели по собственост в различни министерства и помага да се гарантира, че решенията относно

собствеността на предприятията се вземат на ниво на цялото правителство. По този начин се гарантира, че ДП не са изложени на конкуриращи се или противоречиви политически мандати. Координиращата структура също, по възможност, трябва да носи отговорност за установяването на цялостна политика за собственост, разработването на конкретни насоки и уеднаквяването на практиките сред различните министерства. Създаването на координираща структура може също така да улесни централизирането на някои ключови функции, за да се използва специфичен опит и да се осигури независимост от отделните секторни министерства. Например, може да е полезно координиращата структура да поеме функцията на номиниране на съвет или наблюдение на представянето.

Упражняването на права на собственост чрез държавни холдингови компании (ДХК) е друг начин за централизация. В зависимост от собствените си корпоративни управленски договорености и правна форма, това може да позволи разделяне на функциите на държавата по собственост, политика и регулация. В някои видове контекст, непрякото упражняване на собственост чрез ДХК може да осигури независимост от други правителствени функции, като по този начин защитава дейностите на ДП от неправомерна политическа или ежедневна намеса. Мисията на много ДХК е да действат като представител на собственика и да управляват държавните участия като активен мениджър на активи или инвестиционно предприятие с цел устойчиво увеличаване на стойността за акционерите чрез дългосрочно и активно управление. Ако ДХК е учредено съгласно действащото търговско право, неговата корпоративна форма може да му позволи да реструктурира или разпродава своите портфейлни активи с по-голяма гъвкавост и бързина, така че това да бъде в съответствие с общата му мисия. Опитът показва, че ДХК може да не е подходящ във всички контексти, особено ако неговото управление е уязвимо на неправомерна политическа намеса или други неправомерни практики. Държавата като краен бенефициент собственик на ДХК трябва да установи строги цели за ДХК и техните портфейлни предприятия, и да създаде правни и регулаторни рамки, които да гарантират, че ДХК са благоприятни за най-високите стандарти на корпоративно управление, почтеност, прозрачност и отчетност.

II.Д. Принципалът на собствеността трябва да има капацитета и компетенциите да изпълнява ефективно своите задължения и да се отчита пред съответните представителни органи. Той трябва да има ясно определени и прозрачни отношения със съответните публични органи.

Принципалът на собствеността трябва да разполага с нужния капацитет, персонал и умения, за да изпълнява задълженията си ефективно. Това трябва да бъде подкрепено от официални нормативни разпоредби, процедури и адекватна правна рамка, която ефективно и ефикасно насочва ролята на държавата като акционер, съобразно тези, които са приложими за предприятия, в които държавата упражнява правата си на собственост. В някои юрисдикции това може да изисква приемане на правна рамка, съвместима с други приложими закони, която по прозрачен начин установява институционалните договорености, водещите принципи и правила, необходими за държавата да упражнява правата си на собственост върху ДП. Рамката може да включва ясно разграничение на ролите и отговорностите между държавните институции, за да се избегнат конфликти на интереси, изисквания за докладване и оповестяване, както и необходимите механизми за отчетност.

Връзката на принципала на собствеността с други държавни органи, както и с други държавни институционални инвеститори като суверенни фондове, банки за развитие и пенсионни фондове, контролирани или повлияни от държавата, трябва да бъде ясно и прозрачно определена. Редица държавни органи, министерства, администрации или финансови ДП могат да имат различни роли спрямо същото ДП. За да се увеличи общественото доверие в начина, по който държавата управлява собствеността на ДП, е важно тези различни роли да бъдат ясно идентифицирани и обяснени на широката общественост. Например, принципалът на собствеността трябва да поддържа сътрудничество и непрекъснат диалог с държавните върховни одитни институции, отговорни за одита на ДП. Той трябва да подкрепя работата на държавната одитна институция и

да предприема подходящи мерки в отговор на одитните констатации. Когато е приложимо, сътрудничеството и диалогът с държавни органи, отговорни за публичните финанси, могат да се считат за добри практики за осигуряване на ефективен финансов надзор, свързан с мониторинга и оценката на фискалния риск.

Принципалът на собствеността следва да носи ясна отговорност за начина, по който осъществява държавната собственост. Принципалът на собствеността трябва да бъде пряко или непряко подотчетен на органи, представляващи интересите на широката общественост, като например законодателната власт. Отчетността му към законодателната власт трябва да бъде ясно определена, както и отчетността на самите ДП, която не трябва да бъде размивана поради посредническите отчетни отношения.

Отчетността трябва да надхвърля гаранцията, че упражняването на собствеността не нарушава прерогативите на законодателя по отношение на бюджетната политика. Принципалът на собствеността трябва да се отчита за собствените си резултати при упражняване на държавната собственост и за постигането на целите на държавата в това отношение. Следва да предоставя количествена и надеждна информация на обществеността и нейните представители относно управлението на държавните предприятия в интерес на техните собственици. При изслушвания в парламента поверителността може да се гарантира чрез специфични процедури, като например поверителни или закрити заседания. Макар и общопризната като полезна процедура, формата, честотата и съдържанието на този диалог могат да се различават според конституционното право и различните законодателни традиции и роли.

Изискванията за отчетност не трябва да ограничават неоснователно автономността на принципала на собствеността при изпълнението на неговите отговорности. Например, случаите, при които принципалът на собствеността трябва да получи предварителното одобрение на законодателя, трябва да бъдат ограничени и да се отнасят до значителни промени в цялостната политика на собственост, значителни промени в размера на държавния сектор и значителни сделки (инвестиции или дезинвестиции). В по-общ план, принципалът на собствеността следва да се ползва от известна степен на гъвкавост по отношение на своето ресорно министерство, когато е приложимо, спрямо начина, по който се организират и вземат решения по отношение на процедурите и процесите. Принципалът на собствеността може също така да се ползва от известна степен на бюджетна автономност, която може да позволи гъвкавост при наемането, заплащането и задържането на служители с необходимия експертен опит, например чрез срочни договори или дългосрочно командироващи представители на частния сектор.

II.E. Държавата трябва да действа като информиран и активен собственик и да упражнява правата си на собственост според правната структура на всяко предприятие и в зависимост от съответната степен на собственост или контрол.

За да се избегне ненужната политическа намеса или липсата на контрол поради пасивно отношение към държавната собственост, което води до отрицателни резултати, е важно принципалът на собствеността да се съсредоточи върху ефективното упражняване на правата на собственост, които трябва да бъдат ясно отделени от политически, регулаторни или други видове правителствени функции, за да се избегнат потенциални конфликти на интереси. Държавата като собственик обикновено трябва да се държи като всеки основен акционер, когато е в състояние значително да повлияе на предприятието и да бъде информиран и активен акционер, когато държи миноритарен дял. Държавата трябва да упражнява правата си, за да защити собствеността си и да оптимизира стойността си.

Основните права на акционерите включват: (i) участие и гласуване на събранията на акционерите; (ii) своевременно и редовно получаване на подходяща и достатъчна информация за предприятието; (iii) избор и отстраняване на членове на съвета; (iv) одобряване на извънредни сделки; и (v) гласуване относно разпределението на дивидентите и прекратяването на

предприятието. Принципалът на собствеността следва да упражнява тези права пълноправно и разумно, тъй като това би позволило необходимото влияние върху ДП, без да нарушава тяхното ежедневно управление. Ефективността и надеждността на управлението и надзора на ДП до голяма степен ще зависят от способността на принципала на собствеността да използва информирано своите права на акционер и ефективно да изпълнява функциите си по собствеността в ДП.

Принципалът на собствеността се нуждае от уникални компетенции и трябва да разполага с професионалисти с правни, финансови, икономически, секторни, свързани с устойчивостта и управленски умения, които имат опит в изпълнението на доверителни отговорности. Тези професионалисти трябва също така ясно да разбират своите роли и отговорности като държавни служители по отношение на държавните предприятия. Освен това принципалът на собствеността следва да включва компетенции, свързани със специфичните цели на обществената политика, включително всякакви задължения за обществени услуги, които някои държавни предприятия под техен надзор трябва да поемат.

Принципалът на собствеността следва също така да има компетенции по отношение на и да обръща внимание на цифровите технологии, рисковете и възможностите от тяхното използване в процеса на надзор и прилагане на нормативните изисквания и практики за корпоративно управление. Цифровите технологии могат да се използват за подобряване на надзора върху изискванията за собственост, но също така изискват да се обърне дължимото внимание на управлението на свързаните рискове. С развитието на технологиите, които могат да подпомогнат практиките за корпоративно управление е възможно да се наложат преглед и корекции на рамката за собственост и регулаторната рамка може, за да се улесни тяхното прилагане.

Принципалът на собствеността също трябва да има възможността да прибегва до външни консултанти и да сключва договори за някои аспекти на функцията по собствеността, за да упражнява по-добре правата на собственост на държавата. Възможно е, например, да използва специалисти за извършване на оценка, активно наблюдение или гласуване чрез пълномощно от негово име, когато това се счита за необходимо и целесъобразно. Използването на краткосрочни договори и командироване може да бъде полезно в това отношение.

Основните отговорности на принципала на собствеността включват:

Приложимостта на тези отговорности зависи от степента на собственост или контрол на държавата върху ДП. Ако ДП е индиректно притежавано от държавата чрез друго ДП-майка (като част от корпоративна групово структура), именно въпросното ДП-майка, а не пряко държавата, носи следните отговорности. В случай на други акционери, правата на собственост трябва да се упражняват в съответствие с общото корпоративно право, уставите и регламентите.

II.E.1. Да бъде представявано на общите събрания на акционерите и ефективно да упражнява правото на глас.

Държавата като собственик трябва да изпълни своето доверително задължение, като упражнява правото си на глас или поне да обясни, ако не го направи. Държавата не трябва да се намира в положението да не реагира на предложенията, представени пред общите събрания на акционерите на държавните предприятия. Важно е да бъдат установени подходящи процедури за представителство на държавата на общите събрания на акционерите. Това се постига чрез ясно идентифициране на принципала на собствеността, който представлява акциите на държавата.

За да може държавата да изрази своето становище по въпросите, представени за одобрение на събранията на акционерите е необходимо също принципалът на собствеността да се организира, така че да може да представи информирано становище по

тези въпроси и да го формулира пред съветите на ДП чрез общото събрание на акционерите.

II.E.2. Да създаде добре структурирани, основани на заслуги и прозрачни процеси за номиниране на съвета, като активно участва в номинирането на всички съвети на държавните предприятия и допринася за многообразието на съвета и управлението по отношение на пола и други форми.

Принципалът на собствеността трябва да гарантира, че държавните предприятия имат ефективни и добре функциониращи професионални съвети, с необходимия набор от компетенции за изпълнение на техните отговорности. Това включва установяване на структуриран процес на номиниране и назначаване, защитен от неправомерно политическо влияние, с уважение към правата на другите акционери и активна роля в този процес. Това ще бъде улеснено, ако на принципала на собствеността е възложена единствената отговорност по организиране на участието на държавата в процеса на номиниране в случай, че тя пряко държи акциите на държавните предприятия.

Номинирането на съветите на ДП трябва да бъде прозрачно под формата на ясно структуриран процес и основано на профил на съвет и оценка на разнообразието от необходими умения, компетенции и опит, включително за неговите специализирани комитети. Изискванията за компетентност и свързания опит следва да произтичат от оценката на действащия съвет и нуждите, свързани с дългосрочната стратегия на предприятието. Тези оценки следва също така да вземат предвид ролята, която играе представителството на служителите в съвета, когато това се изисква по закон, по взаимни споразумения или е обичайна практика. Съобразяването на номинациите с такива изрични изисквания за компетентност и оценки вероятно ще доведе до по-професионални, отчетни и бизнес ориентирани съвети. Процесът на номиниране и назначаване, основан на заслуги, също трябва да гарантира, че изборът на съвет е разделен от изборни, партийни или други потенциални конфликти на интереси, които могат да намалят степента на независимост на съвета.

Съветите на държавните предприятия следва също така да могат да дават препоръки на принципала на собствеността относно одобрените профили на членовете на съвета, изискванията за умения и оценките на членовете на съвета. Създаването на комисии за номиниране или специализирана комисия или „обществен съвет“ за наблюдение на номинациите може да е полезно, като помага за фокусирането на търсенето на добри кандидати и за по-нататъшното структуриране на процеса по номиниране. Предложените кандидатури следва да бъдат оповестени преди общото събрание на акционерите (където това е най-висшият управителен орган), с подходяща информация, включително за професионалната подготовка, почтеността и експертния опит на съответните кандидати. Когато номинацията и назначаването се извършват директно от принципала на собствеността без провеждане на общо събрание на акционерите, трябва да се следват същите насоки.

Също така би било полезно ако принципалът на собствеността поддържа база данни с квалифицирани кандидати, създадена чрез открита конкурсна процедура. Използването на агенции за професионален подбор на персонал или международни конкурси е друго средство за подобряване на качеството на процеса на търсене. Тези практики могат да помогнат за разширяване на групата от квалифицирани кандидати за съветите на държавните предприятия, особено по отношение на експертния опит в частния сектор и международния опит. Процесът може също така да благоприятства за по-високата степен на многообразие на съвета, включително и за баланса между половете.

Някои юрисдикции са установили задължителни квоти или доброволни цели за участие на жени в управителните съвети и във висшето ръководство (включително в изпълнителните съвети в двустепенни системи). В своите практики за определяне на номинации, принципалът на собствеността следва да вземе предвид стандартите на ОИСР за равенството между половете и други форми на многообразие, приложими спрямо отделните юрисдикции. Това може да се основава на критерии за многообразие, като например пол, възраст или други демографски характеристики, както и на опит и експертиза, например в областта на счетоводството, дигитализацията, устойчивостта, управлението на риска или други специфични сектори.

Принципалите на собствеността трябва също да разгледат допълнителни и допълващи мерки за укрепване на представителството на жени и многообразието, с цел подобряване на многообразието на съвета и на ръководството.

II.E.3. Да определя и наблюдава изпълнението на широките мандати и очаквания за държавните предприятия, включително финансови цели, цели за капиталовата структура, нива на толериране на риска и устойчивост, съответстващи на обосновката на държавата за собственост.

Държавата като активен собственик следва, както беше споменато по-горе, дефинира и комуникира широките мандати и очаквания за еднолично притежаваните ДП. Когато държавата не е едноличен собственик на дадено ДП, тя по принцип не е в състояние официално да „възложи мандат за“ изпълнението на специфични цели, а по-скоро съобщава своите очаквания чрез стандартните канали, в качеството на акционер със съществено участие.

Мандатите на държавните предприятия са кратки документи, понякога отразени в закони, които представят кратък преглед на дългосрочните цели на дадено държавно предприятие на високо ниво, в съответствие с установената обосновка за държавната собственост в предприятието. Обикновено мандатът определя преобладаващите дейности на държавното предприятие и дава някои указания относно основните му икономически и, когато е уместно, цели на обществената политика. Ясно дефинираните мандати помагат за осигуряване на подходящи нива на отчетност на ниво предприятие и могат да спомогнат за ограничаване на непредвидими промени в дейността на дадено предприятие, като например еднократни особени задължения, наложени от държавата, които могат да застрашат търговската жизнеспособност на държавно предприятие. Те също така осигуряват рамка, която да помогне на държавата да дефинира и впоследствие да наблюдава изпълнението на по-непосредствените цели и задачи на дадено държавно предприятие.

В допълнение към определянето на широките мандати на ДП, принципалът на собствеността следва също така да обявява по-конкретни финансови, оперативни и нефинансови цели за резултатите на ДП, включително по отношение на устойчивостта, както и редовно да наблюдава тяхното изпълнение. Това ще спомогне за избягване на ситуацията, при която на ДП се предоставя прекомерна автономност при определянето на собствените им цели или при определяне на естеството и обхвата на техните цели на обществената политика, включително всякакви задължения за обществени услуги. Целите могат да включват избягване на изкривяването на пазара и постигане на рентабилност, изразени под формата на конкретни цели, като например цели за постигане на норма на възвръщаемост, политика за дивиденди и насоки за оценка на целесъобразността на капиталовата структура. Определянето на цели може да включва компромиси, например между акционерната стойност, дългосрочния инвестиционен капацитет, цели на обществената политика, устойчивост, задължения за обществени услуги и дори сигурността

на работните места. Следователно държавата трябва да отиде по-далеч от определянето на основните си цели като собственик; тя следва също така да посочи своите приоритети и да изясни как управлява присъщите компромиси. По този начин държавата трябва да избягва намеса в оперативните въпроси и така да зачита независимостта на съвета.

II.E.4. Да създаде системи за отчитане, които позволяват на принципала на собствеността редовно да наблюдава и оценява резултатите на държавните предприятия, както и да наблюдава и контролира тяхното съответствие с приложимите стандарти за корпоративно управление, включително чрез използване на цифрови технологии.

За да може принципалът на собствеността да взема информирани решения по ключови корпоративни въпроси, следва да гарантира, че получава необходимата и целесъобразна информация своевременно. Принципалът на собствеността следва също така да установи средства, които да позволяват непрекъснато наблюдение на дейността и резултатите на държавните предприятия, включително чрез използване на цифрови технологии. Принципалът на собствеността трябва да гарантира наличието на подходящи външни системи за отчитане за всички държавни предприятия. Системите за отчитане следва да предоставят на принципала на собствеността реална представа за резултатите или финансовото състояние на предприятието в съответствие с международно признатите стандарти за финансово счетоводство, което му позволява да реагира навреме и да бъде селективен в своята намеса. Такива системи за отчитане следва също да бъдат създадени така, че да гарантират, че съответните държавни органи могат да наблюдават и оценяват всякакви фискални рискове, особено когато държавната подкрепа е значителна и в зависимост от нивото на системна значимост на държавните предприятия, което може да повлияе на публичните финанси или финансовата стабилност.

Принципалът на собствеността трябва да създаде подходящи устройства и да избере подходящи методи за оценка, за да наблюдава работата на държавните предприятия въз основа на заложените им цели. В това отношение би могло да се подпомогне разработването на систематичен сравнителен анализ на резултатите на държавните предприятия спрямо частни или публични предприятия, както в страната, така и в чужбина. За държавните предприятия без предприятие-аналог, спрямо което да се направи сравнение на цялостните резултати, могат да се правят сравнения по отношение на някои елементи от техните операции и резултати. Този бенчмаркинг следва да обхваща производителността и ефективното използване на труда, активите и капитала. Този бенчмаркинг е особено важен за държавните предприятия, работещи в сектори, в които не са изправени пред конкуренция. Това позволява на държавните предприятия, принципала на собствеността и широката общественост да оценяват по-добре представянето на държавните предприятия и да отразяват тяхното развитие.

Ефективното наблюдение на представянето на държавните предприятия може да бъде улеснен чрез наличието на адекватни счетоводни и одиторски компетенции в рамките на принципала на собствеността, за да се осигури подходяща комуникация със съответните партньори, както с финансовите служби на държавните предприятия, така и с външни и вътрешни одитори и специфични държавни контролори. Принципалът на собствеността също така трябва да изисква от съветите на държавните предприятия да установят адекватни мерки за вътрешен контрол, етика и съобразност с цел откриване и предотвратяване на нарушения на закона.

II.E.5. Да разработи политика за оповестяване на информация за държавните предприятия, която определя каква информация трябва да бъде публично

оповестена, подходящите канали за оповестяване и механизми за гарантиране на качеството на информацията.

За да се гарантира адекватна отчетност от страна на държавните предприятия пред акционерите, органите за отчитане и широката общественост, държавата като собственик следва да разработи и обяви последователна политика за прозрачност и оповестяване на предприятията, които притежава. Политиката за оповестяване следва да подчертава необходимостта държавните предприятия да докладват съществена информация. Разработването на политиката за оповестяване следва да се основава на обширен преглед на съществуващите правни и регулаторни изисквания, приложими към държавните предприятия, както и на идентифицирането на всякакви пропуски в изискванията и практиките в сравнение с добрите практики и националните изисквания за котиране на борсата. Въз основа на този процес на преглед, държавата може да обмисли редица мерки за подобряване на съществуващата рамка за прозрачност и оповестяване, като например предлагане на изменения в правната и регулаторна рамка или разработване на специфични насоки, принципи или кодекси за подобряване на практиките на ниво предприятие. Процесът трябва да включва структурирани консултации със съветите на държавните предприятия и ръководството, както и с регулаторите, членовете на законодателната власт, акционерите и други заинтересовани страни.

Принципалът на собствеността трябва да обяви рамката за прозрачност и оповестяване на държавните предприятия по ясен и ефективен начин, както и да насърчава прилагането и да гарантира качеството на информацията на ниво предприятие, включително използването на леснодостъпни и цифрови платформи за оповестяване. Примери за такива механизми включват: разработване на ръководства и обучителни семинари за държавни предприятия; специални инициативи като награди за резултатност, които отличават отделни държавни предприятия за висококачествени практики за оповестяване; независима, външна гаранция и механизми за измерване, оценка и докладване на изпълнението на изискванията за оповестяване от страна на държавните предприятия.

II.E.6. Когато е уместно и разрешено от правната система и нивото на собственост на държавата, да поддържа непрекъснат диалог с външни одитори и специфични органи за държавен контрол.

Националното законодателство се различава по отношение на комуникацията с външни одитори. В някои юрисдикции това е прерогатив на съвета на директорите. В други случаи, когато става дума за изцяло държавни предприятия, се очаква структурата за собствеността, като единствен представител на годишното общо събрание, да комуникира с външни одитори. В този случай, за да изпълни тази функция, принципалът на собствеността има нужда от капацитет, включително подробни познания за финансовата отчетност. В зависимост от законодателството, принципалът на собствеността има право, чрез годишното събрание на акционерите, да номинира, избира и дори да назначава външни одитори. Що се отнася до предприятията със 100% държавна собственост, принципалът на собствеността следва да поддържа непрекъснат диалог с външни одитори, както и със специфичните държавни контрольори, когато има такива. Този непрекъснат диалог може да бъде под формата на редовен обмен на информация, срещи или дискусии при възникването на конкретни проблеми. Външните одитори предоставят на принципала на собствеността външен, независим и квалифициран поглед върху представянето и финансовото състояние на ДП. Въпреки това непрекъснатият диалог на принципала на собствеността с външни одитори и държавни контрольори не трябва да бъде за сметка на отговорността на съвета. Като цяло, практиката външните одитори да бъдат препоръчвани от независим одитен комитет на съвета или еквивалентен орган и външните одитори да бъдат избирани, назначавани или одобрявани или от този комитет/орган, или директно от

общото събрание на акционерите, може да се разглежда като добра практика, тъй като пояснява, че външният одитор трябва да бъде отговорен пред акционерите.

Когато ДП се котира на борсата или са частично притежавани, принципалът на собствеността трябва да зачита правата на и да спазва принципите на справедливо отношение към миноритарните акционери. Диалогът с външните одитори не трябва да осигурява на принципала на собствеността каквато и да е привилегирована информация и следва да е съобразен с разпоредбите относно привилегированата и поверителна информация.

II.E.7. Осигуряване на координирано упражняване на правата на собственост, когато те са разпределени между няколко принципали на собствеността, действащи съвместно.

Държавата трябва следва да упражнява правата на собственост въз основа съгласуване. Когато тези права са разпределени между няколко принципала на собствеността, пряко или непряко, действащи в съгласие, акционерите следва да бъдат насърчавани да сътрудничат и координират своите действия при номинирането и избирането на членове на съвета, поставянето на предложения като част от дневния ред и провеждането на дискусии пряко с ДП с цел подобряване на корпоративното управление, при условие че акционерите спазват приложимото законодателство, включително, например, изискванията за докладване на действителната собственост. Трябва обаче да се вземе предвид, че сътрудничеството между акционерите не трябва да се използва за манипулиране на пазарите, и може да са необходими предпазни мерки за предотвратяване на антиконкурентно поведение, злоупотреби и за осигуряване на справедливо третиране на акционерите в съответствие с насоките, включени в Глава IV от *Насоките*.

Подобно сътрудничество или координация не трябва да компрометират способността на принципалите на собствеността да изпълняват своите фидуциарни задължения и да избягват конфликти на интереси при изпълнение на отговорностите си към заинтересованите страни. Те трябва да разработят и оповестят своите политики относно начина, по който упражняват правата си на собственост в ДП, в които инвестират, и как управляват конфликтите на интереси, в съответствие със стандартите за корпоративно управление на ОИСР.

II.E.8. Да се създаде ясна и прозрачна обща политика за възнагражденията на съветите на държавните предприятия, която е благоприятна за дългосрочния и средносрочния интерес на предприятието и може да привлече и мотивира квалифицирани професионалисти.

Съществуват различни подходи към възнагражденията на съветите в различните страни. Установяването на ясна и прозрачна обща политика за възнагражденията е важно за определяне на широки насоки или принципи за възнагражденията, които обикновено са изложени в политиката за собственост. Такава политика може да предостави насоки за нивата на възнагражденията, ролята на комисиите по възнагражденията и механизмите за публично оповестяване и отчетност. Налице е силен аргумент за съгласуване на възнагражденията на членовете на съветите на държавните предприятия с пазарните практики. За държавните предприятия с преобладаващо икономически цели, функциониращи в конкурентна среда, нивата на възнагражденията на съвета следва да бъдат съгласувани с дългосрочните интереси на държавните предприятия и да отразяват пазарните условия, доколкото това е необходимо за привличане и задържане на висококвалифицирани членове на съвета. Трябва обаче да се внимава и ефективно да се управлява всяка потенциална реакция срещу държавните предприятия и принципала на собствеността поради негативното обществено възприятие, предизвикано от прекомерните

нива на възнаграждение на съвета. Това може да представлява предизвикателство при привличането на водещи таланти в съветите на държавните предприятия, въпреки че понякога се вземат предвид и други фактори като ползи за репутацията, престиж и създаване на контакти, които представляват немаловажни аспекти от възнаграждението на съвета.

Съществува силен аргумент за привличане на квалифицирани и професионални кандидати чрез конкурентни схеми за възнаграждение, които отразяват пазарните условия. Тези схеми могат да допринесат за почтеността на съвета. По-специално, държавите собственици трябва да намерят подходящ баланс между схеми за възнаграждение, които са под пазарните нива и възпрепятстват наемането на квалифицирани кандидати и схеми на възнаграждение, които биват възприемани като твърде високи, което може да предизвика обществено недоволство поради прекомерно заплащане в публичния сектор или да предостави неправилни стимули, които не са свързани с дългосрочните интереси на ДП и акционерите. В някои юрисдикции добрите практики изискват нивата на възнаграждение на съвета да бъдат формално одобрени от годишното събрание на акционерите, като в идеалния случай те се предлагат или одобряват от комитет, създаден от съвета или общото събрание на акционерите, или се определят от принципала на собствеността въз основа на пазарни практики, така че да отразяват сложността на операциите на ДП. В зависимост от размера и ориентацията на ДП, нивата на възнаграждение могат също да бъдат определени от закона или въз основа на таблици за заплати в публичния сектор, но трябва да се внимава те да останат конкурентни. Добрата практика изисква компонентите на възнаграждението, базирани на представянето, да не се предоставят на членовете на съвета, тъй като това може да приведе техния интерес в тясно съответствие с тези на ключовите ръководители и да компрометира тяхната независимост, като насърчи управлението да поема прекомерни краткосрочни рискове. В случаите, когато членовете на съвета получават променливо възнаграждение, трябва внимателно да се обмисли размерът на тяхното заплащане, свързан с целите на представянето.

Анотации към раздел III: Държавни предприятия на пазара

В съответствие с обосновката за държавната собственост, правната, регулаторна и политическа рамка за държавните предприятия трябва да осигури равни условия и лоялна конкуренция на пазара, когато държавните предприятия извършват икономически дейности.

Когато държавните предприятия извършват икономическа дейност, общоприето е, че тази дейност трябва да се извършва без никакви неправомерни предимства или неизгодно положение по отношение на други държавни или частни предприятия. Налице е по-слаб консенсус относно начина, по който тази равнопоставеност трябва да се постигне на практика – особено когато държавните предприятия изпълняват нетривиални цели на обществената политика. В допълнение към специфичните предизвикателства, като например гарантиране на правна, административна, данъчна, дългова и регулаторна неутралност, изникват някои по-важни въпроси, включително определяне на разходите за задължения за обществени услуги и, при възможност, разделяне на икономическите и неикономическите дейности. *Неутралността* трябва да бъде осигурена в съответствие с *Насоките на ОИСР за конкурентна неутралност*. Друго предизвикателство е нарастващата интернационализация на държавните предприятия и тяхното участие в международни пазари и вериги на стойността. Това изисква допълнителни мерки за предотвратяване и смекчаване на възможни нарушения на равнопоставеността, като тези, причинени от дискриминационни практики на държавните предприятия.

III.A. Трябва да има ясно разграничение между функцията на държавата като собственик и други държавни функции, които могат да повлияят на пазарните условия за държавни предприятия, особено по отношение на регулирането на пазара и изработването на политики.

Когато държавата играе роля на създател на политики, пазарен регулатор и собственик на държавни предприятия с икономически дейности, държавата става същевременно основен участник на пазара и арбитър. Това може да създаде конфликт на интереси, който не е в полза на предприятието, държавата или обществеността. Пълното и прозрачно разделяне на отговорностите за създаване на политики, собственост и пазарно регулиране е основна предпоставка за създаване на равни условия за държавните предприятия и частните дружества и за избягване на изкривяване на конкуренцията. Това е също така от съществено значение за предотвратяване на неправомерно влияние от страна на държавата и затова е ключова препоръка на *Насоките на ОИСР за борба с корупцията и почтеност в държавните предприятия*, които трябва да бъдат напълно приложени от придържащите се лица. Това включва гаранция, че всички правителствени функции, отговорни за създаването на политики и регулирането на пазара или съответната индустрия, са отделени от тези, които управляват държавната собственост в същата индустрия. Друг важен случай е, когато държавните предприятия се използват за постигане на конкретни цели на обществената политика, като например напредък в устойчивото развитие или преследване на макроикономическа стабилност и икономически растеж. В такива случаи липсата на разделение между функциите по собствеността и формулирането на политики може да бъде

проблематична поради редица причини, посочени в *Насоките*, като лесно може да доведе до объркване на цели и конфликт на интереси между различните клонове на държавното управление. Разделянето на обществената политика и собствеността не трябва да пречи на необходимата координация между съответните органи. Това подобрява идентифицирането на държавата като собственик и насърчава прозрачността при определянето на целите, мониторинга на резултатите и осигуряването на съгласуваност на политиките, особено по отношение на устойчивостта.

За да се предотвратят конфликти на интереси, е необходимо също така да се разграничи ясно и прозрачно функцията на собственост от всички субекти в държавната администрация, които могат да бъдат клиенти или основни доставчици на ДП. Трябва да бъдат премахнати юридическите и неюридическите пречки пред справедливото възлагане на обществени поръчки. При осъществяването на ефективно разделение между различните роли на държавата по отношение на ДП, трябва да се вземат предвид както предполагаемите, така и действителните конфликти на интереси.

III.Б. Заинтересованите страни и другите заинтересовани субекти, включително конкуренти, следва да имат достъп до ефективна защита чрез непредубедени правни, медиационни или арбитражни процедури, когато считат, че техните права са били нарушени. Правната форма на ДП следва да позволява на ДП да започне процедури по несъстоятелност и на кредиторите да предявят своите искиове.

Държавните предприятия, както и държавата като акционер, следва да не бъдат защитени от искиове в съдилищата, в случай че са обвинени в нарушаване на закона или неспазване на договорни задължения. Заинтересованите страни, както и други страни, включително конкуренти, трябва да имат достъп до ефективни средства за правна защита и право да завеждат искиове срещу държавните предприятия и държавата като собственик в съдилища или трибунали, или, ако е договорено между страните, чрез алтернативни механизми за разрешаване на спорове (например арбитраж, медиация) и да бъдат третирани справедливо и равноправно от съдебната система при такива дела. Те трябва да са в състояние да го направят без да се страхуват от неблагоприятна реакция от страна на държавните власти, които упражняват правата на собственост върху държавното предприятие, което е предмет на спора. Държавните предприятия също трябва да бъдат подчинени на правила за несъстоятелност и фалит, еквивалентни на тези за сравними частни предприятия.

III.В. Когато ДП изпълняват задължения за обществени услуги, те трябва да бъдат прозрачно и конкретно идентифицирани, което да позволява точното отчитане на разходите и приходите.

Когато ДП изпълняват задължения за обществени услуги, е от особена важност да се разкрият напълно всички задължения за обществени услуги, тяхната обосновка, обхват и свързаните с тях компенсации или предимства. Структурното или счетоводното разделяне на тези дейности трябва да улесни процеса на точно и прозрачно идентифициране, остойностяване и финансиране на задълженията за обществени услуги.

По-конкретно:

III.В.1. Трябва да се поддържат високи стандарти на прозрачност и оповестяване относно техните разходи и приходи

Задълженията за обществени услуги следва да бъдат прозрачно и конкретно идентифицирани и оповестени. В идеалният случай биха били въведени счетоводно, функционално или корпоративно разделение, така че различните дейности да могат да бъдат отчитани поотделно. Въпреки това, трябва да се признае, че в зависимост от индивидуалните фактори на производство на ДП, включително технология, капиталово оборудване и човешки капитал, структурното разделение не винаги е осъществимо и, когато

е осъществимо, понякога не е икономически ефективно. Ползите и разходите от структурното разделение трябва внимателно да се балансират спрямо ползите и разходите от поведенческите мерки.

Когато задълженията за обществени услуги остават интегрирани с други икономически дейности, те обикновено споделят разходи, активи или пасиви. Осигуряването на равнопоставеност изисква високо ниво на прозрачност и оповестяване относно структурата на разходите. Този въпрос е още по-важен, когато държавните предприятия са обект на държавни субсидии или друго преференциално третиране. Трябва да се извърши разделяне на разходите и активите между сметките, съответстващи на задълженията за обществени услуги и (други) икономически дейности, за да се избегне изкривяващото пазара кръстосано субсидиране между задълженията за обществени услуги и други видове дейности.

III.B.2. Разходите, свързани с изпълнението на задължения за обществени услуги, следва да се финансират отделно, да бъдат пропорционални и да се оповестяват, като се гарантира, че компенсацията не се използва за кръстосано субсидиране.

За да се поддържа равнопоставеност с частните конкуренти, ДП трябва да бъдат адекватно компенсирани за изпълнението на задължения за обществени услуги, като се вземат мерки за избягване както на свръхкомпенсация, така и на недостатъчна компенсация. От една страна, ако ДП са свръх-компенсирани във връзка със своите задължения за обществени услуги, това може да ги направи по-малко ефективни и също така да представлява фактическа субсидия за техните конкурентни дейности, което изкривява равнопоставеността с частните конкуренти. От друга страна, недостатъчната компенсация за задължения за обществени услуги може да застраши жизнеспособността на предприятието и да го постави в неблагоприятно положение спрямо конкурентите.

Следователно е важно всички нетни разходи, свързани с изпълнението на задължения за обществени услуги, да бъдат ясно определени, оповестени и адекватно компенсирани въз основа на конкретни правни разпоредби и/или чрез договорни механизми, като например договори за управление или услуги.

Свързаните финансови споразумения също трябва да бъдат оповестени. Възнаграждението трябва да бъде структурирано така, че да се избягва изкривяване на пазара. Това е особено важно, ако съответните предприятия изпълняват задължения за обществени услуги наред с икономическите си дейности. Важно е възнаграждението, предоставено на ДП, да съответства на нетните разходи за изпълнение на ясно определени задължения за обществени услуги и да не се използва за компенсиране на каквито и да е финансови или оперативни недостатъци. Компенсацията никога не трябва да се използва за финансиране на икономическите дейности на ДП, различни от задълженията за обществени услуги, включително на други пазари, или за кръстосано субсидиране на други ДП или частни предприятия. Финансирането и изпълнението на задълженията за обществени услуги трябва да бъдат наблюдавани и оценявани чрез цялостната система за мониторинг на изпълнението и периодично преразглеждани. Установяването или поддържането на независим надзор от съответните държавни контролни органи и мониторинг трябва да гарантира, че финансовите договорености за задълженията за обществени услуги се изчисляват въз основа на ясни цели и задачи, са пропорционални, прозрачни и се основават на ефективно направени разходи, включително капиталови разходи.

III.Г. Като ръководен принцип, държавните предприятия не трябва да се използват за субсидиране или предоставяне на предимства на други търговски предприятия. Ако държавните предприятия се използват за разпределяне на мерки за подкрепа в съответствие с техните цели на обществената политика, трябва да се внимава да се гарантира, че: (i) мерките за подкрепа са съобразени с приложимите правила за конкуренция и търговия; (ii) мерките за подкрепа и тяхното финансиране са ясно определени и публично оповестени; и (iii) мерките за подкрепа не причиняват несправедливи неблагоприятни условия за други търговски предприятия.

Като ръководен принцип, държавните предприятия не трябва да се използват за субсидиране на търговски предприятия и следва да гарантират, че всякакви такива мерки за подкрепа са както прозрачни, така и съобразени с правилата за търговия и конкуренция.

Като ръководен принцип, задълженията на обществената политика понякога могат да доведат до това ДП да предоставя субсидии, заеми или други видове преимущество на други търговски предприятия. Решението дали да се възложи такава роля на ДП трябва да вземе предвид подобни съображения, както тези, повдигнати в Насока I.A, а именно максимизиране на дългосрочната стойност по ефективен и устойчив начин. Такива задължения не трябва да водят до несправедливи неблагоприятни условия, които нямат правна основа или са непропорционални.

Примери за предимства, които могат да предизвикат притеснение, включват субсидии, като например изгодни заеми, гаранции за заеми, инвестиции в капитал или дялово участие, както и подкрепа в натура или цени под пазарните, като например за енергийни ресурси, недвижими имоти, информационни технологии, инфраструктура или достъп до данни и информационни ресурси. Предоставянето на подкрепа чрез ДП трябва да бъде в съответствие с приложимите правила. Когато подкрепата, предоставена чрез ДП за осъществяване на цели на обществената политика, е за осигуряване на стоки и услуги, за които няма търговски пазар или които частният сектор не желае да предоставя, обичайно не би следвало да възникват опасения относно конкурентната среда. При намеса на пазари, където конкуренцията действително или потенциално съществува, следва внимателно да се оцени въздействието върху пазарната ефективност и икономическите разходи. В съответствие с гореизложеното, субсидиите или предимствата, които се предоставят във връзка с постигането на цели на обществената политика, трябва да бъдат разкрити, включително от съответната ДП.

Необходимо е да се внимава, за да се осигури съответствието на всички мерки за подкрепа със съществуващите закони, разпоредби и международни задължения. Разпределението на субсидии, заеми или други ползи за предприятията може да противоречи на международните правила за търговия и инвестиции и да наруши конкурентната неутралност.

III.Д. Държавата не трябва да освобождава ДП, когато извършват икономически дейности, от прилагането и изпълнението на закони, наредби и базирани на пазара механизми, като се задължава да осигури данъчен, дългов и регулаторен неутралитет, за да предотврати неправомерна дискриминация между ДП и техните конкуренти.

Когато държавните предприятия се занимават с икономически дейности, следва да се избягват изключения, в закона или на практика, от определени закони и подзаконови актове, които иначе са приложими за частните предприятия (напр. закони за данъчното облагане, административни, конкуренция и несъстоятелност, както и наредби за зонироване и строителни норми).

Държавните предприятия и техните частни конкуренти следва по принцип да бъдат третирани еднакво, включително по отношение на националното третиране и правилата за достъп до пазара. Това включва *Декларацията на ОИСР относно международните инвестиции и мултинационалните предприятия, Кодекса на ОИСР за либерализация на текущите невидими*

операции [[OECD/LEGAL/0001](#)] и Кодекса на ОИСР за либерализация на движението на капитали [[OECD/LEGAL/0002](#)], където е приложимо.

Когато държавните предприятия се възползват от неправомерни предимства поради държавната собственост (напр. преференциално третиране и регулаторна изолация, меки бюджетни ограничения и достъп до явни или неявни държавни гаранции и финансиране под пазарните условия), те може също да са по-малко реактивни на пазарно-базирани механизми (напр. механизми за ценообразуване на въглеродни емисии или схеми за търговия с емисии, насочени към намаляване на въглеродните емисии). Същото важи и когато стандартите за отговорно бизнес поведение не се спазват, което също може да повлияе на конкуренцията.

III.E. Икономическите дейности на ДП трябва да се изправят пред пазарно съобразени условия, включително по отношение на дългово и акционерно финансиране.

Следва да се предприемат мерки, за да се гарантира, че икономическите дейности на ДП, включително покупката и продажбата на всички стоки и услуги, както и условията за достъп до, предоставяне и получаване на дългово и капиталово финансиране, са в съответствие с пазарните условия, независимо дали финансирането за икономическите дейности на ДП идва от държавния бюджет, други ДП или търговския пазар.

По-конкретно:

III.E.1. Всички бизнес отношения на ДП, включително с финансови институции, трябва да се основават на чисто търговски принципи

Понякога кредиторите приемат, че има имплицитна държавна гаранция за дълговете на ДП. Тази ситуация в много случаи води до по-голям достъп до финансиране или изкуствено ниски разходи за финансиране, които нарушават конкурентната среда. Освен това в страните, в които държавните финансови институции или държавните институционални инвеститори са сред основните кредитори на ДП, участващи в икономически дейности, има голяма вероятност от конфликт на интереси. Уповаването на държавните финансови институции и инвеститори може да предпази ДП от важен източник на пазарно наблюдение и натиск, като по този начин изкривява тяхната структура на стимулиране и води до прекомерна задлъжнялост, неоползотворени ресурси и изкривявания на пазара.

Необходимо е ясно разграничение между отговорностите на държавата и на ДП по отношение на кредиторите. Трябва да се разработят механизми за управление на конфликтите на интереси и да се гарантира, че ДП развиват отношения с държавни банки, други финансови институции и институционални инвеститори, както и с други ДП базирани на чисто търговски основания. Държавните банки следва да предоставят кредити на ДП при същите условия, при каквито ги предоставят на частните дружества. Тези механизми могат да включват и ограничения и строг контрол на членовете на съвета на ДП, които участват в съветите на държавни банки.

Когато държавата предоставя гаранции на държавните предприятия, за да компенсира неспособността си да им предостави собствен капитал, могат да възникнат допълнителни проблеми. Като общоприложим принцип държавата не трябва да дава автоматична гаранция по отношение на задълженията на държавните предприятия. Следва да се разработят справедливи практики по отношение на оповестяването и възстановяването на държавните гаранции, а държавните предприятия да бъдат насърчавани да търсят финансиране от капиталовите пазари. Що се отнася до търговските кредитори и за да се адресира въпросът с имплицитните държавни гаранции, държавата трябва да изясни на всички участници на пазара своята липса на подкрепа за понесените от държавните предприятия задължения или да направи прозрачни всички мерки, които може да предприеме, наложени от извънредна ситуация или криза. Тя следва също така да разгледа

механизмите за налагане на компенсаторни плащания към националната хазна от държавните предприятия, които се ползват от по-ниски разходи за финансиране, отколкото частните дружества при подобни обстоятелства.

Взаимоотношенията на едно ДП с други делови партньори, включително други ДП, трябва да бъдат на пазарна основа и да се основават на търговски съображения, като в никакъв случай не трябва да водят до кръстосано субсидиране на други ДП или частни лица.

III.E.2. Икономическите дейности на ДП не трябва да се възползват от или да предоставят каквато и да е пряка или непряка финансова подкрепа, която дава предимство пред частните конкуренти, като например преференциално дългово или акционерно финансиране, гаранции, облекчено данъчно третиране или преференциални търговски кредити.

За да се запазят равнопоставените условия, държавните предприятия трябва да бъдат обект на еднакво или еквивалентно финансиране и данъчно третиране като частните конкуренти при сходни обстоятелства. Не трябва да има очаквания, че държавните предприятия могат да се възползват от близостта си до държавните власти, за да натрупват просрочени данъчни задължения или да бъдат обект на облекчено прилагане на данъчните правила.

Държавните предприятия като цяло не трябва да се възползват от „извънпазарни“ споразумения за финансиране от други държавни предприятия или от държавата, като например търговски кредити или капиталови вливания под пазарната стойност. Такива договорености, освен ако не са напълно съвместими с обичайните корпоративни практики, представляват преференциално финансиране. Държавата трябва да предприеме мерки, за да гарантира, че сделките между държавни предприятия се извършват с чисто търговски характер. Държавата трябва също така да обърне внимание на практиките си на собственост върху държавни финансови институции, които не трябва да предоставят предимства, несъвместими с пазарните условия. Например, държавните финансови институции не трябва да предоставят кредити или финансиране под пазарната стойност. Освен това, капиталовите вливания от държавни инвестиционни фондове не трябва да се предоставят или поддържат при условия, различни от пазарните. Допълнителни насоки относно явни или неявни гаранции са предоставени в Насока III.F.1.

Специалните мерки за държавна подкрепа (например под формата на финансиране или капитал под пазарната стойност), необходими поради извънредна ситуация или криза, трябва да бъдат съобразени с принципа на конкурентна неутралност, при който извънредната подкрепа е прозрачна, целенасочена, ограничена във времето, не трябва да изкривява търговията и конкуренцията и е съвместима с дългосрочните цели. Държавите-собственици трябва да се придържат към международните най-добри практики за извънредна държавна подкрепа и наред с това да обсъждат, идентифицират и/или предлагат алтернативи, които в по-малка степен изкривяват конкуренцията, но все пак позволяват на политиките да постигнат същата цел. Специалните мерки винаги трябва да предвиждат прозрачен план за изход.

Конкурентната неутралност следва да бъде осигурена в съответствие с *Насоките на ОИСР за конкурентна неутралност*.

III.E.3. Икономическите дейности на ДП не трябва да получават или предоставят непарични вноски като стоки, енергия, вода, недвижими имоти, достъп до данни, земя или труд или договорености (като сервитути или концесии) на цени или при условия, които са по-благоприятни от тези за частните конкуренти.

ДП не трябва да получава или предоставя никакви непарични вноски като недвижими имоти, стоки или услуги, както и достъп до данни и информационни ресурси, или инфраструктура на цени или условия, по-благоприятни от тези, които са достъпни за частни конкуренти, действащи на пазарни принципи в съответствие с търговските съображения, освен като компенсация за изпълнението на задължения за обществени услуги. Държавните и частните предприятия трябва да преговарят и да получават достъп до концесии при равни условия.

III.E.4. Икономическите дейности на ДП следва да постигат устойчиви нива на възвръщаемост, които са съпоставими с тези, получавани от конкуриращи се частни предприятия, работещи при сходни условия, с изключение на случаите, свързани с изпълнението на задължения за обществени услуги.

Икономическите дейности на ДП следва да се очаква да постигат норми на възвръщаемост, които са съпоставими, в дългосрочен план, с тези на конкуриращи се предприятия при сходни условия. Това не означава, че нормите на възвръщаемост непременно трябва да бъдат идентични за държавните и частните предприятия.

Нормите на възвръщаемост трябва да се разглеждат в продължение на дълъг период от време и да отчитат целия жизнен цикъл на продуктите, като се има предвид, че дори сред частните дружества, работещи в силно конкурентна среда, нормите на възвръщаемост могат да се различават значително в краткосрочен и средносрочен план и частните предприятия все по-често доброволно и често дори по задължение отчитат тези разходи също. Нещо повече, когато се ангажират с икономически дейности, всяко финансиране с дялово участие, осигурено от държавния бюджет, трябва да бъде обвързано с изискването за минимална очаквана норма на възвръщаемост, която е в съответствие с дружествата от частния сектор при подобни обстоятелства. Много правителства позволяват по-ниска норма на възвръщаемост да компенсират аномалиите в баланса, като например временни нужди за високи капиталови разходи. Това не е необичайно в други части на корпоративния сектор. При внимателно управление това не означава отклонение от практиките, които са в съответствие с поддържането на равни условия. Дори обратното, някои правителства могат да намалят изискванията за норма на възвръщаемост, за да компенсират държавните предприятия за задълженията им към обществените услуги, които са им възложени. Това трябва да се прави единствено ако намаляването на изискванията за норма на възвръщаемост е пряко свързано с постигането на задълженията за обществени услуги. Целта за възвръщаемост трябва да отразява рисковия профил и капиталовата структура на държавните предприятия, в съответствие с Насока I.A.

III.Ж. Когато държавните предприятия участват в обществени поръчки, независимо дали са участници в търга или възложители, процедурите следва да бъдат открити, конкурентни, базирани на справедливи и обективни критерии за подбор, да насърчават разнообразие на доставчиците и да бъдат защитени с подходящи стандарти за интегритет и прозрачност, като се гарантира, че държавните предприятия и техните потенциални доставчици или конкуренти не са подложени на неоправдани предимства или недостатъци.

Участието на държавните предприятия в процесите за възлагане на обществени поръчки е повод за загриженост за правителствата, ангажирани да осигурят равнопоставеност. Законодателството следва да предвижда режими на търгове, които по същество са справедливи, открити и прозрачни, в съответствие с *Препоръката на Съвета относно обществените поръчки* [OECD/LEGAL/0411]. Дали тези правила са ограничени до обществените поръчки на сектор държавно управление или обхващат обществените поръчки на държавните предприятия, варира за отделните страни; във всички случаи е важно държавните предприятия да бъдат изцяло открити относно правилата и рамките, в които участват в поръчките. Когато държавните предприятия участват в обществените

поръчки, независимо дали са участник в търга или възложител, съответните процедури следва да бъдат прозрачни, конкурентни и основани на справедливи и обективни критерии за подбор, да насърчават разнообразие на доставчиците и да бъдат защитени чрез подходящите стандарти за почтеност. Общо дейностите на държавните предприятия могат да се разделят на две категории: дейности за търговска продажба или препродажба и дейности за постигане на целите на правителството. В случаите, когато дадено държавно предприятие изпълнява цел на правителството или доколкото дадена дейност позволява на дадено предприятие да изпълнява такава цел, държавното предприятие трябва да приеме процедури за държавни поръчки в съответствие с най-добрите практики. Държавните монополи следва да прилагат същите правила за обществени поръчки, приложими към сектора на държавното управление. Държавните предприятия като възложители следва да бъдат насърчавани да използват открити търгове, но да имат право на преценка относно правилния метод за правене на поръчки за тяхната търговска дейност, ако се конкурират с частни предприятия в техния пазарен сегмент, за да се гарантира, че не са поставени в неоправдано неблагоприятно положение. Използването на цифрови технологии, като електронни поръчки, може да се насърчава за подобряване на прозрачността и почтеността.

III.3. Когато икономическите дейности на ДП влияят върху търговията, инвестициите или конкуренцията, те трябва да извършват всички дейности, различни от изпълнението на задължения за обществени услуги, в съответствие с търговски съображения. Те трябва да извършват всички дейности в съответствие със стандартите за отговорно бизнес поведение и високи стандарти на почтеност.

Тези Насоки се фокусират конкретно върху действията или дейностите на ДП в контекста на бизнес поведение. Нарастващ брой икономически дейности на ДП влияят или могат да повлияят на търговията, инвестициите или конкуренцията. Държавите трябва да обръщат внимание на въздействието на ДП върху търговията, инвестициите или конкуренцията и трябва да избягват всякакви пазарни изкривявания, особено когато държавите собственици предоставят благоприятна позиция на вътрешния пазар на своите ДП, която последните могат да използват като конкурентно предимство и на други свързани пазари.

Поради важната роля на ДП при повечето национални икономики и операции в сектори, които предоставят основни услуги от обществен интерес, като транспорт, обществени услуги и финанси, концентрацията на ДП в тези сектори може да има директни последици върху конкурентната среда. Първо, държавната намеса в тези сектори, особено в индустриалните сектори, играе значителна роля нагоре и надолу по международните вериги на стойността. Второ, в повечето от тези сектори се осъществява висока степен на трансгранична търговия и инвестиции. Трето, ДП в свързаните индустрии често функционират като вертикално интегрирани структури с монополи в части от техните вериги на стойността. Това означава, че могат да окажат влияние върху условията за навлизане на потенциални конкуренти в редица търговски дейности.

Същевременно е необходима по-голяма прецизност по отношение на задълженията за обществени услуги. Като изключение от общото правило, изискването за търговски съображения не трябва да се прилага, когато ДП изпълнява задължения за обществени услуги. При изпълнение на задължения за обществени услуги, ДП не трябва да прилагат дискриминация в своя процес на закупуване и могат да дискриминират в процеса на продажбите само ако това се налага поради естеството на задълженията спрямо обществените услуги. За обсъждане на обществените поръчки, вижте Насока III.G и *Препоръката на Съвета относно обществените поръчки*. Всички икономически и неикономически дейности трябва да се извършват в съответствие с релевантните стандарти на ОИСР, свързани с почтеност и отговорно бизнес поведение.

Анотации към глава IV: Равно третиране на акционерите и другите инвеститори

Когато държавните предприятия са котираны на борсата или по друг начин включват недържавни инвеститори сред своите собственици, държавата и предприятията трябва да признават правата на всички акционери, включително миноритарните и чуждестранните, и да осигурят равнопоставено третиране на акционерите и равен достъп до корпоративна информация.

В интерес на държавата е да гарантира, че всички акционери се ползват с равно третиране във всички предприятия, в които държавата има дял. Репутацията на държавата в това отношение ще повлияе върху способността на държавните предприятия да привличат външно финансиране и върху оценката на предприятието. Ето защо трябва да се гарантира, че другите акционери не възприемат държавата като непрозрачен, непредвидим и несправедлив собственик. Напротив, държавата трябва да се утвърди като пример и да следва най-добрите практики по отношение на третирането на акционерите.

IV.A. Държавата следва да се стреми към пълно прилагане на Принципите на Г-20/ОИСР за корпоративно управление, когато тя не е едноличен собственик на ДП и на всички съответни раздели, когато е едноличен собственик на ДП.

По отношение на защитата на акционерите това включва:

IV.A.1. Държавата и ДП трябва да гарантират, че всички акционери се ползват с равно третиране.

Когато част от капитала на държавните предприятия е в ръцете на частни акционери, било то институционални или индивидуални, държавата трябва да зачита техните права. Акционерите, различни от държавата, трябва да бъдат защитени от злоупотреби от страна на държавата като собственик и да имат ефективни средства за обезщетение при нарушение на техните права, на разумна цена и без прекомерно забавяне. Освен това, частните акционери не трябва да бъдат лишавани от собственост от държавата собственик без основателна причина и компенсация, съответстваща на пазарните условия. Търговията с вътрешна информация, манипулирането на пазарите и злоупотребата с вътрешни сделки трябва да бъдат забранени. Правата на преимуществено закупуване и квалифицираните мнозинства за някои решения на акционерите също могат да бъдат полезен предварителен начин за защита на миноритарните акционери. Специално внимание трябва да се обърне на защитата на акционерите в случаите на частична приватизация на държавни предприятия.

Като доминиращ акционер, държавата в много случаи е в състояние да взема решения на общите събрания на акционерите без съгласието на други акционери. Обикновено тя може да вземе решение относно състава на съвета на директорите. Макар тази власт за вземане

на решения да е законно право, което произтича от собствеността, е важно държавата да не злоупотребява с ролята си на водещ акционер, например като преследва цели, които не са в интерес на предприятието и следователно са във вреда на други акционери. Злоупотребата може да възникне чрез неподходящи сделки със свързани лица, необективни бизнес решения или промени в капиталовата структура, благоприятстващи контролиращите акционери.

Принципалът на собствеността следва да разработи насоки относно равното третиране на акционерите, различни от държавата. Той трябва да гарантира, че отделните държавни предприятия, и по-специално техните съвети, са напълно наясно с важността на отношенията с акционерите и активно ги подобряват. Когато държавата е в състояние да упражнява определена степен на контрол, която надхвърля нейното дялово участие, тогава има потенциал за злоупотреба. Използването на златни акции следва да бъде ограничено до случаите, в които те са строго необходими за защита на някои основни обществени интереси като тези, свързани със защитата на обществената сигурност и са пропорционални на преследването на тези цели. Освен това правителствата трябва да оповестят наличието на споразумения с акционерите и капиталови структури, които позволяват на акционер да упражнява контрол върху предприятието, непропорционален на собствеността на акционера в предприятието.

IV.A.2. ДП трябва да спазват висока степен на прозрачност, включително равнопоставено и едновременно оповестяване на информация към всички акционери

Решаващо условие за защита на акционерите е осигуряването на висока степен на прозрачност. Като общо правило съществената информация следва да се докладва на всички акционери едновременно, за да се гарантира равното им третиране, което включва информация за финансовото състояние, представянето, устойчивостта, собствеността и управлението на ДП. Това също така включва навременно и едновременно докладване на съществени развития, които възникват между редовните отчети. Освен това трябва да бъдат разкрити всички акционерни споразумения, включително споразумения за информация, които засягат членовете на съвета.

Миноритарни и други акционери следва да имат достъп до цялата необходима информация, за да могат да вземат информирани инвестиционни решения. Междувременно важни акционери, включително принципалът на собствеността, следва да не злоупотребяват с информацията, която могат да получат като контролиращи акционери или членове на съвета. При държавните предприятия, които не са котираны на борсата, другите акционери обикновено са отлично познати и идентифицирани лица, които често имат привилегирован достъп до информация, например чрез представители в съвета. Въпреки това, независимо от качеството и пълнотата на правната и регулаторна рамка относно оповестяването на информация, принципалът на собствеността следва да гарантира, че всички предприятия, в които държавата притежава акции, прилагат механизми и процедури, за да гарантират лесен и равен достъп до информация за всички акционери. В особено висока степен на важност следва да се гарантира, че когато държавните предприятия са частично приватизирани, държавата като акционер не трябва да има по-голямо участие във вземането на корпоративни решения или достъп до информация, отколкото пропорционалното на нейното дялово участие.

IV.A.3. ДП трябва да развият активна политика на комуникация и консултации с всички акционери.

Държавните предприятия, включително всяко предприятие, в което държавата е миноритарен акционер, следва да идентифицират своите акционери и да ги информират

своевременно и систематично за съществени събития и предстоящи събрания на акционерите. Те също така трябва да им предоставят достатъчна предварителна информация по въпроси, които ще бъдат предмет на вземане на решение, която е надеждна, сравнима и достатъчна за вземане на информирани решения. Отговорност на съвета на държавно предприятие е да гарантира, че предприятието изпълнява задълженията си по отношение на предназначенията за акционерите информация, включително институционалните инвеститори. При това, държавните предприятия трябва не само да прилагат съществуващата правна и регулаторна рамка, но и да бъдат насърчавани да я преизпълняват, когато е уместно, за да изградят доверие и надеждност, като се избягват твърде тежки изисквания. Когато е възможно, активната консултация с миноритарните акционери ще помогне за подобряване на процеса на вземане на решения и за приемането на ключови решения. Допълнителни насоки са предоставени в съответните разпоредби на *Принципите на Г-20/ОИСР за корпоративно управление*.

IV.A.4. Участието и упражняването на правото на глас и другите права на всички акционери, включително миноритарните, в събранията на акционерите трябва да бъдат улеснени, за да могат да участват в основни корпоративни решения като избора на съвет. Общите събрания на акционерите, които позволяват дистанционно участие, трябва да бъдат разрешени от юрисдикциите като средство за улесняване и намаляване на разходите за участие и ангажираност на акционерите. Такива събрания трябва да се провеждат така, че да осигуряват равен достъп до информация и възможности за участие на всички акционери.

Миноритарните акционери могат да бъдат загрижени относно актуални решения, които се вземат извън събранията на акционерите или заседанията на съвета на държавните предприятия. Това е легитимна загриженост за котираните на борсата дружества със значителен или контролиращ акционер, но може да бъде и проблем в дружества, в които държавата е основен акционер. Може да е уместно държавата като собственик да увери миноритарните акционери, че техните интереси са взети под внимание. В ситуации, в които може да има конфликт между интересите на държавата и тези на миноритарните акционери, като сделките със свързани лица, следва да се обмисли участието на миноритарните акционери в процеса на одобрение на такива сделки.

Правото на участие в общи събрания на акционерите е основно право на акционер. За да насърчат миноритарните акционери да участват активно в общите събрания на акционерите на ДП и да улеснят упражняването на техните права (например задаване на въпроси към съвета, включване на точки в дневния ред на общите събрания и предлагане на резолюции), ДП могат да приемат специфични механизми. Те биха могли да включват квалифицирани мнозинства за някои решения на акционерите, а когато се счете за полезно спрямо обстоятелствата, възможността да се използват специални избирателни правила, като например кумулативно гласуване. Допълнителните мерки следва да включват улесняване на неприсъственото гласуване или разработване на електронни средства като начин за намаляване на разходите за участие. Освен това участието на притежаващите акции служители в общите събрания на акционерите би могло да се улесни, например чрез събиране на гласовете на пълномощници от страна на служителите-акционери.

Важно е всеки специален механизъм за защита на миноритарните акционери да бъде внимателно балансиран. Той трябва да облагодетелства всички миноритарни акционери и в никакъв случай да не противоречи на концепцията за равно третиране. Не следва нито да възпрепятства държавата като мажоритарен акционер да упражнява своето законно влияние върху решенията, нито да позволява на миноритарните акционери неоснователно да възпрепятстват процеса на вземане на решения.

Виртуалните или хибридни (където определени акционери присъстват физически, а други – виртуално) общи събрания на акционерите могат да подобрят ангажираността на акционерите, като намалят времето и разходите им за участие. Следва да няма пречки в правната и регулаторната рамка за провеждането на такива събрания, стига те да се провеждат по начин, който осигурява равно третиране, достъп до информация и възможности за участие и упражняване на правото на глас и други права от всички акционери. Освен това, е необходимо да се внимава, за да се гарантира, че дистанционните събрания не намаляват възможността за миноритарните акционери да взаимодействат и задават въпроси на съветите и ръководството в сравнение с физическите събрания. Допълнителни насоки, включително относно избора и използването на доставчици на виртуални платформи, са изложени в *Принципите на Г-20/ОИСР за корпоративно управление*.

IV.A.5. Транзакциите между държавата и ДП, както и между самите ДП, следва да се осъществяват в съответствие с пазарните условия.

За да се гарантира равно третиране на всички акционери, сделките между държавата и ДП, включително държавните финансови институции, трябва да се осъществяват при същите условия като тези между всички други участници на пазара. Това е концептуално свързано с въпроса за сделките със свързани лица, включващи злоупотреби, но се различава дотолкова, доколкото „свързаните лица“ са по-слабо дефинирани при държавната собственост. ДП са, като цяло, автономни юридически лица, които трябва да бъдат подчинени на и защитени от общото върховенство на закона в страните, в които оперират. Върховенството на закона трябва да се разпростре до предотвратяване на злоупотребата с ДП като канали за политическо финансиране, патронаж или лично или свързано обогатяване. На правителството се препоръчва да гарантира пазарната последователност на всички сделки на ДП с държавата и контролираните от държавата субекти и, ако е уместно, да ги тества за достоверност. Въпросът е допълнително свързан със задълженията на съвета, които се разглеждат другаде в настоящите Насоки, защото защитата на всички акционери е ясно формулирано задължение за лоялност на членовете на борда към предприятието и неговите акционери.

IV.B. Националните кодекси за корпоративно управление трябва да бъдат спазвани от всички котиран на борсата и от некотираните на борсата ДП, когато е възможно.

Повечето страни имат кодекси за корпоративно управление за котираните на борсата предприятия. Механизмите за тяхното прилагане, обаче, се различават съществено, като някои от тях са само консултативни, други се прилагат (от фондовите пазари или регулаторите на ценни книжа) на принципа за „спазване или обяснение“, а трети са задължителни. Основна предпоставка в Насоките е, че ДП трябва да бъдат подчинени на стандартите за управление с най-добри практики на котираните на борсата предприятия. Това означава, че както регистрираните, така и некотираните на борсата ДП трябва винаги да се съобразяват с националния кодекс за корпоративно управление, независимо от това колко „задължителен“ е той, като позволява на акционерите, пазара и съответните заинтересовани страни да оценят съответствието на ДП с релевантния кодекс.

IV.B. Когато от държавните предприятия се изисква да преследват цели на обществената политика, които могат да имат съществено въздействие върху представянето, резултатите и жизнеспособността на предприятието, адекватна информация за тях трябва да бъде на разположение на обществеността и акционерите, различни от държавата, по всяко време.

Като част от ангажимента си да осигури висока степен на прозрачност спрямо всички акционери, държавата трябва да гарантира, че съществена информация за всякакви цели на обществената политика, която се очаква да изпълни ДП, както и за техните основания, се оповестява пред

акционерите, различни от държавата, и пред обществеността, в съответствие със законите за конкуренцията, доколкото това може да повлияе на оценката на предприятието. Съответната информация следва да бъде оповестена на всички акционери към момента на инвестицията и да бъде предоставяна непрекъснато и актуализирана през целия период на инвестицията.

IV.Г. Когато държавните предприятия участват в проекти за сътрудничество, като съвместни предприятия и публично-частни партньорства, договарящите страни трябва да гарантират, че се спазват договорните права и задължения и че споровете се разглеждат своевременно и обективно.

Когато държавните предприятия участват в проекти за сътрудничество с частни партньори, трябва да се следи за спазването на договорните права на всички страни и да се гарантира ефективна защита и/или механизми за разрешаване на спорове. Тези договорености не трябва да се използват като механизми за принуждаване или насилствено прехвърляне на технологии от частни партньори към държавните предприятия. Следва да се спазват други приложими Насоки на Съвета за публичното управление на публично-частните партньорства, както и за управление на инфраструктурата. Една от основните препоръки по тези инструменти е, че трябва да се отдели специално внимание за мониторинг и управление на всякакви косвени или изрични фискални рискове за правителството, произтичащи от публично-частни партньорства или други договорености, в които участват държавните предприятия. Тези проекти за сътрудничество и съвместни предприятия, в които участват държавните предприятия, трябва да бъдат съобразени с политиката на Държавната собственост, без да се засягат обичайните рамки на дружественото право относно правомощията и отговорностите на съвета на държавните предприятия.

Освен това официалните споразумения между държавата и частните партньори, или между държавните предприятия и частните партньори следва ясно да определят съответните отговорности на партньорите по проекта в случай на непредвидени събития, като в същото време трябва да има достатъчна гъвкавост за предоговаряне на договорите в случай на нужда. Механизмите за разрешаване на спорове трябва да гарантират, че всички спорове, възникнали по време на проекта, се разглеждат по справедлив и своевременно начин, без да се засягат други средства за правна защита.

Анотации към глава V: Оповестяване, прозрачност и отчетност

Държавните предприятия следва да спазват високи стандарти на прозрачност, отчетност и почтеност и да бъдат подложени на същите висококачествени стандарти за счетоводство, оповестяване, съответствие и одит, както котираните на борсата предприятия.

Осигуряването на прозрачност по всички съществени въпроси, свързани с предприятието, е от основно значение за укрепване на отчетността на съветите на ДП и управлението и за даване възможност на държавата да действа като информиран собственик. При определяне на изискванията за докладване и оповестяване за ДП, трябва да се вземе предвид размерът на предприятието и търговската му ориентация. Например, за ДП с малък размер, които не са ангажирани с цели на обществената политика, изискванията за оповестяване не трябва да създават конкурентно неблагоприятно положение. Обратно, когато ДП са големи или когато държавната собственост е мотивирана основно от цели на обществената политика, съответните предприятия трябва да прилагат особено високи стандарти на прозрачност и оповестяване в области, които могат съществено да повлияят на резултатите на предприятието.

V.A. ДП следва да докладва и оповестява всички съществени въпроси, свързани с предприятието, в съответствие с висококачествени, международно признати счетоводни стандарти и стандарти за оповестяване, които могат да включват области от значителен интерес за държавата като собственик и за широката общественост. Каналите за разпространение на информация трябва да осигуряват безплатен и навременен обществен достъп.

Всички ДП следва поне веднъж годишно да оповестяват всички съществени въпроси, свързани с предприятието, а големите и котираните на борсата предприятия следва да го правят в съответствие с висококачествени, международно признати счетоводни стандарти и стандарти за оповестяване, или национални счетоводни стандарти, съвместими с тези стандарти. Всички останали ДП следва да прилагат тези стандарти, доколкото е възможно. Съществена информация може да се определи като информация, чието пропускане или погрешно представяне може разумно да се очаква да повлияе на оценката на инвеститора за стойността на предприятието. За съществена информация може да се определи информация, която разумен инвеститор би счел за важна при вземане на инвестиционно решение или решение за гласуване. Корпоративното оповестяване следва да се фокусира върху това, което е съществено за решенията на инвеститорите и може да включва оценка на стойността на предприятието, но може също да помогне за подобряване на общественото разбиране за структурата и дейностите на предприятията, корпоративните политики и представянето по отношение на екологични, социални и управленски въпроси.

Лесно достъпните и удобни за ползване уебсайтове на предприятията също предоставят възможност за подобряване на разпространението на информация, като в повечето юрисдикции сега се изисква или препоръчва предприятията да имат уебсайт, който предоставя релевантна и

значима информация за самото предприятие. Членовете на съвета на ДП трябва да подписват финансовите отчети, а изпълнителните директори и финансовите директори трябва да удостоверят, че тези отчети точно и справедливо представят дейността и финансовото състояние на ДП.

Доколкото е възможно, съответните органи трябва да извършат анализ на разходите и ползите, за да определят кои ДП следва да се подчиняват на висококачествени международно признати стандарти. Това ще насърчи последователността и съпоставимостта за цялото портфолио. Висококачествени вътрешни стандарти могат да бъдат постигнати чрез съгласуването им с един от международно признатите счетоводни стандарти. Този анализ трябва да вземе предвид, че изискванията за оповестяване са както стимул, така и средство съвета и ръководството да изпълняват задълженията си професионално.

Годишните и междинните отчети са ключов източник на информация за анализ на финансовите и оперативните резултати, както са представени в одитираните финансови отчети на едно ДП. Всички ДП са задължени да изготвят годишни финансови отчети, които включват баланс, отчет за паричните потоци, отчет за приходите и разходите, отчет за промените в собствения капитал и пояснителни бележки. Тези отчети обикновено трябва да бъдат завършени в рамките на три до шест месеца след края на финансовата година. Отчитането трябва да бъде изчерпателно, ясно, надеждно и сравнимо.

Макар всички ДП, дори тези, които се занимават изцяло с търговска дейност, изпълняват своите функции в обществен интерес, високото ниво на оповестяване е особено ценно за ДП, които се стремят да постигнат важни цели в обществената политика. Това е особено важно, когато те оказват значително въздействие върху държавния бюджет, върху рисковете, поемани от държавата, или когато влияят на въпроси, свързани с устойчивостта или глобалния пазар.

Предвид капацитета и размера на предприятието, ДП трябва да бъдат подложени на същите изисквания за оповестяване, както и публичните предприятия. Изискванията за оповестяване не бива да компрометират съществената корпоративна конфиденциалност и не трябва да поставят ДП в неблагоприятно положение спрямо частните конкуренти. ДП трябва да предоставят отчети по всички съществени въпроси, свързани с предприятието, като финансови и оперативни резултати, нефинансова информация, политики за възнаграждение и действителни възнаграждения на членовете на съвета и ключовите ръководители, сделки със свързани лица, включително тези с правителството и свързани субекти, структури на управление и политики на управление. ДП трябва да разкрият дали следват някакъв кодекс за корпоративно управление и, ако отговорът е да, да посочат кой. При оповестяването на резултатите е добра практика ДП да се придържат към одобрени международни стандарти за отчетност.

Съобразно капацитета и размера на предприятието, примери за такава информация включват:

V.A.1. Ясно изявление пред обществеността относно целите на предприятието и тяхното изпълнение, включително всеки мандат, очакван от принципала на държавната собственост.

Важно е всяко държавно предприятие да има яснота относно своите основни цели. Независимо от съществуващата система за наблюдение на изпълнението, трябва да се определи ограничен набор от ключови цели, както и информация за това как предприятието управлява компромисите между цели, които могат да бъдат в конфликт.

Когато държавата е мажоритарен акционер или ефективно контролира държавното предприятие, очакванията на държавите собственици трябва да бъдат ясни на всички останали инвеститори, на пазара и на широката общественост. Такива задължения за оповестяване ще насърчат ръководителите на държавното предприятие да изяснят

очакванията за себе си и също така биха могли да увеличат ангажимента на ръководството за изпълнение на тези очаквания. Това ще осигури отправна точка за всички акционери, пазара и широката общественост за разглеждане на приетата стратегия и решенията, взети от ръководството.

Държавните предприятия трябва да докладват как са изпълнили своите цели, като оповестят ключови показатели за резултати. Когато ДП се използва и за целите на обществената политика, то трябва също да докладва как се постигат тези цели.

V.A.2. Финансови и оперативни резултати на предприятието, включително, където е уместно, разходите и договореностите за финансиране, свързани със задължения за обществени услуги.

Подобно на частните предприятия, ДП трябва да оповестяват информация за своите финансови, оперативни и нефинансови резултати. Например, това може да включва основните финансови отчети, като тези, съдържащи се в балансовия отчет, отчета за печалбите и загубите, отчета за паричните потоци и пояснителните бележки към финансовите отчети, както и друга ключова финансова информация, която предприятието счита за релевантна, като стойности на дивиденди и дългове (включително информация за неизплатен дълг, профил на матуритет и валутно разпределение), използван капитал, печалба преди лихви, данъци, обезценка и амортизация, възвръщаемост на собствения капитал, възвръщаемост на активите, коефициент на собствен капитал, инвестиции, изплащане на дивиденди, финансов ливъридж и други ключови показатели като брой на служителите и постижения по цели, свързани с равенство между половете и други видове многообразие, ако е приложимо. Трябва да се посочи стандартът за отчитане, като например МСФО или друг, който е приложен към финансовото отчитане. Такова оповестяване трябва да позволи на ползвателя да оцени ключова финансова информация относно търговските и нетърговските ориентации. Достатъчно информация трябва също да придружава ключовите финансови показатели, за да предостави на акционерите яснота относно посланията, които тези показатели предават, как се изчисляват и как се свързват със съпътстващите ги финансови отчети. Освен това, когато се очаква ДП да изпълняват конкретни задължения за обществени услуги, трябва да се оповести информация за разходите за свързаните дейности. Всяка компенсация за ДП, включително за задължения за обществени услуги, чрез субсидии или други форми на натурални ползи и предимства, трябва да бъде количествено определена и оповестена, заедно с възможното им въздействие върху равнопоставеността и обосновка. Също така е добра практика докладът за вътрешния контрол върху финансовото отчитане да придружава финансовите отчети. В същото време трябва да се полагат грижи от страна на принципала на собствеността, за да се гарантира, че допълнителните задължения за отчитане, наложени на ДП, освен тези, наложени на частните предприятия, не създават ненужна тежест за техните стопански дейности.

V.A.3. Управление, собственост и правна и гласова структура на предприятието или групата, както и на всякакви значителни дъщерни дружества, включително съдържанието на всеки кодекс или политика за корпоративно управление и процесите на тяхното прилагане.

Важно е структурите на собственост и гласуване на ДП да бъдат прозрачни, така че всички акционери да разбират ясно своя дял от паричния поток и правото на глас. Също така следва да бъде ясно кой запазва законната собственост на акциите на държавата и кой поема отговорността за упражняване на правата на собственост на държавата. Следва да бъдат оповестени всички специални права или споразумения, които се различават от общоприложимите правила за корпоративно управление и които могат да нарушат

структурата на собственост или контрол на ДП, като златни акции и право на вето. Наличието на споразумения за контрол, като например акционерни споразумения следва да бъде оповестено, макар част от тяхното съдържание може да бъде предмет на условия за поверителност.

ДП следва да публикуват всяка друга релевантна информация относно тяхната организационна структура, като например за значителни дъщерни дружества и филиали и всякакви други субекти, в които имат участие, представителство и намеса. Това следва да включва процента на собственост във всяко такова дъщерно дружество или холдинг, както и страните на тяхното учредяване и дейност. Сложните групови структури могат да увеличат непрозрачността, присъща на сделки със свързани лица, както и да се даде възможност за заобикаляне на изискванията за оповестяване. Особено внимание следва да се обърне на идентифицирането на всички свързани лица в юрисдикции със сложни групови структури, включващи котиран на борсата предприятия.

V.A.4. Възнаграждението на членовете на съвета и ключовите ръководители.

Важно е ДП да гарантират високи нива на прозрачност по отношение на възнагражденията на членовете на съветите и ключовите изпълнителни директори, за предпочитане на индивидуална основа. Неспособността да се предостави адекватна информация на обществеността може да доведе до негативни възприятия и риск от реакция срещу принципала на собствеността и отделни ДП. От ДП обикновено се очаква да предоставят информация своевременно, включително съществени промени в политиките за възнаграждение, прилагани към членовете на съветите и ключовите изпълнителни директори, както и нивата или сумите на възнагражденията стандартизирано и сравнимо. Където е приложимо, информацията трябва да включва, наред с другото, разпоредби за прекратяване на договори и пенсиониране, както и всякакви специфични надбавки, бонусни схеми или непарични възнаграждения, предоставени на членовете на съветите и ключовите ръководни длъжностни лица. Използването на показатели за устойчивост във възнагражденията също може да изисква оповестяване, което позволява на акционерите да оценят дали показателите са свързани със съществени рискове за устойчивост и стимулират дейността в дългосрочна перспектива.

V.A.5. Състав на съвета и неговите членове, включително квалификации на членовете на съвета, процес на подбор, политики за разнообразие на съвета, роли в други съвети на предприятието или в държавата и, ако е приложимо, класификация като независими.

Пълната прозрачност относно квалификациите на членовете на съвета е особено важна за държавните предприятия и трябва да бъде изцяло съобразена с Насоките на ОИСР за борба с корупцията и почтеност в държавните предприятия. В изцяло държавни предприятия, номинирането и назначаването на членовете на съвета често е пряка отговорност на правителството, затова съществува риск членовете на съвета да се възприемат като действащи от името на държавата или конкретни политически групи, а не в дългосрочен интерес на предприятието и неговите акционери. Изискването за високи нива на прозрачност на квалификациите на членовете на съвета и процесите на номиниране и назначаване могат да играят роля за повишаване на професионализма на съветите на държавното предприятие. Също така позволява на инвеститорите да оценят квалификациите на членовете на съвета и да идентифицират потенциални конфликти на интереси.

Много юрисдикции изискват или препоръчват пълната прозрачност на състава на съвети, включително по отношение на половото разнообразие. Такава прозрачност може също да обхваща други критерии като възраст и други демографски характеристики, в допълнение

към професионалния опит и експертиза. Някои юрисдикции, които са установили такива изисквания или насоки в кодекси, също изискват прозрачност на принципа „спазвай или обясни“. В някои случаи това включва прозрачността на ключови изпълнителни и други висши управленски позиции. Подходящите политики за насърчаване на разнообразието в съвета и на изпълнително ниво също трябва да бъдат оповестени.

V.A.6. Всички предвидими рискови фактори и мерки, предприети за управление на тези рискове.

Сериозни трудности възникват, когато държавните предприятия не идентифицират ясно, не оценяват, не контролират или не отчитат рисковете. Без адекватно отчитане на съществени рискови фактори, държавните предприятия могат да представят невярно финансовото си състояние, цялостните си резултати или потенциала си за дългосрочно създаване на стойност. Това от своя страна може да доведе до неправилни стратегически решения и неочаквани финансови загуби. Съществените рискови фактори следва да се докладват своевременно и с достатъчна честота.

Надлежащото оповестяване от страна на ДП на естеството и степента на риска, възникващ в тяхната дейност, зависи от стабилността на системата за управление на риска на ДП. ДП трябва да се отчитат в съответствие с нови и променящи се стандарти. Когато е уместно, това отчитане може да обхваща стратегии за управление на риска, както и системи, въведени за тяхното прилагане. Насоките предвиждат оповестяване на достатъчно и изчерпателна информация, за да се информират напълно акционерите и други потребители за разумно предвидимите съществени рискове на ДП. Оповестяването на риска е най-ефективно, когато е съобразено с конкретното предприятие и индустрия. Разкриването на информация за системата за наблюдение и управление на риска все повече се възприема като добра практика, включително по отношение на естеството и ефективността на свързаните процеси на комплексна проверка.

Всички акционери, включително държавни и недържавни, се нуждаят от информация за предвидими съществени рискови фактори за ДП. Те могат да включват: рискове, специфични за индустрията или географските области, в които ДП оперира; зависимост от суровини и вериги за доставки; рискове на финансовите пазари, като лихвен или валутен риск; рискове, свързани с деривати и извънбалансови трансакции; рискове, свързани с бизнес поведението, като корупция, права на човека и трудови рискове; рискове, свързани с цифровата сигурност и други технологии; данъчни рискове; рискове, свързани с устойчивостта, особено тези, свързани с климата. Оповестяванията за рисковете могат също да обхващат други значими геополитически събития като пандемии, иновации, връзки с национални планове за развитие и равенство между половете и разнообразие. Предприятията в добивната индустрия трябва да оповестяват своите резерви съгласно най-добрите практики в тази област, тъй като това може да бъде ключов елемент от техния профил на стойност и риск.

Разкритата информация относно съществените предвидими рискови фактори може да бъде особено полезна за акционерите и заинтересованите страни, когато дружествата с публично участие оперират в наскоро дерегулирани и все по-интернационализирани индустриални сектори, в нови юрисдикции или във високорискови сектори, където могат да се сблъскат с нови или различни рискове, включително и споменатите по-горе.

V.A.7. Всякаква пряка или непряка финансова помощ, включително гаранции, получени от държавата и поети ангажименти от името на ДП, включително договорни ангажименти и задължения, произтичащи от публично-частни партньорства или участие в съвместни предприятия.

За да се представи справедлива и пълна картина на финансовото състояние на дадено държавно предприятие, е необходимо да бъдат надлежно оповестени взаимните задължения, финансовата помощ или механизмите за споделяне на риска между държавата и държавните предприятия. Оповестяването трябва да включва подробности за всякакви финансови цели, поставени от правителството за държавните предприятия, като например за капиталовата структура, рентабилността и дивидентите, както и всяка държавна помощ или субсидия, получена от държавните предприятия, бюджетни заеми или каквато и да е гаранция, предоставена от държавата или друго държавно предприятие на държавните предприятия за техните операции, както и всеки ангажимент, който държавата поема от името на държавните предприятия. Плащанията, направени от държавните предприятия към държавния бюджет, също трябва да бъдат оповестени като част от такова отчитане на трансакции с правителството, обхващащи данъци, дивиденди, роялти и други плащания. За гаранции по заеми и кредити с обезпечение, държавните предприятия трябва да оповестят условията и клаузите, заложи в договорите (включително относно началните и крайните дати, оригиналната валута, ангажираните стойности, отпуснатия и неизплатен дълг, графика за амортизация, стойността и типа на лихвения процент). Стандартите за оповестяване следва да бъдат в съответствие със съществуващите правни задължения, например тези, които уреждат държавните помощи. Оповестяването на гаранции може да се извършва от самите държавни предприятия или от държавата. За добра практика се счита законодателят да следи бюджетните заеми и държавните гаранции, за да се спазват бюджетните процедури.

Публично-частните партньорства и съвместните предприятия също следва да бъдат адекватно оповестени. Тези предприятия често се характеризират с прехвърляне на рискове, ресурси и възнаграждения между публични и частни партньори за предоставяне на обществени услуги или обществена инфраструктура и следователно могат да предизвикат нови и специфични съществени рискове.

V.A.8. Всякакви съществени сделки с държавата и други свързани лица.

Съществените сделки между ДП и свързаните с тях субекти, като например инвестиране на собствен капитал от едно ДП в друго, могат да бъдат източник на потенциална злоупотреба и следва да бъдат оповестени. При отчитането на сделки със свързани лица следва да се предоставя цялата информация, необходима за оценка на справедливостта и целесъобразността на тези сделки. Свързаните лица следва като минимум да включват субекти, които контролират или са под общ контрол с предприятието, съществени акционери, включително членове на техните семейства и ключов управленски персонал. Въпреки че дефиницията на свързани лица в международно приетите счетоводни стандарти представлява полезна референция, рамката за корпоративно управление на ДП следва да гарантира, че всички свързани лица са правилно идентифицирани и че в случаите, в които са налице специфични интереси на свързани лица, съществените сделки с консолидирани дъщерни дружества също са оповестени. Също така се счита за добра практика, дори и при липса на съществени сделки, да се идентифицират ясно организационните и корпоративните връзки на ДП с други свързани лица. ДП следва също да отчитат всякакви съществени договорни отношения и сделки с държавни финансови институции, тъй като в този случай съществува висок риск от конфликт на интереси

V.A.9. Информация за материални задължения, като например дългови споразумения, включително риска от несъответствие с клаузите.

ДП са задължени също да разкриват информация за съществени задължения, като договори за финансов дълг, включително риска от неспазване на договорености в съответствие с приложимите стандарти и при надлежно спазване на търговската

конфиденциалност. При нормални обстоятелства, акционерите и директорите контролират основните решения, взети от ДП. Въпреки това, определени разпоредби в корпоративните облигации и други дългови договори значително ограничават свободата на действие на ръководството и акционерите, като договорености, които ограничават изплащането на дивиденди, изискват одобрение от кредиторите за продажба на основни активи или налагат санкции на длъжниците, ако финансовият ливъридж надвиши предварително определен праг. Освен това, при финансов стрес, но преди фалит, ДП може да избере да преговаря за неспазване на договореност, когато съществуващите кредитори могат да изискват промени в бизнеса. В резултат на това инвеститорите имат нужда от навременно оповестяване на съществена информация за договори за дълг, за да разберат бизнес рисковете на ДП, което включва въздействието на съществени рискове, свързани с нарушение на договореност и вероятността от тяхното настъпване, в съответствие с приложимите стандарти.

V.A.10. Информация, свързана с устойчивостта.

ДП следва да разкрие съществена информация относно политики, дейности, рискове, цели и показатели за изпълнение, свързани с въпросите на устойчивостта, в съответствие с висококачествени международно признати стандарти, както е изложено в Глава VII.C.

V.B. ДП следва да разполагат със системи за управление на риска, които да идентифицират, управляват, контролират и докладват за рисковете. Системите за управление на риска следва да се разглеждат като неразделна част от постигането на целите и следователно да въплъщават съгласуван и всеобхватен набор от вътрешни контроли, етични и съответстващи програми или мерки.

Управлението на риска е основен компонент на корпоративното управление и е тясно свързано с корпоративната стратегия. Системата за управление на риска е създадена, за да позволи на ДП да идентифицира, управлява и докладва рисковете за постигането на оперативните и финансовите цели на ДП. Процесите за управление на риска информират как ДП може да използва вътрешни средства за контрол за управление на рисковете и смекчаване на потенциалното им въздействие, за насърчаване на почтеността в рамките на ДП и за насърчаване на съответствието с действащите закони или разпоредби.

Системата за управление на риска трябва редовно да се наблюдава от съвета, да се преоценява и адаптира спрямо обстоятелствата на ДП, за да се гарантира уместността и ефективността на вътрешния контрол, политиките и процедурите. Въпреки че съветът може да получава подкрепа от специализирани комитети, като одитния комитет или еквивалентен орган, а понякога и комитета по риска, той запазва колективната отговорност за ефективността на системата за управление на риска и вътрешния контрол. Трябва да има ясно разделение на задълженията между надзора на съвета, тези, които управляват рисковете, и тези, които предоставят независима гаранция в рамките на ДП (например вътрешен одит). Представителите на ДП, отговорни за оценката на риска в предприятието, трябва да имат достатъчно правомощия, за да изпълнят своята роля.

С оглед на капацитета и размера на едно ДП, системата за управление на риска трябва да включва регулярни оценки на риска, съобразени с добрите практики, представени в съответните разпоредби на *Насоките за борба с корупцията и почтеност в държавните предприятия*. Тази система трябва да се справя със значителни външни рискове, свързани с предприятието, като здравни кризи, прекъсвания на веригата на доставки и геополитическо напрежение. Рамките трябва да функционират както предварително (за да се насърчи устойчивостта на предприятията в случай на криза), така и последващо (за да могат предприятията да създадат процеси за управление на кризи при възникване на внезапно негативно събитие). Освен това, системата трябва да включва основана на риска комплексна проверка за идентифициране, предотвратяване и смекчаване на действителните и потенциалните неблагоприятни въздействия на бизнеса и да отчита как тези

въздействия се адресират, в съответствие с *Насоките на ОИСР за мултинационалните предприятия за отговорно бизнес поведение*.

Процесите на риск играят ключова роля в създаването и поддържането на вътрешен контрол, както и в разработването на етични и съответствени програми или мерки. Според приложимите данни относно вътрешен контрол в *Насоките за борба с корупцията и почтеността в държавните предприятия*, тези програми или мерки трябва да бъдат приложими на всички нива на корпоративната йерархия и за всички субекти, върху които едно ДП има ефективен контрол, включително дъщерни дружества. Те могат да включват създаване на кодекси за поведение и интегрирането им в политиките за човешки ресурси или други съответни корпоративни политики, както и установяване на ясни правила и процедури, като защита на подателите на сигнали, за да се насърчи докладването на опасения до съвета без страх от ответни действия. Тези мерки трябва да се прилагат и към трети страни, когато е възможно. Структурата на стимулите на бизнеса трябва да бъде съобразена с неговите етични и професионални стандарти, така че спазването на ценностите на ДП да бъде възнаграждавано, а нарушенията на закона да бъдат посрещани с възпиращи последствия или санкции.

Системата за управление на риска и свързаният набор от вътрешни контроли ще помогнат на ДП да постигне съответствие с действащото законодателство, включително законите, свързани с отговорно бизнес поведение, включително човешки права и труд, цифрова сигурност, данъци, конкуренция, защита на данните и личните данни, здраве и безопасност и устойчивост. Това включва съответствие със закони, криминализиращи подкупването на чуждестранни публични служители, както се изисква съгласно *Конвенцията на ОИСР за борба с подкупването на чужди длъжностни лица в международни бизнес трансакции* [[OECD/LEGAL/0293](https://www.oecd.org/legal/0293)], както и други форми на подкуп и корупция.

Програмите за вътрешен контрол, етика и съответствие трябва също да обхващат дъщерните дружества и трети страни, например агенти и други посредници, консултанти, представители, дистрибутори, изпълнители и доставчици, консорциуми и партньори в съвместни предприятия.

V.B. ДП следва да създаде вътрешна одитна функция, която да притежава необходимия капацитет, автономност и професионализъм, за да изпълнява надлежно своите задължения. Тази функция трябва да бъде наблюдавана от и да докладва директно на съвета и на одитния комитет или еквивалентния корпоративен орган, ако такъв съществува.

Ролята и функциите на вътрешния одит се различават в различните юрисдикции, но обикновено включват оценка и преглед на управленските процеси, управлението на риска и вътрешния контрол на ДП. Подобно на големите, листвани предприятия, големите ДП обикновено трябва да създадат функция за вътрешен одит. В зависимост от техния размер, структура, сложност и рисков профил, другите ДП също биват насърчавани да създадат функция за вътрешен одит, доколкото е възможно.

Тази функция може да играе ключова роля в предоставянето на текуща подкрепа на одитния комитет на съвета или еквивалентен орган в неговия цялостен надзор върху вътрешния контрол и операциите на предприятието. Вътрешните одитори са важни за осигуряване на ефективен и надежден процес на оповестяване. Те могат да оценят пълнотата, почтеността, точността, навременността и честотата на докладване на цялата съществена информация. Те трябва да имат процедури, които да гарантират, че ръководството на ДП има механизми за събиране, обобщаване и представяне на достатъчно подробна информация в своите оповестявания. Добрата практика изисква създаване на устав за вътрешен одит, в който се определят целта, ролите, отговорностите и процедурите на функцията на вътрешния одит.

Отговорност на съвета е да гарантира, че ДП ще създаде функция за вътрешен одит. За да се осигури тяхната независимост и авторитет, вътрешните одитори трябва да докладват директно на

съвета и неговия одитен комитет. Вътрешните одитори трябва да имат пълен достъп до документите на ДП и не трябва да има ограничения в обхвата на тяхната дейност. Достъпът на вътрешните одитори до председателя и членовете на целия съвет и неговия одитен комитет трябва да бъде неограничен. Техните доклади са важни за способността на съвета да оценява реалната дейност и представянето на предприятието. Статутът, независимостта и ресурсите на функцията за вътрешен одит, както и нейното представяне, трябва да бъдат оповестени публично от одитния комитет, с цел подобрене на почтеността и отчетността.

Ролите на вътрешния и външния одит трябва да бъдат ясно определени, за да се осигури, че съветът получава необходимото осигуряване на качеството на надзора върху управлението на риска на предприятието. Трябва да се насърчава процеса на консултация между външните и вътрешните одитори. Важните констатации от вътрешния одит трябва да бъдат докладвани на съвета, а ако е приложимо, също на неговия одитен комитет. Добра практика е ръководителят на вътрешния одит годишно да потвърждава обективността на функцията на вътрешния одит. Това включва съобщаване на случаи, в които обективността може да е била компрометирана, както и предприетите действия или мерки за справяне с проблема.

V.G. Ежегоден външен одит трябва да бъде проведен от независим, компетентен и квалифициран одитор в съответствие с международно признати стандарти за одит, етика и независимост, за да се предостави разумна увереност на съвета и акционерите относно това дали финансовите отчети на ДП са изготвени, във всички съществени аспекти, в съответствие с приложимата рамка за финансова отчетност. Специфичните държавни и одитни контролни процедури не заместват независимия външен одит.

В интерес на обществеността, ДП трябва да бъдат толкова прозрачни, колкото и котираните на борсата предприятия. Независимо от техния правен статус и дори ако не се котират на фондовата борса, всички ДП трябва да се отчетат съгласно най-добрите практики в областта на счетоводството и одита.

За да се повиши доверието в предоставената информация, държавата трябва да изисква, освен специалните държавни одити, и допълнителни мерки, като минимум всички големи ДП да бъдат подложени на външен одит, извършван в съответствие с международно признати стандарти за одит, етика и независимост.

Независимият външен одитор дава мнение дали финансовите отчети на ДП точно отразяват, във всички съществени аспекти, финансовото състояние и резултатите на ДП в съответствие с приложимата рамка за финансово отчетване. В някои юрисдикции, външните одитори също трябва да докладват за корпоративното управление на предприятието или за вътрешния контрол върху финансовото отчетване.

Необходимо е да се създадат подходящи процедури за избор на външни одитори, като е важно те да бъдат независими от ДП и свързаните с него лица, включително ръководството и големите акционери (например държавата в случая на ДП), ако приложимите етични и независими стандарти не ги обхващат. Освен това, външните одитори трябва да отговарят на същите критерии за независимост, както при предприятията в частния сектор. Това изисква внимателен надзор от одитния комитет или съвета на директорите и обикновено включва ограничаване на предоставянето на не-одиторски услуги на одитираната ДП, както и периодична ротация на одиторите (било то партньори или в някои случаи одиторското предприятие), или провеждане на търг за външното одиторско задание.

Практиката външните одитори да бъдат препоръчвани от независим одитен комитет на съвета или еквивалентен орган и да бъдат избирани, назначавани или одобрявани от този комитет/орган или директно от събранието на акционерите, се счита за добра практика, тъй като подчертава, че външният одитор носи отговорност пред акционерите. В зависимост от законодателството,

собственикът може да има право, чрез годишното събрание на акционерите, да номинира, избира и дори назначава външните одитори. Въпреки това, неговата пряка отчетност и отговорност трябва да бъдат към независим одитен комитет или еквивалентен корпоративен орган, който наблюдава цялостната връзка с външния одитор и може също да играе роля в назначаването, преназначаването и възнаграждението на външните одитори. Следва да се прилагат допълнителни насоки, включително относно квалификацията на одиторите, изложени в *Принципите на G-20/ОИСР за корпоративно управление*.

Освен това, външният одит не трябва да се бърка или замества с дейностите на вътрешния одит или вътрешния контрол. ДП трябва да се стремят техните финансови отчети да бъдат одитирани в същия времеви период като тези на котираните на борсата предприятия. Докладите на независимия външен одитор трябва да придружават годишния отчет на ДП и да бъдат публично разкрити в пълния им обем и в разумен срок, в съответствие с приложимите рамки за отчетност. Повтарящите се квалифицирани мнения трябва да се считат за предупредителен сигнал.

Съществуващите държавни одитни органи и други вътрешнодържавни контролни инстанции, като специализирани държавни или „върховни“ одитни институции, дори когато извършват одит както на ДП, така и на принципала на собствеността, не са достатъчни, за да гарантират качеството и пълнотата на счетоводната информация. Те са предназначени да следят използването на публични средства и бюджетни ресурси, а не цялостната дейност на ДП. Одитните констатации на върховната одитна институция трябва да бъдат разглеждани от законодателния орган едновременно, в съответствие с бюджетния цикъл, както и да бъдат оповестени публично.

V.Д. Принципалът на собствеността следва да разработи последователно отчитане на ДП и да публикува ежегодно обобщен доклад за ДП по съществени въпроси, включително информация, свързана с устойчивостта, аспектите на управлението, както и за постигането на целите на обществената политика. Информацията трябва да предоставя пълна, ясна и надеждна картина на портфолиото на ДП и да бъде с високо качество, сравнима, кратка и достъпна публично, включително чрез цифрови комуникации.

Принципалът на собствеността трябва да създаде обобщен отчет, който обхваща всички икономически значими ДП и да го използва като основен инструмент за информиране на широката общественост, законодателната власт и медиите. Този отчет трябва да бъде изготвен така, че всички читатели да получат ясна представа за цялостното представяне и развитие на ДП. Освен това, обобщеният отчет е полезен за принципала на собствеността, за да задълбочи разбирането си за представянето на ДП и да изясни собствената си политика. Това подобрява определянето на показатели за по-добро наблюдение и оценка на постигането на политиката за собственост, целите и очакванията и може да усъвършенства системите за управление на представянето, когато отчетът включва оценка на изпълнението на индивидуалните очаквания на ДП – включително спрямо целите, поставени от държавния собственик – и където е приложимо, оповестяване на нетърговска помощ.

Отчетността трябва да доведе до годишен обобщен доклад за съществената информация, издадена от държавата. Докладът трябва да предоставя пълна картина на размера и секторното разпределение на портфейла на ДП, когато е приложимо, както и на представянето на портфейла и отделните ДП за отчетния период, в сравнение с предишното представяне. Докладът може също да включва елементи, които подпомагат създаването на стойност в сектора на ДП. Този обобщен доклад трябва също така да предоставя преглед на стойността на сектора, когато е приложимо, и да обхваща финансовото представяне и стойността на отделните ДП, но също така трябва да включва информация за представянето, свързано с ключови релевантни нефинансови показатели. Като минимум следва да предоставя индикация за общата стойност на държавния портфейл. Следва също така да включва общо изявление за държавната политика за собственост и информация относно начина, по който държавата прилага тази политика. Трябва да се предостави

информация за организацията на функцията по собственост, включително за номинирането и назначаването, състава, квалификацията и възнагражденията на държавните управителни органи, както и обобщение на развитието на ДП, обобщена финансова информация и отчетност за промените в съветите на ДП. Обобщеният доклад трябва да предоставя ключови финансови показатели, включително оборот, печалба, паричен поток от оперативни дейности, брутни инвестиции, възвръщаемост на собствения капитал, съотношение собствен капитал/активи и дивиденди, дял на заетостта и друга информация, свързана с практиките за околна среда, социални и управленски практики. Оповестяването на информация на обобщено ниво, свързана с устойчивостта на техните портфейли в ДП, както и систематичен анализ и оповестяване на експозицията на рискове и възможности, свързани с устойчивостта на ниво портфейли, могат да подпомогнат по-информиранието разбиране на очакванията за устойчивост спрямо техния ДП портфейл, както и начините, по които общият портфейл се съгласува с по-широките национални ангажименти за устойчивост. Годишните обобщени доклади трябва да включват ключови показатели, които могат да бъдат измервани във времето. Ако фискалните рискове са съществени за разбирането на по-широкото представяне на портфейла, принципалите на собствеността може да обмислят идентифицирането на основните източници на фискални рискове на портфейла и добавянето на някакъв анализ на основните елементи на риска на портфейла по сектори или по предприятия. Принципалът на собствеността трябва да подпомогне оповестяването на отношенията със заинтересованите страни, като има както ясна политика, така и като създаде обобщено оповестяване за широката общественост. Докладът трябва също така да включва актуализации за най-новите резултати, свързани с портфейла, като например действащото законодателство.

Трябва да бъде предоставена информация относно методите, използвани за обобщаване на данните. Обобщеният доклад може да включва индивидуално отчитане на най-значимите ДП. Важно е да се отбележи, че обобщеното отчитане не трябва да дублира, а да допълва съществуващите изисквания за отчитане, като например годишните доклади до законодателния орган. Някои принципали на собствеността може да искат да публикуват само „частични“ обобщени доклади, които обхващат ДП, които извършват дейност в сходни сектори. Важно е годишният обобщен доклад да бъде прозрачен относно приложените стандарти за отчитане, които са валидни за отделните ДП и за принципала на собствеността, при представяне на обобщена информация относно портфейла. Международно признати стандарти за отчитане, като например стандартите МСФО, също могат да бъдат приложени, доколкото е възможно, при обобщаване на информацията за портфейла на ДП. Ако счетоводните стандарти се различават или ако нивото на качеството на оповестяване варира в рамките на портфейла, това също трябва да бъде оповестено и обяснено, с цел предоставяне на справедлива, ясна и обединена оценка на портфейла на ДП във финансов аспект.

Най-добрите практики изискват обобщеният доклад да бъде под формата на годишен наративен отчет с информация за представянето на портфолиото на ДП. Някои юрисдикции могат да изготвят годишен обобщен доклад като част от редовното си отчитане пред законодателния орган или като част от годишния бюджетен процес. Други могат да създадат онлайн инвентар от финансови и нефинансови показатели, който в зависимост от нивото на детайлност може да изпълнява същата функция. Специалното докладване обикновено не се счита за осигуряващо същата отчетност и прозрачност като „класическия“ обобщен доклад. Използването на цифрови технологии може да подпомогне функции, които позволяват на потребителите да взаимодействат с обобщените данни, като ги прави подлежащи на търсене и изтегляне в обобщен или детайлизиран формат. Годишният обобщен доклад трябва да бъде достъпен за обществеността по начин, който гарантира лесен достъп до информацията. Много принципали на собствеността имат уебсайтове, които предоставят информация на едно място за организацията на функцията по собственост, общата политика за собственост, както и годишния обобщен доклад.

Освен това, годишният обобщен доклад може да бъде важен елемент от цялостната рамка за отчетност на принципала на собствеността, когато се използва като механизъм за докладване пред законодателния орган или други представителни органи.

Анотации към глава VI: Състав и отговорности на съветите на държавни предприятия

Държавата трябва да гарантира, че съветите на ДП имат необходимите правомощия, компетенции и обективност, за да изпълняват своите функции по стратегическо ръководство, надзор на управлението на риска и мониторинг на управлението. Те трябва да действат с и да насърчават почтеност, и да бъдат държани отговорни за своите действия.

Съветите играят централна роля в управлението на ДП. В изцяло или мажоритарно държавни ДП, съветите действат като посредник между държавата като акционер, другите акционери и предприятието. Те носят крайната отговорност, чрез своето фидуциарно задължение, за представянето на ДП и интересите на акционерите, като същевременно вземат предвид, наред с други неща, интересите на заинтересованите страни.

Укрепването и подобряването на качеството и ефективността на съветите на ДП е ключова стъпка за осигуряване на високо ниво на корпоративно управление. Държавата, в зависимост от степента на собственост и контрол, трябва да гарантира, че ДП има силни съвети, които могат да действат в интерес на предприятието и неговите собственици, да наблюдават ефективно управлението и да го защитават от намеса в ежедневната дейност. За тази цел е необходимо да се осигури компетентността на съветите на ДП, да се повиши тяхната независимост и да се подобри начинът, по който те функционират. Също така е важно да им се предостави ясна и пълна отговорност за изпълнението на техните функции и да се гарантира, че действат с почтеност и я насърчават.

VI.A. За съветите на ДП следва да бъде определен ясен мандат и да се определи крайна отговорност за резултатите на предприятието. Ролята и задълженията на съветите на ДП трябва да бъдат ясно определени в законодателството, за предпочитане съгласно търговското право. Членовете на съвета трябва да действат напълно информирано, добросъвестно, с дължимата грижа и внимание, както и да действат в най-добрия интерес на предприятието и акционерите, като вземат предвид интересите на заинтересованите страни.

Отговорностите на съветите на ДП трябва да бъдат ясно определени в съответното законодателство, разпоредби, политика на правителството за собственост и корпоративен устав. Важно е и трябва да се подчертае, че всички членове на съвета имат законово задължение да действат в най-добрия интерес на предприятието и да третират всички акционери справедливо. Добрата практика изисква съветите да вземат предвид, наред с други неща, интересите на заинтересованите страни, когато вземат бизнес решения в интерес на дългосрочния успех и представяне на предприятието и в интерес на нейните акционери. Това е също ключов принцип за членовете на съвета, които работят в структурата на дружествената група: дори когато едно дружество е контролирано от друго, задължението за лоялност на член на съвета се отнася до

дружеството и всичките му акционери, а не до контролиращото предприятие на групата. Колективната и индивидуалната отговорност на членовете на съвета трябва да бъдат ясно определени. Не трябва да има разлика между отговорностите на различните членове на съвета, независимо дали са номинирани или назначени от държавата или от други акционери или заинтересовани страни. Трябва да се изисква обучение за информиране на членовете на съвета на ДП за техните отговорности и задължения.

За да се насърчи отговорността на съветите и за да функционират ефективно, организацията на съветите на директорите трябва да бъде съобразена с най-добрите практики, разработени за частния сектор. Те трябва да бъдат ограничени по размер, като включват само броя на директорите, необходими за осигуряване на ефективното им функциониране.

Освен това опитът показва, че по-малките по размер съвети позволяват реална стратегическа дискусия и са по-малко склонни да се превърнат в органи, които просто одобряват решения. Докладът на директорите трябва да бъде предоставен заедно с годишните отчети и представен на външните одитори. Докладът на директорите трябва да предоставя информация и коментари относно организацията, финансовото и нефинансовото представяне, съществените рискови фактори, въпросите, свързани с устойчивостта, значимите събития, отношенията със служителите и други релевантни заинтересовани страни, както и резултатите от указанията на принципала на собствеността.

VI.Б. Съветите на ДП трябва ефективно да изпълняват своите функции по преглед и насочване на корпоративната стратегия и надзор на управлението въз основа на широки мандати и очаквания, определени от акционерите. Те трябва да имат правомощия да назначават и освобождават ГИД. Те трябва да съгласуват нивата на възнаграждение на изпълнителните директори с дългосрочните интереси на предприятието и неговите акционери.

За да изпълняват своята роля, съветите на ДП трябва ефективно да (i) формулират или одобряват, наблюдават и преглеждат корпоративната стратегия, в рамките на общите корпоративни цели; (ii) установяват подходящи показатели за ефективност и идентифицират ключови рискове; (iii) разработват и контролират ефективни политики и процедури за управление на риска по отношение на финансовите и оперативните рискове, но също така и по отношение на други рискове, свързани с правата на човека, антикорупцията, равните възможности, труда, цифровата сигурност, защитата на личните данни и поверителността на данните, конкуренцията, екологичните и данъчните въпроси, както и здравето и безопасността; (iv) наблюдават процесите на оповестяване и комуникация, като гарантират, че финансовите отчети точно представят състоянието на ДП и отразяват поетите рискове; (v) оценяват и наблюдават ефективността на управлението; и (vi) вземат решения относно възнаграждението на ГИД и контролират ефективни планове за наследяване на ключови ръководители, с цел осигуряване на политика за дейността и публична политика. Макар да включват механизми за непредвидени обстоятелства, планирането на правоприемството може също да бъде дългосрочен стратегически инструмент за подкрепа на развитието на таланти и разнообразието.

Една от основните функции на съветите на ДП трябва да бъде назначаването и освобождаването на изпълнителни директори. Без тази власт е трудно съветите на ДП да упражняват ефективно своята контролна роля и да поемат отговорност за представянето на ДП. В някои случаи това може да се извършва със съгласие или консултация с принципала на собствеността и други акционери. Дори в такива ситуации е добра практика съветът да запази крайната отговорност за процедурата по избор на ГИД. Държавата следва да изрази очакване, че съветът ще прилага високи стандарти за наемане и поведение на ключови ръководители и други членове на висшето ръководство, които трябва да бъдат назначавани въз основа на професионални критерии.

Ако държавата играе решаваща роля в назначаването на ГИД в изцяло държавно притежавани ДП въпреки тази препоръка, трябва да се обърне особено внимание на това, че назначенията се основават на професионални критерии и конкурентна процедура за подбор, ръководена от съвета, както при всички други процедури за назначаване и че периодите на назначаване са независими от изборните цикли.

Особено за големи държавни предприятия, ангажирани в икономически дейности, използването на независими експерти за управление на процедурата по подбор на ключови ръководители се счита за добра практика. Съветите могат също да бъдат подпомагани от комитет за номиниране, който може да бъде натоварен с определянето на профилите на главните изпълнителни директори и други ключови ръководители, както и с даването на насоки на съвета относно тяхното назначаване, като всички или повечето от членовете на комитета са независими директори. Комитетът за номиниране може също да подпомага управлението на таланти и да преглежда политики, свързани с подбора на ключови ръководители. Правилата и процедурите за номиниране и назначаване на главни изпълнителни директори трябва да бъдат прозрачни и да уважават линията на отчетност между главния изпълнителен директор, съвета и собственика. Всякакви споразумения между акционерите относно номинирането на главни изпълнителни директори трябва да бъдат оповестени. В някои юрисдикции, въпреки че съветът може да има специализиран комитет, отговорен за номинирането на главни изпълнителни директори, той не трябва да се бърка с комитета по номиниране, създаден от общото събрание на акционерите, който е отговорен за предоставяне на насоки към общото събрание относно номинирането на членове на съвета.

От задължението на съветите на ДП да оценяват и наблюдават управлението следва, че те трябва да вземат решения, съобразно приложимите държавни правила, относно възнаграждението на ГИД и други ключови ръководители. Възнагражденията на тези ръководители трябва да бъдат конкурентни, но внимателно балансирани, за да се избегне стимулиране, което не съответства на дългосрочния интерес на предприятието, неговите собственици и обществото. Където е приложимо, съветите на ДП следва да гарантират, че възнаграждението на ключовите ръководители е свързано с материалния риск и стратегията на предприятието и е обвързано с изпълнението. Те също така трябва да гарантират, че годишното възнаграждение е надлежно оповестено. Ограниченията върху възнаграждението на ръководителите на ДП, било то в абсолютни стойности или върху определени компоненти, могат да намалят потенциалните негативни последици от схеми, които не отговарят на очакванията на собствениците, както и да намалят риска от прекомерно възнаграждение, което би могло да навреди на репутацията на предприятието. Схемите за възнаграждение следва да се основават на висококачествени данни и показатели. Ключовите показатели за изпълнение следва да насърчават дългосрочна перспектива, да бъдат свързани с важни елементи от стратегията на ДП и да се основават на висококачествени данни и показатели, по възможност за одитирани и/или проверени. Докато качествените цели и задачи могат да бъдат полезни или необходими в определени случаи, добрата практика изисква те да бъдат количествено измерими, прозрачни и подлежащи на одит, за да се осигури тяхната достоверност.

Включването на клаузи за удръжки за обезщетения и възстановяване на възнагражденията се смята за добра практика. Те дават на предприятието правото да задържа и да възстановява възнагражденията от ръководители в случаи на управленски измами и други обстоятелства, като например когато предприятието трябва да преразгледа своите финансови отчети поради съществено несъответствие с изискванията за финансово отчитане.

VI.B. Съставът на съвета на ДП трябва да осигурява възможност за обективна и независима преценка. Всички членове на съвета, включително публичните служители, трябва да бъдат номинирани или назначени въз основа на квалификации, които са подходящи за сектора на дейност и бизнес профила на предприятието, и да имат равни правни отговорности.

Централно изискване за овластяване на съветите на ДП е те да бъдат съставени и структурирани така, че да могат ефективно да упражняват обективна и независима преценка, да наблюдават висшето ръководство и да вземат стратегически решения. Всички членове на съвета трябва да бъдат избрани въз основа на заслуги, лична почтеност и професионални квалификации, използвайки ясен, последователен и предварително определен набор от критерии за съвета като цяло, за отделните позиции в съвета и за председателя. Те трябва да преминават през прозрачни процедури, които включват разнообразие, проверки на миналото и механизми за предотвратяване на потенциални конфликти на интереси (например чрез декларации за имущество). Членовете на съвета трябва да бъдат избрани въз основа на основни компетенции като бизнес усет, финансова грамотност и експертиза в одит и контрол, и да притежават знания и опит в сферата на дейност на предприятието. Допълнителни насоки за процеса на подбор, номиниране и назначаване на съвета са предоставени в Насока II.F.2. Те не трябва да действат като индивидуални представители на конституентите, които са ги назначили, като например държавата като собственик, ДП-майка в случай на косвено държани ДП или държавни и недържавни акционери заедно, в съответствие със законодателството за предприятията. Съветите на ДП също трябва да бъдат защитени от политическа намеса, която би могла да им попречи да се съсредоточат върху постигането на целите, договорени с правителството и принципала на собствеността, или която би могла да отклони от тяхната независимост. Всеки държавен представител, номиниран или назначен да служи в съветите на ДП, трябва да има равни правни отговорности като другите членове на съвета. Например, те не трябва да се ползват с *де юре* или *де факто* изключения от индивидуална отговорност.

Счита се за добра практика да се осигури многообразие в състава на съвета на ДП, както и във висшето ръководство и ключовите ръководни позиции, включително по отношение на пол, възраст, географски, професионален и образователен произход. Членовете на съвета трябва да притежават търговски, финансови и секторни експертизи, за да изпълняват ефективно своите задължения. В този контекст, опитът в частния сектор може да бъде полезен. Членовете на съвета може да се нуждаят от придобиване на допълнителни умения при назначаването си чрез обучение или други средства. Такива мерки могат също да помогнат на членовете на съвета да останат в крак с новите закони, регулации и променящите се търговски и други рискове.

Трябва да се разработят механизми за оценка и поддържане на ефективността и независимостта на съвета. Те могат да включват, например, ограничения върху продължителността на непрекъснатите назначения, ограничения върху броя на възможните преназначения, ограничения върху броя на позициите в съвета, които един член може да заема, както и ресурси, които да позволят на съвета да получава независима информация или експертиза. ДП също трябва да участва в оценката на съвета и комисиите.

VI.G. В съветите и в специализираните комитети в съвета трябва да бъдат включени подходящ брой независими членове на съвета

За да се увеличи обективността на съветите на ДП, е важно да се изисква наличието на минимален брой независими членове в съветите на ДП. Подробности за подходящия брой независими членове в специализирани комитети са предоставени в Насока VI.H. Освен характеристиките на независимост, посочени в дефиницията на „Управителни органи на държавните предприятия“ в *Насоките*, е добра практика да се изключват лица с брачни, семейни или други лични взаимоотношения с ръководителите на предприятието или с контролиращите акционери. Независимите членове на съветите трябва да осигуряват достатъчен баланс, когато в съветите има представители на държавата.

Независимите членове на съвета трябва да имат необходимата компетентност и опит, за да повишат ефективността на съветите на ДП. В ДП, които се занимават с икономически дейности, е препоръчително тези членове да бъдат избрани от частния сектор, което може да направи

съветите по-бизнес ориентирани. Тяхната експертиза трябва да включва квалификации, свързани със сектора на дейност и бизнес профила на ДП.

VI.Д. Трябва да бъдат въведени механизми за избягване на конфликти на интереси, които да възпрепятстват всеки член на съвета да изпълнява обективно своите задължения в съвета и да се ограничи политическата намеса в процесите на съвета. Политици, които са в позиция да оказват съществено влияние върху условията на работа на ДП, не трябва да служат в техните съвети. Бившите такива лица трябва да спазват предварително определени периоди на изчакване. Държавни служители и други публични длъжностни лица могат да служат в съвети при условие, че са номинирани въз основа на заслуги и за тях важат изискванията за конфликт на интереси.

Законите за борба с корупцията и обществена почтеност трябва да бъдат напълно приложими към членовете на съветите на ДП. Съветът трябва да наблюдава изпълнението и функционирането на политики за идентифициране на потенциален конфликт на интереси. Членовете на съвета и ключовите ръководители трябва без забавяне да правят декларации пред компетентните органи относно действителни или потенциални конфликти на интереси и относно техните активи, пасиви, инвестиции, дейности, заетост и ползи. Декларациите пред компетентните органи могат да бъдат направени публични, когато лицата, подаващи декларациите, са законово считани за „публични длъжностни лица“. По време на мандата в съвета, декларациите трябва да бъдат актуализирани и всички членове на съвета и ключовите ръководители трябва без забавяне да разкрият всякакви действителни или потенциални конфликти на интереси, които възникват, на съвета, който трябва да реши как те да бъдат управлявани или смекчени.

Специално внимание трябва да се обърне на управлението на конфликтите на интереси и свързаното с това движение на кадри между публичния и частния сектор (известно като практики на „въртяща се врата“), включително чрез въвеждане на подходящи и обосновани периоди на изчакване за бивши политици и държавни служители преди техните назначения в съвети. За да се минимизира конфликтът на интереси, възможностите за политическа намеса и други неправомерни влияния от страна на държавата, съветите трябва да бъдат отговорни за поддържането на своята независимост от държавния собственик и други свързани държавни функции.

Освен това трябва да бъде ясно определена колективната и индивидуалната отговорност на членовете на съвета. Всички членове на съвета са длъжни да действат в най-добрия интерес на предприятието, съобразявайки се с целите на акционера. Те трябва да разкриват всяка лична собственост, която имат в ДП, както и да спазват съответните разпоредби за вътрешна търговия.

Политици, които могат в съществена степен да повлияят върху условията на работа на ДП, не трябва да участват в техните съвети. Бившите такива лица трябва да спазват предварително определени периоди на изчакване. Държавни служители и други публични длъжностни лица могат да бъдат част от съвети, ако за тях важат изисквания за квалификация и избягване на конфликт на интереси. Освен това, лица, свързани пряко с изпълнителната власт – като например държавни глави, ръководители на правителства, министри, държавни секретари, ръководители на регулаторни агенции и техните заместници – не трябва да участват в съвети, тъй като това би породило сериозни съмнения относно независимостта на тяхната преценка.

Членовете на съвета на ДП не трябва да използват позицията си за политическо финансиране, патронаж или лично обогатяване. Държавите собственици трябва да следват международните най-добри практики и да прилагат разпоредбите от *Насоките на ОИСР за Антикорупция и почтеност в държавните предприятия*, както и *Конвенцията на ОИСР за борба с подкупването на чуждестранни длъжностни лица в международни бизнес трансакции*. Към ДП трябва да бъдат приложени специфични правни мерки, които забраняват патронажа, политическото финансиране или личното обогатяване, чрез различни наказателни и административни закони, включително

антикорупционно законодателство. Сделките със свързани лица трябва да бъдат прозрачни и публично оповестени.

VI.E. Добрата практика изисква председателят да бъде независим и с роля, отделна от тази на ГИД. Председателят трябва да поеме отговорността за ефективността на съвета и в координация с други членове на съвета, когато е необходимо, да действа като лице за комуникация с принципала на държавната собственост.

Председателят има ключова роля в насърчаването на ефективността и резултатността на съвета. Задачата на председателя е да изгради ефективен екип от група лица. Това изисква специфични умения, включително лидерство, способност за мотивиране на екипи, умение за разбиране на различни гледни точки и подходи, способност за разрешаване на конфликти, както и лична ефективност и компетентност. Председателят на съвета действа като основна точка за контакт между предприятието и принципала на собствеността в изцяло притежаваните държавни предприятия. Председателят може също така да предостави на принципала на собствеността информация от годишните самооценки на съвета, за да идентифицира липсващи умения в състава на настоящия съвет и да подпомогне принципала на собствеността в процедурите по номиниране и назначаване на съвета.

Отделянето на председателя от ГИД допринася за осигуряване на баланс на властта, подобрява отчетността и укрепва способността на съвета да взема обективни решения без излишно влияние от управлението. Ясното и точно определяне на функциите на председателя и ГИД помага да се избегнат ситуации, в които разделението може да доведе до неефективна опозиция между двамата ръководители на предприятието. Председателят на управителния съвет (където е приложимо) не трябва да става председател на надзорния съвет след напускане на ролята.

Разделянето на председателя от ГИД е от съществено значение в ДП, където обикновено се смята за необходимо да се засили независимостта на съвета от управлението. Председателят играе ключова роля в ръководството на съвета, като осигурява неговото ефективно функциониране и насърчава активното участие на членовете в стратегическото управление на ДП. Когато председателят и ГИД са разделени, председателят също трябва да участва в съгласуването с принципала на собствеността относно уменията и опита, които съветът трябва да притежава за да функционира ефективно.

VI.Ж. Когато представителството на служителите в съвета е задължително или обичайно, трябва да се разработят механизми, които да гарантират, че това представителство се упражнява ефективно и допринася за подобряване на уменията, информацията и независимостта на съвета.

Целта на представителството на служителите в съветите на ДП е да повиши отчетността към служителите като заинтересовани страни и да улесни обмена на информация между служителите и съвета. Представителството на служителите може да обогати дискусиите в съвета и да подпомогне изпълнението на решенията в рамките на предприятието. Когато представителството на служителите в съветите на ДП е задължително по закон или колективни споразумения, то трябва да се прилага така, че да допринася за независимостта, компетентността, информираността и разнообразието на съветите на ДП. Представителите на служителите следва да имат същите задължения и отговорности като всички останали членове на съвета, да действат в най-добрия интерес на предприятието, като вземат предвид интересите на заинтересованите страни, където е уместно и да третира всички акционери справедливо. Представителството на служителите в съветите на ДП не трябва само по себе си да се счита за заплаха за независимостта на съвета.

Трябва да се създадат процедури, които да улесняват достъпа до информация, обучение и експертиза, както и да гарантират независимостта на членовете на съвета на служителите от ГИД и ръководството. Тези процедури трябва също така да включват адекватни, прозрачни и

демократични методи за назначаване, права за редовно докладване на служителите – при условие че изискванията за конфиденциалност на съвета са стриктно спазени – обучение и ясни процедури за управление на конфликти на интереси. Положителният принос към работата на съвета също ще изисква приемане и конструктивно сътрудничество от страна на другите членове на съвета, както и от ръководството.

VI.3. Съветите на ДП следва да обмислят създаването на специализирани комитети, съставени от независими и квалифицирани членове, за да подпомагат пълния съвет в изпълнението на неговите функции, по-специално одитния комитет – или еквивалентен орган – за надзор върху оповестяването, вътрешния контрол и въпросите, свързани с одита. Други комитети, като тези за възнаграждения, номинации, управление на риска или устойчивост, могат да предоставят подкрепа на съвета в зависимост от размера, структурата, сложността и рисковия профил на ДП. Техният мандат, състав и работни процедури следва да бъдат ясно определени и оповестени от съвета, който запазва пълната отговорност за взетите решения. Създаването на специализирани комитети следва да подобри ефективността на съвета и да не намалява отговорността на пълния съвет.

Създаването на комитети на съветите може да бъде от съществено значение за подобряване на ефективността на съветите на ДП, укрепване на тяхната компетентност, фокусиране върху специфични области и подпомагане на критичната отговорност, която те носят. Те също могат да бъдат ефективни в промяната на културата на съвета и укрепване на неговата независимост и легитимност в области, където има потенциал за конфликти на интереси, като например по отношение на възлагане на обществени поръчки, свързани сделки и въпроси на възнагражденията. Използването на специализирани комитети на съветите, особено в големи ДП, в съответствие с практиките в частния сектор, добавя стойност към съветите, включително в областите на одит, възнаграждения, номинации, стратегия, етика, управление на риска, устойчивост, дигитална трансформация и възлагане на обществени поръчки.

При липса на специализирани комитети на съветите, тези области все пак трябва да бъдат ясно обхванати от компетентността на съвета и възложени на членовете му. Принципалът на собствеността може да разработи насоки, за да определи в кои случаи съветите на ДП трябва да обмислят създаването на специализирани комитети. Тези насоки трябва да се основават на комбинация от критерии, включително размера на ДП и специфичните рискове, пред които са изправени, или компетенции, които трябва да бъдат подкрепени в съветите на ДП.

Големите ДП трябва да разполагат поне с одитен комитет или еквивалентен орган, състоящ се предимно от независими членове на съвета, който да следи оповестяването, както и ефективността и почтеността на системата за вътрешен контрол, включително вътрешния одит и въпросите, свързани с одита. Те трябва да имат правомощия да се срещат с всеки служител на предприятието. Функциите често включват отговорност за надзор на управлението на риска, освен ако тези функции не са споделени с или възложени на комитет по риска, когато такъв съществува или е изискван от регулация. Необходимостта от отделен комитет по риска зависи от размера, структурата, сложността и рисковия профил на предприятието. В зависимост от приложимите кодекси или регулации, юрисдикциите могат да препоръчват комитети по номинации и възнаграждения, на принципа „спазвай или обясни“.

От съществено значение е специализираните съвети да бъдат ръководени от не-изпълнителен член и да включват минимален брой или да бъдат съставени изцяло от независими членове. Добрата практика обаче изисква мнозинството от членовете на специализираните съвети да бъдат независими, а председателят да е независим съветник. Делът на независимите членове зависи от типа на съвета, чувствителността на въпроса към конфликти на интереси и сектора на ДП. Например, одитният комитет трябва да включва съветници с финансова грамотност и мнозинство от независими съветници. За да бъде ефективен, съставът на съветите трябва да включва

квалифицирани и компетентни членове с подходяща техническа експертиза. Когато съветите включват външни експерти, които не са част от съвета, в някои юрисдикции фидуциарните задължения могат да се прилагат и към тях. При създаването си, съветите трябва да имат достъп до необходимата информация за изпълнение на своите задължения, да получават подходящо финансиране и да ангажират външни експерти или съветници съгласно закона или условията, определени от съвета на директорите.

За да съгласуват политиката си за устойчивост с практиките на Държавната собственост, ДП може да обмисли създаването на комитети за устойчивост или поне ясно определена отговорност в рамките на съветите по въпросите на устойчивостта. Тези комитети трябва да имат необходимите компетенции да консултират съвета относно социални и екологични рискове, възможности, цели и стратегии, включително свързани с климата. Могат също да бъдат създадени временни или специални комитети, които да отговорят на специфични нужди или във връзка с корпоративни сделки.

Комитетите изпълняват контролни и консултативни функции. Важно е да се разбере, че съветът като цяло носи пълната отговорност за взетите решения, освен ако законът не предвижда друго, но неговият надзор и отчетност трябва да бъдат ясно дефинирани. Специализираните комитети на съвета трябва да имат писмени и публично достъпни правила за работа, които да определят техните задължения, мандат, работни процедури и състав. Те трябва да докладват на целия съвет, а протоколите от техните заседания трябва да бъдат разпространени до всички членове на съвета.

VI.I. Съветите на ДП, под ръководството на председателя, следва редовно да извършват добре структурирано оценяване, за да преценят своето представяне и ефективност, както и да оценят дали колективно притежават правилната комбинация от опит и компетенции, включително по отношение на пола и други форми на разнообразие.

Процесът на систематично оценяване е важен инструмент за подобряване на професионализма на съветите на ДП и специализираните комитети, тъй като акцентира върху отговорностите на съвета и задълженията на неговите членове. Той също така помага за определяне на необходимите компетенции и профили на членовете на съвета. Това може да се основава на критерии за разнообразие като пол, възраст или други демографски характеристики, както и на опит и експертиза, например в областта на счетоводството, дигитализацията, устойчивостта, управлението на риска или специфични сектори. За да се подобри половото разнообразие, ДП трябва да оповести половия състав на съветите и на висшето ръководство и съответствието с приложимите квоти или доброволно определени цели. ДП трябва също да обмисли допълнителни мерки за подпомагане на жените в рамките на предприятието и за въвеждане и подкрепа на други политики, насочени към подобряване на многообразието в структурата на съветите и в ръководството. Допълнителните мерки могат да произтичат от правителствени, частни и публично-частни инициативи и могат да включват застъпничество и дейности за повишаване на осведомеността; нетуъркинг програми, наставничество и обучение; създаване на подпомагащи органи (женски или други бизнес асоциации); създаване на процес по сертифициране, награди или официални списъци на предприятия, които успешно са постигнали тези показатели, с цел да се упражни натиск върху останалите предприятия на пазара; преглед на ролята на комитета за номиниране и на методите за подбор на персонал. ДП може да установи насоки или изисквания, които да осигурят разглеждане на други форми на многообразие, като например по отношение на опит, възраст и други демографски характеристики.

Това е също полезен стимул за членовете на съвета да отделят достатъчно време и усилия за своите задължения. Оценяването трябва да се фокусира върху представянето на съвета като колективен орган. То може също да включва ефективността и приноса на отделните членове. Въпреки това, оценяването на индивидуалните членове не трябва да пречи на необходимата колегиалност в работата на съвета. Добрата практика изисква оценяването да води до

задължителен план за коригиращи действия, като изпълнението на този план се проверява ежегодно или на друг регулярен интервал.

Председателят следва да носи отговорност за оценяването на съвета, в съответствие с приложимите най-добри практики. В оценяването трябва да бъде предоставяна информация за преглед на въпроси, напр. размер, състав и възнаграждение на членовете на съвета. Оценяванията могат също да бъдат полезни за разработване на ефективни и подходящи програми за въвеждане и обучение на нови и съществуващи членове на съвета на ДП. При извършване на оценяването, съветите на ДП могат да потърсят съвет от външни и независими експерти, както и от принципала на собствеността. Добрата практика изисква съветът регулярно да извършва оценяване на председателя на съвета, на съвета като цяло, на комитетите и отделните директори от съвета и да организира външно оценяване веднъж на всеки три години.

Резултатите от оценяването на съвета могат да бъдат полезен източник на информация за бъдещи процеси на номиниране и назначаване на съвет. Въпреки това, е важно да се постигне баланс: оценяването може да информира принципала на собствеността за необходимостта от привличане на бъдещи членове на съвета с конкретни умения, нужни за даден съвет на ДП. Те обаче не бива да се използват като средство за „отстраняване“ на настоящи директори, защото това може да ги обезкуражи да участват активно и критично в дискусиите на съвета.

VI.Й. Съветите на ДП следва активно да наблюдават системите за управление на риска. Съветите трябва да гарантират, че тези системи се преоценяват и адаптират към обстоятелствата на ДП с оглед установяване и поддържане на значимостта и ефективността на вътрешния контрол, политики и процедури.

Държавата следва да насърчава съветите на ДП и надзорните органи да наблюдават, а ръководството да прилага системи за управление на риска, съответстващи на очакванията на държавата и, където е уместно, в съответствие с изискванията за публични дружества. Доколкото акционерите определят очаквания в това отношение, съветът следва да бъде отговорен пред тези акционери за надзора върху управлението на риска.

Установяването на склонността към поемане на риск и културата на едно предприятие, както и надзорът върху нейната система за управление на риска, включително процесите на вътрешен контрол, са от голямо значение за съветите и са тясно свързани с корпоративната стратегия на предприятието. Това включва контрол върху отговорностите и задълженията за управление на рисковете, определяне на видовете и нивото на риск, който предприятието е готово да поеме в стремежа си към постигане на своите цели, както и начина, по който ще управлява рисковете, които създава чрез своята дейност и своите взаимоотношения. Това означава, че надзорът на съвета дава важни съвети на ръководството за справяне с рисковете, така че да отговори на желания рисков профил на предприятието.

При изпълнение на тези ключови функции, съветът следва да гарантира, че материалните въпроси на устойчивостта са взети под внимание. Съответно съветът следва да гарантира, че разполага с адекватни процеси в рамките на своите рамки за управление на риска, за да се справят със значителни външни рискове, свързани с предприятието. Освен това, съветът следва да гарантира, че системата за управление на риска включва основана на риска комплексна проверка, за да помогне на предприятията в идентифицирането, предотвратяването и смекчаването на действителните и потенциалните неблагоприятни въздействия на бизнеса и да отчете как тези въздействия са преодолени.

За да подпомогнат съвета в неговата дейност по надзор върху управлението на риска, някои предприятия са създали комитет по риска и/или са разширили ролята на одитния комитет, спазвайки регулаторни изисквания или насоки относно управлението на риска и еволюцията на естеството на рисковете. Въпреки това, съветът трябва да запази крайната отговорност за надзора

върху системата за управление на риска на предприятието и за гарантиране, че системите за отчетност са справедливи. В някои юрисдикции е предвидено председателят на съвета да докладва за процеса на вътрешен контрол. Предприятия с големи или сложни рискове (финансови и нефинансови), включително групи от предприятия, трябва да обмислят въвеждането на подобни системи за докладване, включително директно докладване на съвета, по отношение на управлението на риска в рамките на цялата група и надзора върху контролните механизми.

Анотации към глава VII: Държавните предприятия и устойчивостта

Рамката за корпоративно управление трябва да осигурява стимули за принципалите на собственост, както и за ДП, така че да вземат решения и управляват рисковете си по начин, който допринася за устойчивостта на ДП и създаването на дългосрочна стойност. Когато държавата има цели за устойчивост, тя като собственик трябва да постави конкретни и амбициозни очаквания, свързани с устойчивостта на ДП, включително ролята на съвета, оповестяването и прозрачността, както и отговорното бизнес поведение. Политиката за собственост трябва напълно да признава отговорностите на ДП към заинтересованите страни.

Има значително нарастване на ангажираността на правителствата и бизнеса към устойчивост и отговорно бизнес поведение. Последните кризисни ситуации показаха колко е важно да се идентифицират възникващите рискове и да се използват възможностите за подобряване на устойчивостта към неочаквани сътресения чрез прилагане на по-устойчиви политики, стратегии и практики. В резултат на това все повече юрисдикции по света поставят устойчивостта на преден план и са поели ангажименти на високо ниво за преход към устойчива икономика с нетни нулеви или ниски въглеродни емисии, в съответствие с Парижкото споразумение и целите за устойчиво развитие. Това изисква предприятията, включително ДП, да отговорят на бързо променящата се регулаторна и бизнес среда, да управляват потенциалните рискове и да се възползват от възможностите, свързани с тези преходи. Държавата като собственик има отговорност и интерес да гарантира, че ДП са подготвени да се адаптират към развитието и да се справят с нови сътресения и следва да предостави подходящи стимули на ДП, така че да вземат решения и да управляват своите рискове и възможности по начин, който допринася за устойчивото им развитие и устойчивостта им и гарантира създаването на дългосрочна стойност. В допълнение към очакванията на държавите собственици, ДП могат също така да поставят доброволни цели или по друг начин да възприемат добри практики в отговор на нарастващите изисквания от страна на нестопански акционери, пазарни участници и заинтересовани страни.

Докато държавните предприятия често играят ключова роля в своите икономики, те също са особено уязвими към рискове, свързани с устойчивостта. Поради естеството и секторното разпределение на техните дейности и управленски структури, включително високата им концентрация в сектори, които трудно се декарбонизират, Дейностите на държавните предприятия често съставляват значителна част от глобалните емисии на парникови газове и са изправени пред повишени екологични рискове, рискове за правата на човека и корупционни рискове. Освен това държавните предприятия са силно изложени на климатични, физически и преходни рискове, включително риск от задължителни делови отношения, свързани с висок интензитет на въглеродни емисии, тъй като често са доставчици на мащабна инфраструктура или са дружества с дейност с висока степен на въглероден интензитет. Такива рискове могат да бъдат прехвърлени на държавата поради държавната собственост, например чрез дивиденди с по-ниска или по-висока степен на волатилност, дълг, който не може да бъде изплащан, ако е гарантиран пряко или косвено, или чрез преходни рискове, които могат да доведат до блокирани активи с високо въглеродно

съдържание. Излагането на такива рискове може да бъде пречка за изпълнението на амбициозни национални и международни ангажименти, свързани с устойчивостта, особено тези, свързани с изменението на климата. Важно е да се отбележи, че тези рискове могат също да повлияят на дългосрочната производителност и създаването на стойност на държавните предприятия, както и на постигането на целите на обществената политика, с директни последици върху държавния бюджет и върху физическите и юридическите лица, които разчитат на стоките и услугите на държавните предприятия.

При подходящи обстоятелства и с подходящите стимули, държавните предприятия – включително държавните банки и други публични финансови институции – могат да играят ключова роля в насърчаването на устойчивото развитие и улесняването на справедливия преход, като предоставят или финансират нисковъглеродни алтернативи.

Всъщност, все повече държави по света вече признават, че ДП могат и трябва да служат за пример. Това произтича от общото разбиране, че държавата управлява собствеността върху ДП в интерес на обществото, което е техният краен акционер. Според *Насоките на ОИСР относно Ролята на правителството в насърчаването на отговорно бизнес поведение* [OECD/LEGAL/0486], правителствата трябва да дават пример и да предприемат мерки за насърчаване и демонстриране на отговорно бизнес поведение в ролята си на икономически субекти и в своите търговски дейности. Затова ДП трябва да спазват стандарти за отговорно бизнес поведение, за да се справят с, избягват или смекчават всякакви потенциални вредни въздействия върху околната среда и обществото. В определени случаи държавата може също да реши да постави специфични екологични и социални цели за ДП, които биха подкрепили правителствената програма за устойчивост, особено в области като енергетика, заетост или транспорт. Такива цели, ако представляват задължения за обществени услуги, трябва да бъдат ясно определени със закон или регламент и за тях трябва да бъдат определени надлежна прозрачност и оповестяване във връзка с разходите и механизмите им за финансиране, така че да се гарантира равнопоставеност.

Държавата като собственик трябва да насърчава и подкрепя устойчиви и отговорни бизнес практики на държавните предприятия и създаването на дългосрочна стойност, особено чрез създаване на адекватни политики, свързани с устойчивостта, и интегриране на устойчиви и отговорни бизнес практики в рамките на корпоративното управление на държавните предприятия – включително в собствените си политики и практики за собственост. На практика държавата трябва да очаква ангажираността на заинтересованите страни да бъде основна отговорност на държавните предприятия на корпоративно ниво, както и да улеснява диалога със заинтересованите страни относно собствената си политика за собственост, с цел на обмен на мнения по съответните икономически, социални или екологични аспекти.

VII.A. Когато държавата е определила цели за устойчивост, те трябва да бъдат неразделна част от политиката и практиките на държавната собственост.

За да се осигури съгласуваност на политиката, държавната политика за собственост и практики следва да бъдат съобразени с по-широките национални цели за устойчиво развитие, включително международните ангажименти. Принципалите на собствеността могат също така, доброволно, да решат да интегрират цели и задачи за устойчивост в очакванията на собствениците за техния ДП портфейл като част от ролята си на активен собственик.

Това включва създаването на цялостна стратегия с подробен план за действие и ясен график, насочени към осигуряване, че ДП ще направи подходящи инвестиции и ще внедри инфраструктура и технологии, които да подкрепят прехода към устойчива икономика. Стратегията трябва да включва осигуряване на подходящи инвестиции, капиталова структура и планове за разпределение на бюджета, които оптимизират използването на наличните ресурси за постигане на целите за устойчивост, с цел максимизиране на дългосрочната стойност за акционерите и обществото. Като част от своята стратегия за устойчивост, държавният собственик може да насърчава публично-

частни партньорства и да възложи на ДП да популяризира устойчиви иновации, кръгова икономика, възобновяема енергия и енергийна ефективност. Ако държавата е приела цели за устойчивост или ангажименти за своите изцяло притежавани ДП, държавата, когато е приложимо, следва да насърчава ДП, така че да разработват надеждни планове за климатичен преход, включително планове за адаптация. Държавата също така трябва да очаква от тях да участват активно в усилията за декарбонизация и в действията в областта на климата, например възстановяване на природата и опазване на водните ресурси. За държавата като собственик е важно също да включи свързани с устойчивостта цели в своята дългосрочна стратегия за акционерите и инвестициите, като в особена степен обръща внимание на експозицията на рискове свързани с устойчивостта на ниво портфейл, например пропуснати дивиденди, бъдещи дългови тежести или рискове от прехода, които могат да доведат, например, до блокирани активи с високо съдържание на въглерод. Такива оценки на рисковете за устойчивост трябва да бъдат предоставени на ДП и техните съвети за разглеждане.

Държавата може да признае потенциала на ДП в насърчаването на устойчивостта, като предоставя нисковъглеродни алтернативи и водещи изследвания и разработки, свързани с устойчивостта, наред с други аспекти. Държавните банки и други публични финансови институции също могат да играят роля, като интегрират съображения за устойчивост в своите практики за кредитиране и финансиране. Въпреки това, е важно да се внимава за запазване на равнопоставеността при предоставяне на стимули за ДП или други пазарни участници, за да се избегнат изкривявания в конкуренцията. Обосновките за устойчивост не трябва да се използват за оправдаване на изкривявания в конкуренцията в средата.

Предвид многото им аспекти, политиките и стратегиите, свързани с устойчивостта, трябва да се разработват въз основа на цялостен правителствен подход – в координация със свързаните правителствени органи и в консултация със свързаните заинтересовани страни. Ефективната координация на по-широко държавно ниво би трябвало да помогне за намаляване на потенциалните рискове от конфликт на интереси или политическа намеса в рамките на ДП, като по този начин да се гарантира разделянето на ролята на държавата като собственик от нейните други правителствени функции, особено нейната роля като икономически регулатор или създател на политики.

Това включва:

VII.A.1. Поставяне на конкретни и амбициозни свързани с устойчивостта очаквания за ДП, които са в съответствие с политиката и практиките на собственост. При това държавата трябва да уважава правата и да спазва принципите на справедливо третиране на всички акционери

Държавата, като активен собственик, трябва да определи и комуникира амбициозни очаквания към държавните предприятия, насочени към подкрепа на тяхното устойчиво развитие и тяхната устойчивост, както и към създаване на стойност в дългосрочен план. Тези очаквания на високо ниво трябва да бъдат отразени в политиката за държавната собственост и/или други релевантни политически документи и да са в съответствие с по-широките цели и ангажименти на държавата за устойчивост, включително международни ангажименти, където е приложимо. Те включват, но не се ограничават до, очаквания, свързани с оповестяване и прозрачност, ролята и отговорностите на съвета, както и всякакви очаквания, които държавата има по отношение на спазването на стандартите за отговорно бизнес поведение от държавните предприятия и ангажиране на заинтересованите страни. Държавата може също така да определи очаквания относно управленските договорености на съвета (например създаване на комитет за устойчивост) и състава (например квалификации на ниво съвет, включващи устойчивост) за предприятия с определен размер и/или рисков профил.

Въпреки че държавата носи отговорност за определяне на очакванията и осигуряване на правна и регулаторна рамка, която е благоприятна за постигане от страна на ДП на свързаните с устойчивостта цели на правителството, отговорността за разработване на целите и рамките за изпълнение на ДП в посока устойчивост продължава да се носи от съвета на директорите. Очакванията на държавата не бива да се разглеждат като пречка за усилията на ДП за устойчивост на портфейлите. Те трябва да предоставят на ДП възможност да бъдат добър пример.

Когато държавата не е едноличен собственик, следва тя да споделя своите очаквания по прозрачен начин чрез своята политика за държавната собственост, чрез общи събрания на акционерите и ефективно упражняване на правата на акционерите. При това държавата трябва да уважава правата и справедливото третиране на другите акционери. Въпреки че при предприятия, в които държавата е пълн, мажоритарен или миноритарен акционер, може да има различни очаквания, яснотата и прозрачността на очакванията на собственика са важна стъпка, която е в подкрепа на интеграцията на цели, свързани с устойчивостта при дейността и в процеса на вземане на решения на отделните държавни предприятия. Без ясен рамков документ, държавните предприятия могат да имат стимул да избягват съответствието.

Очакванията на високо ниво трябва да обхващат целия портфейл на ДП и да включват както общи, така и специфични за сектора съображения, когато е уместно. В зависимост от рамката на собственост и действащите практики, държавата може също да установи по-конкретни очаквания, свързани с устойчивостта, чрез секторни регулации, писма с очаквания, диалог и/или индивидуални мандати на ДП. В този процес държавата трябва да се въздържа от прекомерна или пасивна намеса в управлението на ДП и да позволи на ДП пълна оперативна автономия за постигане на техните определени цели.

Ако новите изисквания за устойчивост доведат до значителна промяна в цялостната мисия на ДП или когато предприятието получи нови отговорности, свързани със задължения за обществени услуги, тези задължения трябва да бъдат ясно дефинирани и оповестени пред обществеността. Нетните разходи за тях трябва да бъдат заплатени по прозрачен начин.

VII.A.2. Комуникиране и изясняване на очакванията на държавата относно устойчивостта чрез водене на регулярен диалог със съветите.

Принципалите на собственост трябва да проследяват високите очаквания, като активно се ангажират с индивидуалните съвети на ДП и други акционери, когато е приложимо, за да осигурят взаимно разбиране и управление на потенциални компромиси. Такъв диалог, който може да изисква няколко кръга на обсъждания и изяснявания с акционерите, също може да подпомогне изпълнението, като гарантира, че съветите на ДП ефективно превръщат очакванията, свързани с устойчивостта, в значими стратегии и цели за управлението на предприятието.

В тази връзка принципалите на собственост трябва да улесняват редовния диалог със съветите на директорите на отделните държавни предприятия, за да споделят очакванията, когато е приложимо, както и да обменят мнения относно устойчивостта и/или рисковете и възможностите. В държавни предприятия, които са частична собственост на държавата, тя трябва да изразява и/или обяснява своите очаквания чрез упражняване на правата си като акционер на общото събрание на акционерите или на заседанията на съвета, като проявява необходимото уважение към останалите акционери.

VII.A.3. Регулярно оценяване, наблюдение и докладване относно съответствието на ДП с очакванията и резултатите, свързани с устойчивостта.

Държавата трябва да следи изпълнението на общите очаквания за ДП, свързани с проблемите на устойчивостта. За тази цел е необходимо да интегрира тези очаквания в съществуващата система за докладване, така че да може редовно да оценява и наблюдава представянето на ДП и да следи тяхното съответствие с високите очаквания и действащите закони и нормативни изисквания. Държавата трябва ясно да комуникира очакванията за докладване към всички ДП и да информира обществеността за очакванията, свързани с устойчивостта, и тяхното постигане, включително чрез годишен обобщен доклад.

Редовните прегледи на представянето могат да помогнат на собствениците да разберат по-добре въпросите, свързани с устойчивостта, които засягат техните портфейли и отделни предприятия. Те също така могат да помогнат при поставянето или коригирането на нови цели за представяне на информирана основа. Освен това, държавата трябва да обмисли оценката на представянето на своя портфейл като цяло и да разгледа как може да допринесе за създаването на дългосрочна стойност. За да подкрепи своя анализ, държавата може да измери експозицията на портфейлно ниво към рискове, свързани с устойчивостта, и/или да сравни представянето по устойчивост на държавните предприятия в целия портфейл или сред предприятия от същия сектор. Това би трябвало да помогне на държавата да оцени и приоритизира рисковете и възможностите, свързани с устойчивостта, както и да информира да формулира очаквания.

VII.Б. Държавата следва да очаква съветите на ДП да вземат под внимание рисковете и възможностите, свързани с устойчивостта, при изпълнение на основните си функции.

Държавата като собственик играе ключова роля в определянето на насоките и трябва да очаква от самите ДП да осигурят ефективното интегриране на високите ѝ очаквания в стратегията и оперативните дейности на предприятието. Дори и да няма формални изисквания за устойчивост, ДП трябва да се стремят да бъдат в челните редици на глобалните тенденции и да предприемат инициативи, които ще допринесат за дългосрочната ефективност и устойчивост на предприятието. ДП трябва да следят международните развития и най-добрите практики, като редовно се ангажират с непрекъснато обучение и обмен на опит и диалог с персонала и с други приложими заинтересовани страни.

Държавата трябва да гарантира, че съветите на ДП имат пълна оперативна автономия за постигане на своите стратегически цели, включително тези, свързани с устойчивостта. Те трябва да имат ясно определен мандат и крайна отговорност за представянето на предприятието и да бъдат подложени на подходящи механизми за отчетност и наблюдение. По-конкретно, съветите на ДП трябва да създадат свои собствени политики и цели за устойчивост, които да съответстват на общата им корпоративна стратегия. Където е уместно, те трябва да определят и докладват набор от стратегически показатели и цели за устойчивост, за да измерват представянето си.

Съветите на ДП трябва да гарантират наличието на ефективно управление и вътрешен контрол, съобразени с рамката за управление на риска, което може да включва процеси за комплексна проверка. Те трябва да се стремят към идентифициране и управление на финансови и оперативни рискове, както и на рискове, свързани с правата на човека, трудовите, екологичните и данъчните въпроси. За ефективна корпоративна стратегия за устойчивост, ДП трябва да съсредоточат усилията си върху рисковете, свързани със собствените им дейности, и, където е уместно, тези, свързани с техните операции, продукти или услуги или бизнес отношения, включително в техните дъщерни дружества и по веригата на доставки.

Следните предпоставки са от съществено значение за ефективното управление на устойчивостта на ниво предприятие:

VII.B.1. Съветите на ДП следва да преглеждат и насочват разработването, прилагането и оповестяването на съществени цели и задачи, свързани с устойчивостта, като част от корпоративната стратегия.

Съветите на директорите трябва ефективно да интегрират очакванията и целите на акционерите относно устойчивостта в своите бизнес стратегии и да разработят конкретни цели и показатели за това. Стратегиите и/или плановете за устойчивост трябва да бъдат неразделна част от общата бизнес стратегия на предприятието и да бъдат съгласувани с нея. Те също така трябва да отговарят на приложимите закони и регулаторни изисквания, включително изискванията за отчетност, както и да вземат предвид интересите на заинтересованите страни, включително тези на служителите, при тяхното разработване, заедно с интересите на предприятието и неговите акционери. Ефективните планове и стратегии за устойчивост могат да превърнат очакванията за устойчивост в значими подобрения в бизнес практиките и по този начин да помогнат за избягване на широко разпространените действия за разпространение на „зелени заблуди“ или „социални заблуди“.

Целите и задачите, свързани с устойчивостта, трябва да се основават на последователни, сравними и надеждни показатели и да съответстват на очакванията на акционерите, както и на действащите правни, договорни и нормативни изисквания. Това осигурява достоверност на информацията за потребителите, включително инвеститорите и съответните заинтересовани страни, като например служителите. Те трябва да се оповестяват редовно, за да позволят на акционерите, инвеститорите и заинтересованите страни да оценят достоверността на обявената цел и напредъка на ръководството към нейното постигане. Оповестяването може да включва, например, определяне на междинни цели при обявяване на дългосрочна цел, годишно последователно оповестяване на съответните показатели за устойчивост и възможни коригиращи действия, които предприятието възнамерява да предприеме за справяне с неизпълнението на целта.

VII.B.2. ДП следва да интегрират съображения за устойчивост в своите системи за управление на риска и вътрешен контрол, включително чрез провеждане на комплексна проверка, основана на риска.

Надзорът върху управлението и намаляването на риска, включително тези, свързани с устойчивостта, е основна отговорност на Съвета на директорите и е от съществено значение за дългосрочния успех на бизнеса.

Системата за управление на риска на ДП трябва да се справя със значителни външни рискове, свързани с предприятието, като например здравни кризи. Тя трябва също така да включва комплексна проверка, основана на риска, за идентифициране, предотвратяване и смекчаване на реални и потенциални неблагоприятни въздействия върху бизнеса и да отчита как тези въздействия се адресират в съответствие с *Насоките на ОИСР за мултинационалните предприятия за отговорно бизнес поведение*, които са приложими за ДП. Ефективната комплексна проверка, основана на риска, трябва да бъде подкрепена от допълнителни усилия за интегриране на отговорно бизнес поведение в политиките и системите за управление.

Извършването на комплексна проверка, базирана на оценка на риска, гарантира, че ДП не се ограничава само до идентифициране и управление на съществените рискове за самото предприятие, а обхваща и рисковете от неблагоприятни въздействия. Това включва реални и потенциални неблагоприятни въздействия върху правата на човека, трудовите права (като детски труд, принудителен или задължителен труд) и околната среда (като изменение на климата, замърсяване, загуба на биологично разнообразие). Ефективното предотвратяване и смекчаване на тези въздействия може да помогне на ДП да увеличи

дългосрочната стойност за обществото, да подобри отношенията със заинтересованите страни и да защити своята репутация. ДП може също така да извърши комплексна проверка с цел изпълнение на законовите изисквания, свързани с конкретни области като трудово право, екологично право, корпоративно управление, наказателно право или закони срещу подкупите.

Нарастващото участие на ДП на глобалните пазари и в трансгранични дейности поражда все повече опасения относно социалните и екологичните рискове в глобалните вериги за доставки на ДП. Ето защо ДП трябва да вземат предвид многобройните правни и регулаторни промени, които в момента се обсъждат в различни юрисдикции, особено по отношение на правата на човека и екологичната комплексна проверка във веригите за доставки.

VII.B.3. Съветите на директорите следва да вземат предвид въпросите на устойчивостта при оценяване и наблюдение на изпълнението на управлението.

При изпълнение на своите функции, съветът трябва ефективно да оценява и наблюдава управлението, като гарантира, че то адекватно преследва стратегическите цели на предприятието, включително свързаните с устойчивостта цели. Съветите на ДП следва да гарантират, че ръководството на предприятието разполага с необходимите умения за разбиране и за управление на рисковете и възможности, свързани с устойчивостта, както и да насочват предприятието към стратегии, които водят до добавена стойност, особено ако тези рискове или възможности са от съществено значение за предприятието.

Някои от съветите на ДП могат да осигурят допълнителни стимули, така че основните лица на ръководни длъжности да работят в дългосрочен интерес на предприятието и неговите акционери, като включат критерии за устойчивост в плановете за възнаграждение на ръководителите. В такива случаи съветите трябва да се придържат към практиките за възнаграждение и стимули, описани в VI.B.

Балансът между интересите на акционерите и дългосрочните цели за устойчивост често е предизвикателство за съветите и ръководството на предприятието, тъй като тези цели са трудни за измерване, а наличните данни често са неясни и несигурни. Въвеждането на правило за бизнес преценка или подобна разпоредба може да насърчи съветите да вземат предвид факторите за устойчивост, като защити членовете на съвета и ръководството от съдебни дела, ако са взели бизнес решение старателно, с необходимата грижа, въз основа на добра информация и без конфликти на интереси.

VII.B. Държавата следва да очаква ДП да бъде подложено на подходящи изисквания за докладване и оповестяване на устойчивост, основани на последователна, сравнима и надеждна информация.

Добрите стандарти за докладване и разкриване на информация за ДП относно управление, стратегия, управление на риска и нефинансова ефективност, свързани с устойчивостта, включително информация и метрики, свързани с устойчивостта (напр. емисии на парникови газове, обхват на колективното договаряне), са от нарастващо значение за акционерите, инвеститорите, служителите и други заинтересовани страни, включително широката общественост. Те също така са важни за повишаване на отчетността на съветите на ДП и подобряване на управлението в областта на устойчивостта и позволяват на държавата да действа като информиран собственик, предоставяйки по-ясна представа за ефективността на ДП.

Държавата трябва да очаква ДП да се ангажират с нефинансово отчитане и оповестяване, за да покажат как отговарят на изискванията за устойчивост и как предоставят стойност за държавата, акционерите и гражданите. Те трябва да бъдат задължени да докладват и оповестяват ясно, точно и пълно съществена информация относно политики, дейности, рискове, цели и показатели за

изпълнение, свързани с устойчивостта, своевременно и достъпно, в съответствие с висококачествени международно признати стандарти. Освен описанието на съществеността, предоставено в анотациите към Насока V.A, съществената информация може да обхваща екологични, социални и управленски въпроси и съответствие със законови задължения или специфични политики по отношение на правата на човека, здравето, безопасността, разнообразието, сигурността на потребителите, заетостта, борбата с корупцията и устойчивите бизнес практики. Съгласуваността и оперативната съвместимост между регионалните или националните рамки за оповестяване, свързани с устойчивостта, и международно признатите стандарти могат да позволят гъвкавост на допълнителни местни изисквания, включително по въпроси, при които специфични географски характеристики или юрисдикционни изисквания могат да повлияят на съществеността.

В допълнение, когато е уместно, ДП трябва да предоставя информация по ключови въпроси, свързани със служителите и други заинтересовани страни, които могат съществено да повлияят на представянето на предприятието или да имат значителни въздействия върху заинтересованите страни. Оповестяването може да обхваща отношенията между ръководството и служителите, включително възнаграждения, обхват на колективното договаряне и механизми за представителство на служителите, както и отношения с други заинтересовани страни като кредитори, доставчици, потребители и общности, засегнати от дейностите на ДП, с особено внимание към маргинализираните и уязвими групи.

Някои държави изискват подробно разкриване на информацията относно човешките ресурси. Политики като програми за развитие и обучение на персонала, процент на задържане на служителите и планове за дялово участие на служителите могат да предоставят важна информация за конкурентните предимства на предприятието на пазарните участници и други заинтересовани страни.

VII.B.1. Докладването за устойчивост и оповестяването следва да бъдат съобразени с висококачествени международно признати стандарти, които улесняват съгласуваността и съпоставимостта на свързаното с устойчивостта оповестяване между пазари, юрисдикции и предприятия.

Докато се признава, че подходът „един размер за всички“ има своите ограничения, собствениците могат да решат да хармонизират или стандартизират стандартите за отчитане и показателите за ефективност, за да осигурят по-голяма последователност, надеждност и съпоставимост на оповестяванията за устойчивост между предприятията и пазарите. С тази цел регулациите за отчитане и оповестяване могат да предоставят минимален набор от предварително определени показатели, свързани със съществуващи рамки, или да изискват използването на международно признати стандарти за отчитане, за да се осигури качеството на отчитането и да се намалят различията в практиките на отчитане. Собствениците трябва да следят развиващите се международно признати стандарти, включително *Принципите на G-20/ОИСР за корпоративно управление и Насоките на ОИСР за мултинационалните предприятия за отговорно бизнес поведение, Насоките на ООН за бизнеса и правата на човека, Глобалния договор и Програмата за 2030 г.* Трябва да бъде насърчавано използването на научно обосновани целеви показатели, особено при оповестяване на данни, свързани с планове за преход, като например намаляване на емисиите на парникови газове и загуба на биоразнообразие. За държавата по-високата степен на хармонизация може да подкрепи нейната роля като активен и информиран собственик, като позволява сравнения на информацията за устойчивост между държавните предприятия и други предприятия.

Много юрисдикции препоръчват или изискват съществеността, основана на гледната точка на разумен инвеститор, да бъде стандарт за ДП, докато други препоръчват или изискват

двойната материалност да бъде стандарт за ДП. Информацията трябва да се предоставя навреме и да обхваща както минали, така и бъдещи съществени данни, в съответствие с международно признати стандарти за отчетност.

ДП трябва да осигури съгласуваност между отчетността за устойчивост, финансовата отчетност и друга корпоративна информация. В тази връзка, държавата също трябва да предостави на ДП насоки относно къде да бъдат представени оповестяванията, свързани с устойчивостта, например в основния годишен отчет (т.е. интегриран отчет) или отделно. Това трябва да включва ясни очаквания относно публикуването и достъпността на отчетите. Доколкото е възможно следва да се предпочита интегриран подход към отчетността, тъй като той може да бъде полезен за демонстриране на връзката между стратегията на предприятието и неговия ангажимент към устойчиво развитие.

VII.B.2. Трябва да се обмисли поетапното въвеждане на изисквания за годишни удостоверителни атестации от независим, компетентен и квалифициран доставчик на удостоверителни услуги, в съответствие с висококачествени международно признати стандарти за удостоверяване.

Независимото осигуряване на докладването за устойчивост повишава доверието в точността и качеството на предоставените данни, което от своя страна подобрява отчетността както на ДП, така и на държавата пред обществото. За предприятията удостоверителните услуги могат да намалят разходите и правните рискове, свързани с докладването за устойчивост. Те също така могат да удовлетворят акционерите и заинтересованите страни, включително служителите, и да защитят предприятието от съдебни рискове. За държавата, удостоверителните услуги могат да са в подкрепа на нейната роля като активен и информиран собственик, като увеличи доверието и достоверността на докладването за устойчивост и предостави по-точна оценка на рисковете и възможностите за устойчивост в рамките на портфейла ѝ.

С оглед на техния размер и условия на работа, държавата следва да очаква ДП да получат удостоверение в ограничена или разумна степен относно оповестяванията за устойчивост на ДП. Това удостоверение трябва да бъде изготвено от независим и квалифициран доставчик, използващ надеждни методологии, които гарантират точността и качеството на докладването за устойчивост на ДП. Прегледът трябва да бъде концентриран основно върху устойчивостта на представяне на предприятието, а не само върху самия доклад, въпреки че е важно да се осигури неговата надеждност и съответствие с приложимите правни изисквания. Когато не е възможно или е твърде скъпо да се осигури удостоверение за цялата оповестена информация за устойчивост, трябва да се обмисли задължителна оценка на най-важните показатели или оповестявания, свързани с устойчивостта, като например емисиите на парникови газове. За да се повиши степента на доверие от страна на съвета в честността на отчетите на ДП, съветът може да поиска потвърждения от вътрешни одитори за информацията, свързана с устойчивостта.

В дългосрочен план трябва да се стремим към по-висока степен на сближаване на степента на удостоверение за финансовите отчети и степента на удостоверение за оповестяванията, свързани с устойчивостта. Това би включвало съгласуване на отчетния период за финансовите отчети и оповестяванията, свързани с устойчивостта.

VII.G. Държавата като собственик следва да зададе високи очаквания за спазването от страна на ДП на стандартите за отговорно бизнес поведение, заедно с ефективни механизми за тяхното прилагане, следва напълно да признае отговорностите на ДП към заинтересованите страни и да изисква от ДП да докладва за своите отношения със заинтересованите страни. Тези очаквания на собственика следва да бъдат публично оповестени по ясен и прозрачен начин.

Държавните предприятия се сблъскват с променяща се правна и регулаторна среда, свързана с отговорното бизнес поведение. Много предприятия са показали, че спазването на стандартите за бизнес поведение е ключов елемент в осъществяването на бизнес. Подобно на частните предприятия, те също имат интерес да минимизират репутационните рискове и да бъдат възприемани като „добри корпоративни граждани“. Отговорното бизнес поведение във все по-висока степен се разглежда като основен елемент за устойчива икономика, тъй като насърчава хармонични отношения между бизнеса и останалите сегменти на обществото и допринася за създаването на дългосрочна полза.

Съответно ДП следва да спазват стандартите за отговорно бизнес поведение във всички свои операции и по цялата верига на доставки. Това включва спазване на правата на човека, трудовите и индустриалните отношения, опазването на околната среда, борбата с корупцията, защитата на интересите на потребителите, както и насърчаването на науката, технологиите и иновациите, конкуренцията и данъчното облагане. Техните действия трябва да се ръководят от съответните международни инструменти, като Насоките на ОИСР за мултинационалните предприятия за отговорно бизнес поведение, които трябва да се прилагат в максимална степен, Декларацията на МОТ за основните принципи и права в труда, Тристранната декларация на МОТ относно принципите за мултинационалните предприятия и социалната политика и Насоките на ООН за бизнеса и правата на човека.

От съществено значение за корпоративното управление е ангажираността на заинтересованите страни, което е ключова характеристика на отговорното бизнес поведение и част от процеса на комплексна проверка. Принципалите на собствеността и ДП трябва да осъзнаят важността на отношенията със заинтересованите страни, включително със служителите, кредиторите, клиентите, доставчиците и засегнатите общности, за изграждането на устойчиви, финансово стабилни и отговорни предприятия. Отношенията със заинтересованите страни са особено важни за ДП, на които са възложени цели на обществената политика. Поради естеството на своите дейности, ДП могат да имат значително въздействие върху макроикономическото развитие на страната и върху общностите, в които извършват дейност. Все повече инвеститори вземат предвид въпросите, свързани със заинтересованите страни, в своите инвестиционни решения и оценяват потенциалните рискове от съдебни спорове, свързани с тях. Затова е важно принципалът на собствеността и ДП да признаят въздействието, което активната политика към заинтересованите страни може да има върху устойчивостта на предприятието, както и върху постигането на неговите дългосрочни стратегически цели и репутация.

За тази цел ДП трябва да уведоми заинтересованите страни, като покаже своята готовност за прозрачна работа и желание за сътрудничество с тях. Това ще увеличи доверието и ще подобри репутацията на ДП. Докладването може да включва предоставяне на отчети за напредъка на засегнатите от проектите страни, доклади за дейности, свързани с ангажиране на заинтересованите страни и резултати, които да бъдат изпратени на участниците, заедно с други аспекти на проектите. Тази информация може да бъде включена в корпоративните отчети или изготвена като самостоятелна документация.

По-конкретно:

VII.G.1. Правителствата, принципалите на собственост и ДП следва да признават и уважават правата на заинтересованите страни, установени от закона или чрез взаимни споразумения. Когато интересите на заинтересованите страни са защитени от закона, служителите и другите заинтересовани страни трябва да имат възможност да получат ефективно обезщетение за нарушаване на техните права на разумна цена и без прекомерно забавяне.

Като основен акционер, държавата може да контролира корпоративното вземане на решения и да предприема действия, които не са в интерес на заинтересованите страни.

Затова е важно да се създадат механизми и процедури за защита на работниците, засегнатите общности и други важни права на заинтересованите страни. Принципалът на собствеността и ДП следва да признават правата на заинтересованите страни, както са установени от закона или чрез взаимни споразумения и да имат ясна политика по този въпрос.

Заинтересованите страни зависят от предприятието и неговите дейности, но обикновено включват служителите, кредиторите, клиентите, доставчиците и засегнатите общности. Правата на заинтересованите страни са до голяма степен установени от закона (например законите, свързани с труда, търговската дейност, опазването на околната среда и обявяването в несъстоятелност) или чрез договорни отношения, които предприятията следва да спазват. За ефективен процес на вземане на решения в съответствие с местното законодателство, предприятията следва да разглеждат също заинтересовани страни, с които нямат договорни отношения, тъй като съществува риск да пропуснат ключови въпроси при изготвянето на своите политики за устойчивост, цели и доклади.

Правната рамка трябва да бъде прозрачна и да позволява на заинтересованите страни да комуникират и да получават обезщетение за нарушаване на техните права при разумни цени и без прекомерно забавяне. Освен това лицата, които подават сигнали за нередности, както и организациите, които докладват за правни нарушения (например свързани със социални или екологични регулации, корупция, права на човека) от страна на държавата или държавни предприятия, трябва да бъдат защитени от закона.

В някои юрисдикции на определени заинтересовани страни могат да бъдат предоставени специфични права в ДП чрез правен статут, регулации, взаимни споразумения или отделни структури на управление, като например представителство на служителите в съветите на ДП. Всички специфични права, предоставени на заинтересовани страни или влиянието им върху процеса на вземане на решения, трябва да бъдат ясно посочени. Независимо от правата, предоставени на заинтересовани страни по силата на закона или чрез други средства, които трябва да бъдат прилагани от ДП в този контекст, органите на предприятието, най-вече общото събрание на акционерите, както и съветът на ДП, следва да запазят своите правомощия за вземане на решения. За да се насърчи активно и дългосрочно сътрудничество със заинтересовани страни, създаващо полза, принципалите на собственост и ДП трябва да гарантират, че заинтересованите страни, включително служителите и засегнатите общности, имат достъп до релевантна, достатъчна и надеждна информация своевременно и редовно, за да могат да упражняват своите права, като например ефективно обезщетение в случай на нарушаване на правата им. Служителите също трябва да могат свободно да съобщават своите добросъвестни опасения относно незаконни или неетични практики на съвета и техните права не трябва да бъдат компрометирани по тази причина.

VII.G.2. ДП следва да развива и насърчава значимо ангажиране на заинтересованите страни в напредъка на устойчивостта и осигуряването на справедлив преход, особено от лица или групи, които могат да имат интерес или да бъдат засегнати от дейностите на предприятието.

Редовният и постоянен диалог със заинтересованите страни трябва да информира процеса на вземане на решения от ръководството и да бъде отразен в бизнес стратегията на ДП. Значимото ангажиране на заинтересованите страни може да подкрепи справедливия преход (т.е. преход към по-зелена икономика по начин, който е възможно най-справедлив и приобщаващ), като осигури, наред с други неща, правата и препитанието на работниците. Макар че такъв диалог може да бъде полезен за различни въпроси, той е особено важен за решенията, свързани с подобряване на устойчивостта на предприятието, които могат да

изискват краткосрочни финансови разходи, но и да донесат дългосрочни ползи. Такъв диалог може да бъде полезен за предприятието при определяне кои въпроси, свързани с устойчивостта, са толкова важни, че трябва да бъдат разгледани и оповестени.

Следва да бъдат осигурени подходящи платформи за диалог и ангажиране на заинтересовани страни въз основа на закони или разпоредби. Значимото ангажиране на заинтересовани страни обикновено е свързано с продължителен процес на взаимодействие, който включва интерактивна двупосочна комуникация. То зависи от добросъвестността на участниците от двете страни и е зависимо от становищата на заинтересованите страни (напр. като предприема последващи действия въз основа на резултатите).

За да бъде ангажираността на заинтересованите страни смислена и ефективна, е важно тя да бъде навременна, достъпна, подходяща и безопасна за тях. Също така е необходимо да се идентифицират и премахнат потенциалните пречки за участие на заинтересовани страни, които са в уязвими или маргинализирани позиции. За тази цел трябва да се въведат механизми за насърчване на анонимното докладване на нарушения. Неетичните и незаконни практики от страна на корпоративни служители могат не само да нарушат правата на заинтересованите страни, но и да навредят на предприятието по отношение на репутацията. Затова е важно предприятията да установят поверителна политика за подаване на сигнали с процедури и безопасни канали за жалби от работници, било лично или чрез техните представителни органи, както и от други извън предприятието, относно незаконно и неетично поведение. Съветът трябва да бъде насърчен да защитава тези лица и представителни органи и да им предоставя поверителен пряк достъп до независим човек в съвета, често член на одитен или етичен комитет. Някои предприятия са създали омбудсман за разглеждане на жалби. Съответните органи също са установили поверителни телефонни и електронни съоръжения за получаване на жалби. В някои юрисдикции представителните органи предават опасенията на предприятието, но отделните работници не трябва да бъдат възпрепятствани или по-малко защитени, когато действат самостоятелно.

При липса на навременни коригиращи действия или при наличие на вероятен риск от отрицателни последици във връзка с жалба за нарушение на закона, работниците и другите заинтересовани страни биват насърчвани да докладват своята добросъвестна жалба на компетентните органи. Много юрисдикции също така предвиждат възможност за завеждане на дела в съответното Национално контактено звено за отговорно бизнес поведение по въпроси, свързани с прилагането на Насоките на ОИСР за мултинационалните предприятия за отговорно бизнес поведение. Предприятието следва да избягва дискриминационни или дисциплинарни мерки срещу тези заинтересовани страни.

VII.G.3. Механизмите за участие на служителите трябва да се развиват. Когато служителите и другите заинтересовани страни участват в процеса на корпоративно управление, те трябва да имат своевременно и редовен достъп до подходяща, достатъчна и надеждна информация.

Степента, до която служителите участват в корпоративното управление, зависи от националните закони и практики и може да варира за различните предприятия. В контекста на корпоративното управление, механизмите за участие могат да бъдат полезни за предприятията както пряко, така и косвено чрез готовността на служителите да инвестират в специфични за предприятието умения. Примери за такива механизми включват представители на служителите в съвети и управленски процеси като представителство на синдикати, колективно или местно договаряне и работнически съвети, които вземат предвид мнението на служителите при вземането на ключови решения. Международните конвенции

и норми също признават правата на служителите на информация, консултация и преговори. Особено важно е, когато законите и практиките в рамките на корпоративното управление предвиждат участие на служители и други заинтересовани страни, тези заинтересовани страни да имат достъп до информация, необходима за изпълнение на техните отговорности.

Често срещани в много юрисдикции са плановете за собственост на акции от служители или други механизми за споделяне на печалбата, свързани с механизмите за повишаване на ефективността. Пенсионните ангажименти също често са част от взаимоотношенията между предприятието и неговите бивши и настоящи служители.

VII.G.4. Принципалите на собственост и ДП трябва да предприемат мерки за осигуряване на високи стандарти на почтеност в сектора с държавна собственост и да избягват използването на ДП като канали за политическо финансиране, патронаж или лично или свързано с трети лица обогатяване.

Държавната собственост е концентрирана в сектори с висок риск, като добивната промишленост и инфраструктурата, където публичният и частният сектор се срещат чрез важни концесии и значителни обществени поръчки. Държавните предприятия в много икономики продължават да предоставят основни обществени услуги и някои от тях все още действат като обществени институции, въпреки че имат икономически цели и се конкурират на пазара. Тази комбинация от фактори може да направи държавните предприятия особено податливи на корупция и използване за политическо финансиране, патронаж и лично обогатяване или обогатяване на свързани лица. Разходите за държавния бюджет и изкривените ефекти от неправилно разпределени ресурси, свързани с корупция в сектора на държавните предприятия, могат да подкопаят доверието на гражданите в обществените институции.

Държавите собственици трябва да предприемат необходимите мерки за забрана на използването на ДП като средства за финансиране на политическа дейност и за използването като инструмент за дарения за политически кампании. Те трябва да очакват, че ДП ще спазват законите, свързани с лобиране, например чрез деклариране на срещи в съответния регистър. Подходящите мерки трябва да обхващат и други високорискови области като обществените поръчки на стоки и услуги, както и възнаграждения на съвета и ключовите изпълнителни директори, конфликти на интереси, гостоприемство и развлечения, благотворителни дарения и спонсорства, подаръци, фаворитизъм, непотизъм или кронизъм, улесняващи плащания, неправомерни предложения и изнудване.

Държавата и ДП се насърчават да прилагат Насоките на ОИСР за борба с корупцията и почтеност в държавните предприятия във възможно най-голяма степен. Разпоредбите, съдържащи се в тях, служат като допълнение и добавка към този инструмент.

Насоки на ОИСР за корпоративно управление на държавните предприятия

Насоките на ОИСР за корпоративното управление на държавните предприятия предоставят конкретни указания, които да подпомогнат създателите на политики при оценката и подобряването на правната, регулаторната и институционалната рамка за собствеността и управлението на държавните предприятия. Те идентифицират ключовите градивни елементи, за да осигурят въвеждането на професионализъм в практиките за собственост и управление на държавата и предлагат практическо ръководство за прилагане на национално ниво. Насоките гарантират, че държавните предприятия допринасят за устойчивото развитие, икономическата сигурност и стабилността, като поддържат равнопоставени условия на глобално ниво и високи стандарти за почтеност и бизнес етика.



ПЕЧАТЕН МАТЕРИАЛ ISBN 978-92-64-41040-4
PDF ISBN 978-92-64-82761-5

